

θα σταλεί η
βιβλιοθήκη

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Η βία κατά των γυναικών από το σύντροφο τους.
Στάσεις και στερεότυπα.
Οι επιπτώσεις στην εξελικτική πορεία.”

Σπουδάστριες :

Κούτσιανου Χιονάτη
Τσιλίκη Ελένη

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός :

Μπιλιάνη Μαρία

Πάτρα, Απρίλιος 2002

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Η βία κατά των γυναικών από το σύντροφο τους.
Στάσεις και στερεότυπα.
Οι επιπτώσεις στην εξελικτική πορεία.”

Σπουδάστριες :

Κούτσιανου Χιονάτη
Τσιλίκη Ελένη

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός :

Μπιλιάνη Μαρία

Πάτρα, Απρίλιος 2002

Ευχαριστούμε τους :

**Την καθηγήτρια κα Μπιλιάνη Μαρία
για τη συμβολή της στην ολοκλήρωση της πτυχιακής μας εργασίας.**

**Την κα Κούτσιανου – Νέλλα Βασιλική
για την βοήθεια της στην ηλεκτρονική επεξεργασία των στοιχείων.**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη αυτή αποτελεί μια προσπάθεια προσέγγισης του φαινομένου της βίας των γυναικών από τον σύντροφο τους, ένα φαινόμενο το οποίο έχει τις ρίζες του στην αρχαία ακόμη εποχή και που συνεχίζει να αποτελεί σημαντικότατο πρόβλημα της σύγχρονης κοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα η μελέτη αυτή εξετάζει :

1. Τα είδη άσκησης βίας τα οποία είναι τα εξής :

- Ψυχολογική – λεκτική.
- Σεξουαλική.
- Οικονομική.
- Κοινωνική.

Τα οποία μπορούν να κάνουν την εμφάνισή τους το κάθε ένα ξεχωριστά ή και σε συνδυασμό μεταξύ τους.

2. Τους λόγους που οδηγούν τον σύντροφο σε πράξεις βίας ενάντια στη σύντροφο τους, οι οποίοι μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

- Κοινωνικοί.
- Περιβαντολογικοί.
- Ψυχολογικοί.
- Ιδεοσυγκρασιακοί.

3. Τα χαρακτηριστικά θύτη – θύματος :

- Ο άντρας – θύτης που κακοποιεί τη γυναίκα του έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση, καταβάλλεται από ανασφάλεια και αισθήματα κατωτερότητας καθώς και αισθήματα ανεπάρκειας ή εγκατάλειψης από τη σύντροφο.
- Τα χαρακτηριστικά των θυμάτων ποικίλουν ανάλογα με την προσωπικότητα του θύματος καθώς και το είδος της κακοποίησης που δέχεται.

4. Την αλληλουχία εκδήλωσης της βίας όπου είναι :

- Η δημιουργία έντασης.
- Η έκρηξη ή το επεισόδιο κακοποίησης.
- Η φάση ηρεμίας ή περίοδος αγάπης.

5. Τα στερεότυπα τα οποία έχουν δημιουργηθεί πάνω στο θέμα της κακοποίησης της γυναίκας όπως επίσης και τους μύθους και την πραγματικότητα που περιβάλλεται η κακοποίηση της γυναίκας.

6. Τις επιπτώσεις στην εξελικτική πορεία της γυναίκας. Πορεία που εξαρτάται από τις αποφάσεις που θα πάρει το ίδιο το θύμα και τη βοήθεια που επιθυμεί να δεχθεί.

7. Τους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος της κακοποίησης οι οποίοι σύμφωνα με τον κλινικό κοινωνικό λειτουργό John Taylor διαχωρίζονται σε :

- Ομαδικοί.
- Ατομικοί.
- Κοινοί.

Η επιλογή του τρόπου αντιμετώπισης είναι εξαιρετικής σημασίας και για τον θύτη και για το θύμα.

1. Τις υπηρεσίες, τη νομική κάλυψη και τα προγράμματα βοήθειας από τα οποία μπορεί να επωφεληθεί η κακοποιημένη γυναίκα.

2. Τελευταία η μελέτη αυτή περιλαμβάνει και το ρόλο της κοινωνικής εργασίας στο πρόβλημα της κακοποίησης της γυναίκας. Ένας από τους ρόλους του κοινωνικού λειτουργού είναι και η παροχή βοήθειας στα άτομα ώστε να μπορέσουν να βρουν τρόπους επίλυσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Άρα και στο πρόβλημα της γυναικείας κακοποίησης από το σύντροφό της ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι σημαντικός.

Πίνακας Περιεχομένων

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	v
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Εισαγωγή	1
1. Το πρόβλημα	3
2. Σκοπός της μελέτης.	6
3. Ορισμοί Όρων	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1 Η θέση της γυναίκας στην Κοινωνική πραγματικότητα – Ιστορική αναδρομή.	10
2.2 Κατάσταση στη σημερινή κοινωνία.	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.	
3.1 Τι είναι βία.	22
3.2 Μορφές βίας.	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
4.1 Η βία κατά των γυναικών από το σύντροφο τους.	33
<i>Ενότητα α.</i>	37
1. Αίτια – παράγοντες που συμβάλλουν στην ενίσχυση του προβλήματος.	37
<i>Ενότητα β.</i>	41
1. Χαρακτηριστικά θύματος	41

1. Χαρακτηριστικά θύτη.	42
<i>Ενότητα γ.</i>	43
1. Αλληλουχία στην εκδήλωση των μορφών βίας.	43
<i>Ενότητα δ.</i>	47
1. Η ψυχολογία των γυναικών όταν δέχονται βία.	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.	
5.1 Στάσεις και στερεότυπα.	54
5.2 Μύθοι και πραγματικότητα.	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.	
6.1 Επιπτώσεις στην εξελικτική πορεία.	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.	
7.1 Τρόποι αντιμετώπισης.	65
<i>Ενότητα α.</i>	69
1. Υπηρεσίες – Δομές, Προγράμματα βοήθειας.	69
<i>Ενότητα β.</i>	78
1. Νομική κάλυψη των γυναικών που δέχονται βία – “Νομική Βοήθεια”	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.	
8.1 Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9.	
<i>Ενότητα α.</i>	89
1. Συμπεράσματα.	89
<i>Ενότητα β.</i>	93
1. Εισηγήσεις – προτάσεις.	93

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Πίσω από τα "κλειστά παράθυρα" η κακοποίηση της γυναίκας – συζύγου από τον άντρα – σύζυγο είναι ένα φαινόμενο που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Ένα φαινόμενο που οι πραγματικές του διαστάσεις δεν είναι γνωστές, γιατί τις περισσότερες φορές η κακοποιημένη γυναίκα δεν καταγγέλλει την κακοποίησή της στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Το δικαίωμα αυτό οι άντρες το διατηρούν μέχρι τον 20^ο αιώνα. Όμως ακόμη και σήμερα που οι νόμοι αυτοί έχουν αποσυρθεί, η συμπεριφορά αυτή του άντρα προς τη γυναίκα του, συνεχίζεται με την ανοχή της κοινωνίας, αλλά και τη πολιτείας που δεν αντιμετωπίζει το θέμα με τη σοβαρότητα που αρμόζει. Κι' αυτό γιατί η οικογένεια θεωρείται χώρος απαραβίαστος όπου κανένας δεν μπορεί να επέμβει ακόμη και σε περιπτώσεις που ένα μέλος εξασκεί κακοποίηση πάνω σε άλλο μέλος της.

Ο πολιτισμός, η επιστήμη και η τεχνολογία αναπτύχθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό, όμως η νοοτροπία και οι αντιλήψεις των αντρών, όπως διαμορφώνονται μέσα από πεπαλαιωμένα και αναχρονιστικά στερεότυπα, σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει αλλάξει.

Έτσι αν και βρισκόμαστε στο τέλος του 20^{ου} αιώνα ακούμε ή διαβάζουμε ότι κάποια γυναίκα-σύζυγος κακοποιήθηκε από τον άντρα-σύζυγό της ή σε μερικές περιπτώσεις εκδηλώνεται και με φόνο. (πτυχιακή: «Κακοποίηση της γυναίκας-συζύγου στην Κυπριακή πραγματικότητα» Πάτρα Ιούνιος 1990)

Εκτός από τις αρχές που θέτουν οι Παγκόσμιες Διακηρύξεις, οι εθνικοί νόμοι και τα νομοθετήματα για την αλλαγή της θέσης της γυναίκας, βασικά αυτό που πρέπει να αλλάξει είναι η νοοτροπία των ανθρώπων. Η σημερινή ελληνίδα αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα σε όλους τους κοινωνικούς τομείς, που είναι συνυφασμένοι με το φύλο της και απορρέουν από τη νομοθεσία μας και τις κοινωνικές προκαταλήψεις. (Ντίνα Τάκαρη: <Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση> Αθήνα 1984 σελ.361-362)

Η βία στο σπίτι, η βία κατά της γυναίκας σκοτώνει και τον άνθρωπο και τη σύζυγο και τη μητέρα. Η γυναίκα δεν είναι παράρτημα κανενός. Πρέπει να σεβόμαστε τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του άλλου αν θέλουμε να έχουμε την ανάλογη μεταχείριση από τους άλλους. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση η ζωή να μπαίνει σε παζάρι και η σιωπή να

είναι τρόπος διαχείρισης των κρίσεών μας και δεν πρέπει φυσικά ούτε ο γάμος, ούτε η οικογένεια, ούτε η συμβίωση να λειτουργούν με βάση την απειλή ή την καταπίεση.

Νομίζω λοιπόν ότι βασική αρχή και κοινός παρανομαστής του σχετικού προβληματισμού είναι ότι θα πρέπει να σεβόμαστε τον άλλον. Αυτό σημαίνει και σεβασμό στον εαυτό μας. Θα πρέπει να μην ανεχόμαστε καμία προσβολή της προσωπικότητας μας, όπως και να μην προσβάλλουμε τον άλλον. Κυρίως να στηρίζουμε τις επιλογές των γυναικών που προστρέχουν για το μαρτύριο της βίας. Να στηρίζουμε τις γυναίκες σε επίπεδο ιδεολογικό, σε επίπεδο κοινωνικό και βέβαια σε επίπεδο θεσμών και δομών. (Γιάννης Πανούσης Πρακτικά συνεδρίου "σπάζοντας τη σιωπή" Ιούνιος 2000, σελ 41).

1. Το πρόβλημα.

Η κακοποίηση της γυναίκας – συζύγου δεν είναι μια "ενδοοικογενειακή" υπόθεση όπως πολλοί θέλουν να πιστεύουν. Είναι μια υπόθεση, που αφορά το κοινωνικό σύνολο και πρέπει να προβληματίζει το κάθε άτομο μέσα στην κοινωνία, ανεξάρτητα από την κοινωνική του θέση και το οικονομικό του επίπεδο.

Το πρόβλημα της βίας μεταξύ συζύγων είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που οι ρίζες του εντοπίζονται στη μυθολογία. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι χαρακτηριστικό μιας συγκεκριμένης τάξης ή γεωγραφικής περιοχής, είναι παρών σε κάθε ηλικία, εθνότητα, θρησκευτική και μορφωτική ομάδα. (Χρήστος Μουζακίτης, Κοινωνική εργασία 1989).

Δυστυχώς πράξεις κακοποίησης αποτελούν καθημερινό φαινόμενο. Η κακοποίηση από τον άντρα – σύζυγο εξακολουθεί να χαρακτηρίζει τη νοοτροπία και σηματοδοτεί την πορεία του σύγχρονου κόσμου. Όλο και περισσότερες καταγγελίες αναφέρονται στον τύπο ή ακούγονται από στόμα σε στόμα.

Δεν υπάρχει καμία διάκριση στην ηλικία, τη θρησκεία το μορφωτικό επίπεδο ή τη φυλή. Η κακοποίηση της γυναίκας συνεχίζεται ακόμη στο σύγχρονο και αναβαθμισμένο κόσμο αφού το σύνολο των κοινωνικών συστημάτων στηρίζει τη νοοτροπία της αντρικής υπεροχής.

Από την πλευρά της η κακοποιημένη γυναίκα μη μπορώντας να αντιδράσει δυναμικά υπομένει την κακοποίηση της, ή καταγγέλλει την κακοποίησή της στην Αστυνομία. Όμως μετά από μικρό χρονικό διάστημα αποσύρει την καταγγελία για να μην δημιουργήσει προβλήματα στην οικογένειά της και ιδιαίτερα στα παιδιά.

Η κακοποίηση είναι πρόβλημα το οποίο υπήρχε από παλιά. Όμως δεν εξεταζόταν σε βάθος γιατί η κακοποίηση ήταν αποδεκτή από ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο. Όμως σιγά σιγά άρχισε να γίνεται σοβαρό πρόβλημα για την οικογένεια αλλά και για την κοινωνία. Έτσι άρχισαν να γίνονται έρευνες και μελέτες για να διαπιστωθεί η έκταση του προβλήματος. Όμως είναι δύσκολο να καθοριστεί γιατί οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες δεν καταγγέλλουν την κακοποίηση τους σε κάποια αρμόδια υπηρεσία.

Διάφοροι μελετητές όπως και το Συμβούλιο της Ευρώπης έδωσαν ορισμένα στοιχεία για την έκταση του προβλήματος.

Στην Αυστρία (1987) σε μια έρευνα που κράτησε 3 χρόνια έφερε στην επιφάνεια τις ακόλουθες περιπτώσεις κακοποίησης.

- 1200 περιπτώσεις αναφέρθηκαν στην Αστυνομία.
- 500 περιπτώσεις έφτασαν στο δικαστήριο.
- 30 περιπτώσεις αντρών που κατηγορούνται για κακοποίηση
- 25 περιπτώσεις που καταδικάστηκαν για κακομεταχείριση της συζύγου.

Στη Φινλανδία (1987) σύμφωνα με έρευνα (δεν αναφέρεται ο χρόνος που έγινε και η περίοδος που κράτησε) υπολογίζεται πως 72700 γυναίκες, ποσοστό 1,48% υπήρξαν θύματα κακοποίησης.

Στην Γερμανία (1987) με βάση στατιστικές της αστυνομίας για το 1984, καταγγέλθηκαν 106,228 περιπτώσεις κακοποίησης. Το 99% των περιπτώσεων αφορούσε κακοποίηση που απευθυνόταν στις γυναίκες.

Στην Ιταλία (1987) υπολογίζεται ότι το 80-85% των περιπτώσεων κακοποίησης δεν καταγγέλλονται στην αστυνομία.

Στην Ισπανία (1987) δεν αναφέρονται στοιχεία. Οι ενδείξεις όμως είναι ότι αυξάνονται οι περιπτώσεις κακοποίησης ενάντια στη γυναίκα.

Στην Ελβετία (1987) δεν υπάρχουν στατιστικές. Από έρευνα που έγινε μεταξύ 145 γιατρών της Ζυρίχης αποκαλύφθηκε πως:

- 7 γιατροί χειρίζονται περιπτώσεις κακοποίησης κάθε μέρα.
- 58 γιατροί χειρίζονται περιπτώσεις κακοποίησης μία φορά τη βδομάδα ή μία φορά το μήνα.
- 78 γιατροί χειρίζονται περιπτώσεις κακοποίησης περισσότερο από μία φορά το χρόνο.

Στη Σουηδία (1987) , κατά το 1985, καταγγέλθηκαν στην Αστυνομία 11.610 περιπτώσεις κακοποίησης κατά των γυναικών.

Στην Ουαλία (1987) μέσα σ' ένα χρόνο καταγγέλθηκαν 5000 περιπτώσεις κακοποίησης.

Στην Ελλάδα (1987) δεν υπάρχουν επίσημες στατιστικές. Στη Θεσσαλονίκη σ' ένα χρόνο καταγγέλθηκαν 100 περιπτώσεις κακοποίησης. Υπολογίζεται πως στην Ελλάδα μόνο το 1/4 των περιπτώσεων κακοποίησης καταγγέλλεται. (Πτυχιακή « Η κακοποίηση

της γυναίκας συζύγου στην Κυπριακή πραγματικότητα, (Ιούνιος 1990, Πάτρα).

Σύμφωνα με τον Χ. Μουζακίτη (1989) στην Αμερική μετά από έρευνα διαπιστώθηκε ότι 1 γυναίκα στις 10 κακοποιείται κάθε χρόνο, δηλαδή 1.800.000 γυναίκες υφίστανται κακοποίηση.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του F.B.I. στις Ηνωμένες Πολιτείες κάθε 30'' μία γυναίκα κακοποιείται. Γυναίκες οι οποίες βρίσκουν το θάνατο από τις επιθέσεις των συζύγων τους ή των συντρόφων τους, σύμφωνα πάντα με τους υπολογισμούς του F.B.I. υπολογίζονται στο 1/3 μέχρι και 1/2 όλων των αναφερθέντων επισήμως ανθρωποκτονιών. Αντεκδίκηση και αυτοάμυνα από τη γυναίκα θύμα πολλές φορές καταλήγει στον θάνατο του συζύγου. (Κοινωνική Εργασία, Τεύχος 16^ο, 1989, Χ. Μουζακίτης).

2. Σκοπός Μελέτης.

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η ανάπτυξη και εξέταση του φαινομένου της βίας των γυναικών από τον σύντροφο τους και κατά συνέπεια της ενδοοικογενειακής Βίας. Στη μελέτη αυτή γίνεται μια προσπάθεια να εξεταστούν σε βάθος οι λόγοι που οδηγούν τους άντρες συντρόφους σε πρωταγωνιστικούς ρόλους βίαιων πράξεων απέναντι στις γυναίκες – συντρόφους τους όπου τις καθιστούν θύματα άνισων σχέσεων.

Πιο συγκεκριμένα οι επιμέρους στόχοι είναι:

1. Να εξεταστεί το φαινόμενο της βίας – κακοποίησης κατά της γυναίκας από το σύντροφό της δια μέσω των αιώνων.
2. Να εξεταστούν τα αίτια της ύπαρξης του φαινομένου της κακοποίησης.
3. Να μελετηθούν τα υπάρχοντα στοιχεία για την αλληλουχία της εκδήλωσης των μορφών βίας και οι υπάρχουσες θεωρίες, στερεότυπα και μύθοι σύμφωνα με το φαινόμενο της κακοποίησης.
4. Να παρουσιασθούν τα συναισθήματα που βιώνει η γυναίκα θύμα και οι επιπτώσεις της κακοποίησης στην εξελικτική της πορεία.
5. Να παρουσιαστούν οι τρόποι αντιμετώπισης, οι υπάρχουσες υπηρεσίες και προγράμματα βοήθειας που μπορεί να απευθυνθεί η γυναίκα θύμα καθώς και οι δυνατότητες νομικής κάλυψης απέναντι στην κακοποιημένη γυναίκα.

3. Ορισμοί (εννοιών) όρων.

Βία : Σύμφωνα με το ελληνικό λεξικό Τεγόπουλος – Φυτράκης, (4^η έκδοση, 1990, σελ. 148), η βία ορίζεται ως «η χρησιμοποίηση της δύναμewς για την επιβολή θελήσεως, από ένα άτομο σε κάποιο άλλο».

Η επιτροπή ειδικών για τη βία στη σημερινή κοινωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για προβλήματα του Εγκλήματος του Συμβουλίου της Ευρώπης, ορίζει τη βία ως «Οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη που διαπράττεται, στα πλαίσια της οικογενειακής σχέσης από ένα από τα μέλη της και που υπονομεύει τη ζωή, τη σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα ή την ελευθερία άλλου μέλους της ίδιας οικογένειας ή που βλάπτει σοβαρά την ανάπτυξη της προσωπικότητας του / της. (εκλογή 1989).

Σεξουαλική Κακοποίηση : Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, φυλλάδιο «Κακοποίηση γυναικών»), σεξουαλική κακοποίηση είναι: «Κάθε εξαναγκασμός σε οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα και κάθε σχετική προσβολή ή ταπείνωση».

Ψυχική κακοποίηση: Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (Υπουργείο προεδρίας της Κυβέρνησης, φυλλάδιο «Κακοποίηση γυναικών»), ψυχική κακοποίηση είναι: «Οι απειλές, οι ταπεινώσεις, ο έλεγχος των δραστηριοτήτων, η στέρηση υλικών αγαθών και χρημάτων και άλλες ενέργειες άσκησης ψυχολογικής βίας».

Σωματική Κακοποίηση: Σύμφωνα με τον Δρ. Χρήστο Μουζακίτη (Κοινωνική εργασία, 1989, σελ 218) η σωματική κακοποίηση ορίζεται ως: «Η βίαιη συμπεριφορά που έχει σαν αποτέλεσμα την παραβίαση της σωματικής ακεραιότητάς και που φαίνεται με τραυματισμούς μικρής ή μεγάλης έκτασης και που μπορούν να οδηγήσουν στο θάνατο».

Προκατάληψη: Σύμφωνα με την Dr Johnson – Τουινα (Μέθοδοι Κοινωνικής εργασίας), προκατάληψη είναι : «μια γνώμη που σχηματίζεται πρόωρα, ένα συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε χωρίς να πάρουμε υπόψη όλα τα δεδομένα. Η Προκατάληψη προϋποθέτει κατηγορηματικές γενικεύσεις, βασισμένες σε ατελή συμπεράσματα που δεν δίνουν το ανάλογο βάρος σε ατομικές διαφορές».

Μαζοχισμός: Ο Δρ. Μουζακίτης Χρίστος (πτυχιακή εργασία 1988, σελ.5) ορίζει τον μαζοχισμό «ως την γενετήσια διαστροφή που επιδιώκει την ηδονή με πόνο, δηλαδή ο παθολογικός ερωτισμός».

Η Εγκυκλοπαίδειά «Επιστήμη και Ζωή» (Τόμος 11^{ος}, σελ.290) ορίζει το μαζοχισμό ως: «τη διαστροφή ατόμων που νιώθουν ικανοποίηση ή ηδονή όταν βρίσκονται σε καταστάσεις που τους προκαλούν πόνο ή ηθική κατάπτωση. Ο μαζοχισμός είναι διαστροφή που συνδέεται με τη σεξουαλική πράξη. Το άτομο νιώθει ικανοποίηση μόνο όταν η σεξουαλική πράξη συνοδεύεται από βασανισμό ή από περιφρονητική και εξευτελιστική συμπεριφορά του άλλου προσώπου προς αυτό. Ανάλογα με την προτίμηση που δείχνει το διεστραμμένο άτομο, υπάρχει ο σωματικός και ο ηθικός μαζοχισμός. Ο όρος έχει γίνει δόκιμος και χρησιμοποιείται μεταφορικά και για άτομα που ανέχονται άσχημη συμπεριφορά προς το πρόσωπό τους, χωρίς να αντιδρούν. (Ο μαζοχισμός οφείλει την ονομασία του στο συγγραφέα Ζάχερ Μάζοχ).

Ανθρώπινα Δικαιώματα : Σύμφωνα με την Εγκυκλοπαίδεια «Επιστήμη και Ζωή» (τόμος 4^{ος}, σελ.350), τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι: «Τα αναφαίρετα δικαιώματα του ανθρώπου, οι θεμελιώδεις ελευθερίες του. Ορισμένα από τα κυριότερα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η ελευθερία της σκέψης και της συνείδησης, η ελευθερία του λόγου και του τύπου, η ισότητα των πολιτών απέναντι στο νόμο, το απαραβίαστο της ιδιοκτησίας και η προσωπική ασφάλεια, κ.α. Σαν φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου θεωρούνται και η απόλαυση της ζωής και της ελευθερίας με όλα τα μέσα απόκτησης και διατήρησης της ιδιοκτησίας, επιδίωξης της ασφάλειας και της ευτυχίας που καθιερώθηκαν με το σύνταγμα της Βιργινίας, το 1776. Το δικό μας σύνταγμα έχει μια σειρά από διατάξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως είναι αυτές που αναφέρονται στην προσωπική ελευθερία, στη μη αναδρομική ισχύ των ποινικών νόμων, στο άσυλο της κατοικίας κ.α.»

Κοινωνική Εργασία: Σύμφωνα με την Helen Haris Perleman («Κοινωνική εργασία», 1957, σελ.26) η κοινωνική εργασία «είναι μια διεργασία που χρησιμοποιείται από ορισμένες οργανώσεις πρόνοιας για να βοηθήσει άτομα ν' αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τα προβλήματα σε σχέση με την κοινωνική ένταξη.

Η κοινωνική εργασία είναι η διεργασία αυτή που σκοπό έχει να επηρεάσει με τέτοιο τρόπο τον πελάτη - πρόσωπο, ώστε να αναπτύξει αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση του

προβλήματος του ή να επηρεάσει έτσι το πρόβλημα ώστε ή να το λύσει, ή να παρεμποδίσει τα αποτελέσματά του».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Η θέση της γυναίκας – Ιστορική αναδρομή.

Μελετώντας κανείς τα ιστορικά κείμενα αλλά και τα προϊστορικά ντοκουμέντα από την αρχή της εποχής που ονομάζεται πολιτισμένη, βρίσκει τον άντρα και τη γυναίκα αντιμέτωπους, γεγονός που δεν τιμά διόλου το ανθρώπινο γένος. Δεν συναντούμε δηλαδή δύο βιολογικά είδη που είναι φτιαγμένα από τη φύση να λειτουργούν μαζί ισότιμα, για να αναπαράγονται και να παράγουν ότι θα ικανοποιεί τις ανάγκες τους και ότι θα ομορφαίνει τη ζωή τους. Να ερευνούν μαζί και να ανακαλύπτουν, να κατακτούν όλο και πιο πολύ τον μέσα τους και τον έξω τους κόσμο. Συναντούμε μία άλλη σχέση ανάμεσα τους, που βασικά θέλει τον άντρα κυρίαρχο και τη γυναίκα υποταγμένη, λιγότερο ή περισσότερο, μέσα από χιλιάδες μορφές ατομικής και κοινωνικής έκφρασης, μέσα από χιλιάδες καταστάσεις κοινωνικής συμπεριφοράς και δεοντολογίας.

Στις αρχές της ιστορικής εποχής, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου, υπάρχει μία μεταβολή ως προς τη θέση της γυναίκας.

Στην αρχαία Ελλάδα όπου η μονογαμία ήταν το χαρακτηριστικό της ελληνικής φυλής, οι σχέσεις των δύο φύλων, γενικά και ιδιαίτερα μέσα στην οικογένεια ήταν πολύ καλές και χωρίς τάσεις κυριαρχίας. Όμως τα πράγματα άλλαξαν. Η μητριαρχία αντικαταστάθηκε από την πατριαρχία. Η κατάλυση της μητριαρχίας έγινε σταδιακά.. Το μεγαλύτερο χτύπημα δόθηκε όταν έγινε η αντικατάσταση της συγγένειας «μέσω μητέρας», «μέσω πατέρα». Από τότε η γυναίκα έχασε το γόητρό της, το σεβασμό, την ιερότητα του ρόλου της, την αξία της. Ο άντρας έχει όλα τα δικαιώματα και τα μεταβιβάζει.

Βασικά η κατάλυση της μητριαρχίας στηρίχθηκε πάνω σε 3 αλλαγές:

1. η μητρική γενεαλόγηση και η θηλυγονική διαδοχή γυρίζουν σε πατρική γενεαλόγηση ή αρρενολογική διαδοχή.
2. Ο ομαδικός γάμος μετατρέπεται σε ατομικό, τη μονογαμία, κ.λπ.
3. Ο μητροτοπικός γάμος γίνεται πατροτοπικός.

Οι αλλαγές αυτές επιφέρουν την οικονομική κυριαρχία του άντρα στη γυναίκα, καταργούν την ισότητα των φύλων που ίσχυε και

καθιερώνουν τις σχέσεις εκμετάλλευσης, οι πρώτες που παρουσιάζονται σε κοινωνικές ομάδες.

Από τότε αρχίζει ένας σιωπηλός αγώνας ανάμεσα στα δυο φύλα κι ένας ακήρυχτος πόλεμος επικράτησης και κυριαρχίας μέσα στην οικογένεια. Το μητριαρχικό δίκαιο σβήνει. Το σκότωσε η επανάσταση του αρσενικού που από τότε η σχέση του με το θηλυκό γίνεται εχθρική. Η κοινωνία αρχίζει να στηρίζεται στον «οίκο» που διοικείται από τον «*pater Familias*». Η ιδιοκτησία κληρονομείται από τα άρρενα μέλη της οικογένειας. Αλλάζουν τα ήθη και τα έθιμα. (Ντίνα Τάκαρη, «Η Γυναίκα από την αρχαιότητα έως την τεχνολογική επανάσταση», σελ. 36). Η επικράτηση της πατριαρχίας που κάνει τον άντρα κυρίαρχο και αφέντη του σπιτιού, διαχειριστή των δημοσίων υποθέσεων και προνομιούχο των απολαύσεων της ζωής, είναι μια εκδήλωση των ανταγωνιστικών τάσεων που ενισχύθηκαν από τις διάφορες συγκυρίες της κοινωνικής ζωής και των συνθηκών, που επικράτησαν στις σχέσεις της παραγωγής από τις οποίες καθορίστηκαν οι διαπροσωπικές σχέσεις.

Σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη, βάση της πατριαρχικής διάρθρωσης της κοινωνίας ήταν ο πρώτος καταμερισμός της εργασίας. Η γυναίκα δεσμεύτηκε στο πλέγμα της εγκυμοσύνης και του τοκετού και στη συνέχεια στο μέγλωμα των παιδιών. Αντίθετα ο άντρας κινήθηκε προς τα έξω και έγινε το δραστήριο μέλος της οικογένειας. Άρχισε να γίνεται κύριος ιδιοκτησίας και αυτή του η κυριότητα επεκτάθηκε και στα μέλη της οικογένειας του τα οποία είχε κάτω από την προστασία και τις διαταγές του. Οι ανταγωνιστικές σχέσεις ήταν προνόμιο του άντρα κι έτσι έγινε βασικός φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Οι διαφορετικές δραστηριότητες του άντρα και της γυναίκας άνοιξαν διαφορετικούς δρόμους για κάθε φύλο, τους έδωσαν διαφορετικές δυνατότητες και στη συνέχεια εδραίωσαν τη θέση τους στο κοινωνικό σύνολο και τη σχέση ανάμεσα τους, «Η σχέση είναι εξουσιαστική, κυρίαρχου και εξουσιαζόμενου, εξαρτώμενου». (Ρ.Κακλαμανάκη 1979, «Η θέση της γυναίκας στην κοινωνία, στην πολιτεία, στην οικογένεια» σελ. 74).

Έτσι από πολύ νωρίς περνά μέσα στην οικογένεια η ιδεολογία του κυρίαρχου άντρα και της υποταγμένης γυναίκας. Ο άντρας κατέχει τον ενεργητικό ρόλο και η γυναίκα τον παθητικό.

Έτσι κάθε εξουσία κοινωνική ή πολιτική είναι πια στα χέρια των αντρών. Η γυναίκα είναι υποταγμένη και την υποταγή αυτή την επιβάλλει ο άντρας με την σωματική του υπεροχή, την μυϊκή του δύναμη καθώς και οι οικονομικές συνθήκες ζωής. Οι σχέσεις άντρα και γυναίκας είναι σχέσεις εξάρτησης. Ο άντρας είναι ο κύριος και αφέντης με εξουσίες, δοσμένες από τον ίδιο στον εαυτό του τυπικά και ουσιαστικά σχεδόν απεριόριστες, ο αρχηγός της οικογένειας και της κοινωνίας ενώ

οι γυναίκες είναι οι σκλάβοι των αντρών, «άμισθες υπηρέτριες», χωρίς δικαιώματα. Άλλωστε, σύμφωνα με τα τότε έθιμα υπήρχαν 2 κατηγορίες ζωής : αφέντη και σκλάβου. Τις γυναίκες τις έχουν κατατάξει οι άντρες στη δεύτερη κατηγορία. Με αυτές τις παλιές προκαταλήψεις κρίνουν ακόμη και σήμερα τη γυναίκα, γιατί είναι πολύ δύσκολο να τις απορρίψει η ψυχολογία του ανθρώπου που αλλάζει μ' ένα πολύ αργό ρυθμό.

Στην κλασική εποχή, η θέση της γυναίκας είναι διαφορετική στους διάφορους τόπους και χρόνους, τυπικά και ουσιαστικά. Αλλά στις πόλεις-κράτη που υπάρχει στρατιωτικό πολίτευμα το οποίο απασχολούσε τους άντρες και τους απομάκρυνε από τον «οίκο», οι γυναίκες είχαν σπάσει τις πόρτες του γυναικωνίτη. Αναλαβαίνουν όλες τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις της οικογένειας. Όμως στα περισσότερα μέρη της Ελλάδας η γυναίκα ζει σαν σκλάβο, μακριά από τις υποθέσεις της πόλης σε διαρκή κάθειρξη και απομόνωση στο γυναικωνίτη, που έμοιαζε με ανατολίτικο χαρέμι. Κάτω από την προστασία όλων των αρρένων της οικογένειας είναι η γυναίκα και η περιουσία της που δεν μπορεί ποτέ να διαθέσει. Όταν χάσει τους γονείς της, η κληρονομιά πηγαίνει μαζί με την ίδια στον πιο στενό συγγενή, ωστόσο παντρευτεί. Τότε παραδίνεται η περιουσία στο σύζυγο και στη νέα οικογένεια όπου παίζει ρόλο επιστάτη και επιμελητή, δουλεύει μαζί με τους υπηρέτες σε όλες τις δουλειές του νοικοκυριού που τότε αποτελούσε μια μικρή οικονομική μονάδα, ζώντας μακριά απ' όσα συμβαίνουν στον κόσμο.

Στην Αρχαία Ρώμη, η θέση της γυναίκας είναι παρόμοια με αυτήν στην Αρχαία Ελλάδα. Είχαν δώσει στην γυναίκα κάποια εξουσία που ασκούσε μέσα στο σπίτι, όπου είναι η θέση της. Επικρατούσε η γυναικεία διαδοχή και η μητρική γενεαλόγηση που επέβαλε το καθεστώς του μητριαρχικού δικαίου, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν είχε κοινωνικά ή πολιτικά δικαιώματα. Δεν συμμετέχει στα κοινά, όμως απολαβαίνει μεγάλη υπόληψη στο σπίτι και την κοινωνία, χωρίς ο άντρας να παύει να είναι ο κύριος της κατάστασης. Αλλά με την παρακμή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας έσβησαν τα λίγα παλιά καλά έθιμα. Η γυναίκα δεν θεωρείται πια σύντροφος του άντρα και αρχίζει το σκλάβωμά της. Δεν έχει κανένα ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα, ενώ το ρωμαϊκό δίκαιο την αποκαλεί *res* (πράγμα). Γενικότερα όταν οι Ρωμαίοι δέχθηκαν τις επιδράσεις της ελληνικής φιλοσοφίας, αντέγραψαν και την αρνητική τους θέση για τη γυναίκα. Ο άντρας έχει την απόλυτη εξουσία, τα πάντα ανήκουν σ' αυτόν και τα πάντα εξαρτιούνται από αυτόν.

Με την παρακμή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η δύση βυθίζεται στα σκοτεινά χρόνια του Μεσαίωνα από το 400 έως το 1400 μ.Χ. όπου σταμάτησε κάθε πολιτιστική πρόοδος. Κι ενώ στη Δυτική Ευρώπη για 1100 περίπου χρόνια υπάρχει σκοταδισμός, τα χρόνια αυτά ακριβώς, 330μ.Χ έως 1453 είναι χρόνια ακμής για το Βυζάντιο. Στους Βυζαντινούς

χρόνους, την πολιτική εξουσία κατέχει η αριστοκρατία και συμμετέχουν σ' αυτή τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες. Για τις πολλές γυναίκες του λαού, ο πολιτικός ρόλος είναι σχεδόν ανύπαρκτος, όπως και στους άντρες. Όμως υπάρχει συμμετοχή στις διάφορες στάσεις που ξεσπούσαν σε περιόδους κοινωνικής κρίσης και όταν έστω και για λίγο κυριαρχούσε το λαϊκό στοιχείο. Η χειροτέρευση της θέσης της γυναίκας, οφείλεται και στην επίδραση του ρωμαϊκού δικαίου. Η μόρφωση των γυναικών είναι σχεδόν ανύπαρκτη, γιατί δεν υπάρχουν σχολεία για κορίτσια. Οι γυναίκες είναι κλεισμένες στον γυναικωνίτη, όπως στην Αθήνα και στη Ρώμη, εκτός σε ορισμένα μοναστήρια κάτω από κάποιες προϋποθέσεις. Από τα τέλη του 11^{ου} αιώνα οι μεγάλες αριστοκρατικές οικογένειες μορφώνουν τα κορίτσια τους με δασκάλους που διδάσκουν στα σπίτια τους και από τον 12^ο αιώνα οι γυναίκες αρχίζουν να κατέχουν σημαντική θέση στα γράμματα.

Μετά την άλωση της Πόλης από τους Τούρκους και την πτώση του Βυζαντίου, η θέση της γυναίκας έγινε πολύ χειρότερη απ' ότι ήταν πριν. Γενικά για τις γυναίκες σταματά κάθε δραστηριότητα και δημιουργούνται καινούργιες δυσκολίες και φραγμοί στην όποια εξέλιξη και δράση τους. Ορισμένες γυναίκες, οι όμορφες, σύρθηκαν με τη βία στα χαρέμια των κατακτητών, άλλες έγιναν σκλάβες τους ή σκοτώθηκαν και πολλές για ν' αποφύγουν τους εξευτελισμούς προτίμησαν τον θάνατο μαζί με τα παιδιά τους.

Ωστόσο στα σκοτεινά χρόνια του Μεσαίωνα, είχαν πληθύνει τα κοινωνικά προβλήματα και είχε γίνει μεγαλύτερος ο περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας και η καταπίεση των ανθρώπων που ανήκαν στις κατώτερες κοινωνικές βαθμίδες. Εργαζόταν κάτω από απαράδεκτες και σκληρές συνθήκες δουλειάς. Η γυναίκα εργαζόταν ακόμη πιο σκληρά, ενώ οι συνθήκες της ζωής χειρότερες. Η γυναίκα κρατά το νοικοκυριό, εργάζεται στους αγρούς, γνέθει, υφαίνει και φτιάχνει τους λύχνους. Δεν ασκεί κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα, δουλεύει σε πολλές εργασίες χωρίς καμία αμοιβή. Στο φεουδαρχικό δίκαιο, η γυναίκα είναι χειραφετημένη εφόσον είναι κορίτσι ή χήρα, αλλιώς ανήκει στην κυριαρχία του συζύγου, όπως και μετά την κατάλυση της φεουδαρχίας, κατά το εθνικό δίκαιο. Η ανύπαντρη έχει ανεξαρτησία, όλα τα δικαιώματα που έχει ένας άντρας, αλλά αυτά που της δίνει ο νόμος τα αφαιρεί η ηθική. Δεν τις δίνει οικονομική και νομική αναγνώριση.

Οι άντρες σε όλες τις εποχές αγωνίζονται για να επικρατήσει ο χαρακτηρισμός του φύλου τους, ως «ισχυρότερο» και «ανώτερο», ενώ οι γυναίκες μόλις τελευταία άρχισαν να αγωνίζονται για την απόκτηση των δικαιωμάτων τους, που τελικά διαμορφώθηκε ως απαίτηση για την ισοτιμία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για όλους τους ανθρώπους της γης.

Στο 18^ο αιώνα, η γυναίκα έχει μεγαλύτερη ελευθερία και ανεξαρτησία. Οι νέες μορφώνονται και ζουν ελεύθερα. Οι έξυπνες και φιλόδοξες γυναίκες δημιουργούν ευκαιρίες. Τα δημοκρατικά φιλελεύθερα ιδανικά της εποχής ευνοούν τη γυναίκα. Οι φιλόσοφοι στο βάθος πιστεύουν ότι δεν πρέπει να αδικήσουν τις γυναίκες που διεκδικούν πια τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισοτιμία τους με τους άντρες. Ο Ντιντερό δεν δέχεται ότι οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για τη μειονεκτική τους θέση, γιατί σε μεγάλο βαθμό είναι έργο της κοινωνίας.

Η Γαλλική Επανάσταση (1789), αποτελεί ορόσημο στην παγκόσμια ιστορία γιατί κατόρθωσε να κάνει πράξη τον ευρωπαϊκό ουμανισμό που διακήρυξε η Αναγέννηση και επηρέασε ιστορικά την ανθρωπότητα. Διακήρυξε τις αρχές της ελευθερίας, που αναφερόταν στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ισότητα όλων των πολιτών στη συμμετοχή τους στις δημόσιες υπηρεσίες, στην υπακοή τους στον νόμο, που είναι η έκφραση της γενικής θέλησης, στο σεβασμό της ιδιοκτησίας, στην ελευθερία του τύπου και της σκέψης, στην ανεξιθρησκία και στην ίση διανομή των θεσμών, που από πολλά χρόνια είχαν ριζώσει στις συνειδήσεις των ανθρώπων και όλα έδειχναν πως τίποτα δεν μπορούσε να τους καταργήσει.

Τα χρόνια που ακολούθησαν τη Γαλλική Επανάσταση ήταν τα πιο σκοτεινά για την ιστορία της Γαλλίας. Από φεμινιστική πλευρά η Γαλλία βρισκόταν στην πρωτοπορία, αλλά τώρα πια η θέση της ρυθμίζεται από την Ναπολεόντεια Νομοθεσία του 1804, καταρτισμένη με βάση την αστική αντιφεμινιστική ιδεολογία, η οποία καθόρισε τη μοίρα της γυναίκας για έναν αιώνα, καθυστέρησε τη χειραφέτησή της και συνέχισε την εξάρτησή της: «Οι γυναίκες δεν είναι πολίτες του κράτους... Πρέπει να υπακούουν στον πατέρα και τον άντρα τους...». Ο άντρας έχει το δικαίωμα να τιμωρεί τη γυναίκα του, όπως γίνεται ακόμη και σήμερα σε ορισμένες χώρες. Τη μοίρα της Γαλλίδας ακολουθούν και οι γυναίκες των άλλων χωρών.

Από το 1830-1840 το γυναικείο κίνημα οργανώνεται σε σοσιαλιστικές βάσεις και αποβλέπει στην κοινωνική και πολιτική ισότητα αντρών και γυναικών με κύρια δραστηριότητα τον τύπο. Το 1830, ακούστηκε η φωνή της Γεωργίας Σάνδη, τότε που η γυναίκα ήταν ακόμα άφωνη. Πρώτη έσπασε το φράγμα της σιωπής. Αναφέρει σε έργο της την απάντηση της ηρωίδας προς τον άντρα της που της επιβάλλει τη σιωπή: «Μπορείς να μου επιβάλλεις τη σιωπή, αλλά δεν μπορείς να μου σταματήσεις τη σκέψη». Μετά το 1848, οι γυναίκες διεκδικούν ευρύτερη απελευθέρωση με πολιτική συμμετοχή. Το 1862-1863, έχουμε την επανάσταση των γυναικών στον τομέα της εκπαίδευσης και της εργασίας.

Στην περίοδο του 1880-1890, με την παραδοχή του μαρξισμού, ενεργούν παράλληλα φεμινισμός – μαρξισμός. Έτσι ο αγώνας των δύο φύλων και των τάξεων είναι κοινός. Το 1869, ιδρύεται η «Εθνική Εταιρία για το δικαίωμα ψήφου» των γυναικών. Για 30 χρόνια συνεχίζεται το γυναικείο κίνημα συγκροτημένο στη Γαλλία και στην Αγγλία.

Το 1879, το Σοσιαλιστικό Συνέδριο διακηρύττει την ισότητα των δύο φύλων. Από την εποχή αυτή η συμμαχία φεμινισμού – σοσιαλισμού θα συνεχιστεί ακλόνητη. Το 1892 συνέρχεται το Φεμινιστικό Συνέδριο που έδωσε το όνομα του στο κίνημα. Το 1901, τέθηκε για πρώτη φορά στη Βουλή το θέμα της ψήφου και ιδρύεται το «Εθνικό Συνέδριο Γαλλίδων». Το 1945, γεννήθηκε στη Γαλλία ο ριζοσπαστικός φεμινισμός, όταν παρουσιάστηκε το βιβλίο, «Το δεύτερο φύλο» της Σιμόν Ντε Μπουβουάρ, το οποίο δίνει ριζικές λύσεις στο γυναικείο πρόβλημα και προτείνει τις γυναίκες να πάρουν την τύχη τους στα χέρια τους, για να μπορέσουν ν' αλλάξουν όλα γι' αυτές.

Η Αναγέννηση αφύπνισε τους λαούς της Δύσης από το σκοταδισμό του Μεσαίωνα, ενώ η Βιομηχανική επανάσταση έφερε μεγάλες και σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές. Η βιομηχανική επανάσταση αφύπνισε τις γυναίκες από τη δουλειά πολλών αιώνων και δημιούργησε τη γυναίκα – εργάτρια. Μεταμόρφωσε τη μοίρα της και άνοιξε το δρόμο για τη χειραφέτησή της.

Ωστόσο, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα η θέση της Ελληνίδας αρχίζει να βελτιώνεται αργά αλλά σταθερά. Σημαντικό ρόλο στην αλλαγή αυτή παίζει η συνεχής επικοινωνία των ελλήνων εμπόρων με το εξωτερικό, όπως και οι έλληνες των παροικιών του εξωτερικού που έρχονται για λίγο ή μόνιμα στην πατρίδα τους και μεταφέρουν τις επιδράσεις που έχουν δεχτεί καθώς και την εξέλιξη που έχει συντελεστεί στην Ευρωπαϊκό χώρο. Η θέση της Ελληνίδας ήταν διαφορετικά στα διάφορα διαμερίσματα της χώρας.

Όμως υπάρχουν γυναίκες, κυρίως της αριστοκρατικής τάξης, οι οποίες έχουν πληροφορηθεί από τους Έλληνες της Διασποράς που γύρισαν στην ελεύθερη πατρίδα τους ή έχουν γνωρίσει από κοντά, (με τα ταξίδια τους στο εξωτερικό, για την εξέγερση των γυναικών και τις αποκτήσεις τους στην παραχώρηση δικαιωμάτων από τους άντρες. Ορισμένες γιατί πίστεψαν στην ιδέα αυτή και άλλες για να συμβαδίσουν με την καινούρια αυτή κίνηση των γυναικών του εξωτερικού, γίνονται οι κρυφές επαναστάτριες που ζητούν από τους άλλους επαναστάτες, τα δικαιώματα τους.

Το 1855 συστήνεται η «Φιλανθρωπική Εταιρεία των Κυριών». Για πρώτη φορά στα ελληνικά δεδομένα παρουσιάζεται μια συστηματική και

οργανωμένη γυναικεία εκδήλωση για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους. Έτσι ο γυναικείος αγώνας συνεχίζεται σε δύο επίπεδα : στο κοινωνικό όπου οι γυναίκες προσπαθούν να κατανοήσουν και να πιστέψουν στην ισότητα των φύλων και στη συνέχεια να λάβουν μέρος στον αγώνα για την απόκτηση των δικαιωμάτων τους. Ωστόσο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα εμφανίζεται ο ελληνικός φεμινισμός. Εκείνο που έγινε φανερό ήταν το απότομο ξύπνημα της Ελληνίδας, από την κατάσταση της αδράνειας που οι αιώνες την είχαν καταδικάσει, η οποία προχωρεί πια σταθερά για την κατάκτηση της χειραφέτησης και της ισότητας της με τον άντρα, κάτι που εντυπωσιάζει την κοινή γνώμη και την πολιτεία.

Το 1936 η δικτατορία του Μεταξά ακινητοποίησε όλες τις αγωνιστικές προσπάθειες όχι μόνο των γυναικών. Η ακινητοποίηση παρατείνεται με την κήρυξη του Ελληνό-Αλβανικού πολέμου (1940-41) και τη μετέπειτα Ιταλό-Γερμανική κατοχή (1941-1944). Τότε σταμάτησε κάθε έννοια διεκδίκησης δικαιωμάτων. Ύστερα από την απελευθέρωση της Ελλάδας από τη Γερμανική κατοχή οι γυναίκες συνειδητοποιούν ότι πρέπει ν' αγωνιστούν για να μην ξαναγυρίσουν στη θέση του εξαρτημένου ατόμου. Καταβάλλονται προσπάθειες για τη δημιουργία γυναικείων οργανώσεων με πλατιά λαϊκή βάση, οι οποίες όμως διακόπτονται το 1945 εξαιτίας του εμφυλίου πολέμου που ξέσπασε στην Ελλάδα. Στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα ύστερα από τη λήξη του, έχουν ατονήσει οι δραστηριότητες των γυναικείων συλλόγων και γενικά των γυναικών.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 ξέσπασε σε ολόκληρο τον κόσμο κίνημα διαμαρτυρίας των γυναικών. Στόχος τους δεν είναι πια μόνο η εξάλειψη των διακρίσεων ανάμεσα στα δύο φύλα και η εξασφάλιση της ισότητας και ίσων ευκαιριών, αλλά κάτι πιο βαθύ, το δικαίωμα του ανθρώπου να ξέρει τι είναι και ν' αγωνίζεται να γίνει καλύτερος, πιο τέλειος.

Πολλές κινητοποιήσεις συνεχίστηκαν έως το 1983 με διάφορα αιτήματα . Οι άτυπες γυναικείες ομάδες θέτουν στις κινητοποιήσεις τους τα ειδικότερα προβλήματα της ανελευθερίας (βία, Βιασμός κ.α) και ιδρύουν οργανώσεις, δομές και υπηρεσίες ,με στόχο να στηρίζουν και να βοηθήσουν τις γυναίκες που έχουν αντίστοιχα προβλήματα.

Σήμερα οι γυναίκες περνούν σε μία νέα φάση. Παρουσιάζονται όσο ποτέ άλλοτε, αποφασισμένες να πετύχουν την πρακτική εφαρμογή των δικαιωμάτων που τους έχουν παραχωρηθεί. Γι' αυτό ζητούν πρώτα από τον εαυτό τους την αυτογνωσία και τη συνειδητή τοποθέτηση τους στην οικογένεια, στην εργασία, στην κοινωνία. (Ντίνα Τάκαρη «Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση» Αθήνα 1984).

2.2 Κατάσταση στη σημερινή κοινωνία.

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα αρχίζουν να υλοποιούνται οι αγώνες των γυναικών. Αργά αλλά σταθερά μπροστά στο παγκόσμιο γυναικείο κίνημα, οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων κυρίως κρατών αρχίζουν να παραχωρούν μ' ένα πολύ αργό ρυθμό τα δικαιώματά τους, με διάφορες συνταγματικές και νομοθετικές ρυθμίσεις ενώ οι γυναίκες δεν σταματούν τον αγώνα για την ουσιαστική τους κατάκτηση.

Οι άντρες ενώ καταλαβαίνουν ότι μετά τη διακήρυξη του Ο.Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα που αποδέχτηκαν όλα τα κράτη μέλη, δεν μπορούν να παρακρατούν τα δικαιώματα του μισού και πλέον πληθυσμού της γης. Εντούτοις αναβάλλουν όσο μπορούν αυτή την υποχρέωση, πιστεύοντας ίσως ότι είναι «μόδα» που θα περάσει. Δεν έχουν ακόμη και σήμερα συνειδητοποιήσει ότι ο αγώνας της γυναίκας είχε αρχίσει μαζί με την πρώτη καταπίεση που δέχθηκε όταν ο άντρας στήριξε την κυριαρχία του, στην ατομική ιδιοκτησία και έγινε κύριος και αφέντης των πάντων. Από τότε σιγόκαιγε και παραμόνευε μέσα της η επανάσταση που εκδηλώθηκε με το κάλεσμα της βιομηχανικής επανάστασης. (Ντίνα Τάκαρη. «Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση». Αθήνα 1984,σελ.94).

Και οι 15 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέγραψαν και επικύρωσαν την Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Όλοι μας γνωρίζουμε ότι τώρα πια δεν μπορεί κανείς ν' αμφισβητήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών. Είναι αναπόσπαστο μέρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να ζουν με ασφάλεια , υπάρχουν όμως πολλές γυναίκες που δεν είναι ασφαλείς ούτε στα ίδια τους τα σπίτια. Η κατάσταση έχει ως εξής:

Πρώτον : Μία στις 4 γυναίκες έχει την εμπειρία της βίας σε κάποια περίοδο της ζωής της. Σε πολλές από τις χώρες-μέλη, κάθε εβδομάδα μία γυναίκα πέφτει θύμα ενδοοικογενειακής βίας ενώ το 15% με 25% των γυναικών κακοποιούνται στη διάρκεια της εγκυμοσύνης τους.

Δεύτερον :Είναι αναφαίρετο δικαίωμα των γυναικών η αξιοπρεπής συμπεριφορά προς αυτές. Χιλιάδες όμως γυναίκες πουλιούνται σαν ζώα και αντιμετωπίζονται μόνο σαν «αξία» που θα αποκομίσουν οι σωματέμποροι που τις εκμεταλλεύονται. Αυτός είναι ο λόγος που καταγγελίες για σεξουαλική κακοποίηση συμπεριλαμβάνονται στην πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι γυναίκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ποσοστό 30% - 50%, έχουν δεχθεί σεξουαλική κακοποίηση.

Τρίτον: Οι γυναίκες έχουν δικαίωμα σε όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, η καταπίεση και η βία όμως τις κρατούν σε υποδεέστερη θέση σε όλες τις χώρες. Η ανδρική βία προκαλεί τον θάνατο και την ανικανότητα σε γυναίκες ηλικίας από 15 έως 44 ετών, περισσότερο από τον καρκίνο, την ελονοσία τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα.

Στις μέρες μας το θέμα της βίας κατά των γυναικών αναγνωρίζεται διεθνώς έως ένα σημαντικό πρόβλημα. Με το Παγκόσμιο Συνέδριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του 1993, τα δικαιώματα της γυναίκας αναγνωρίστηκαν επιτέλους έως ανθρώπινα δικαιώματα. Η Βία και όλες οι μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης και εκμετάλλευσης δεν ταιριάζουν με την αξιοπρέπεια και την αξία ενός ανθρώπινου πλάσματος. («Σπάζοντας τη Σιωπή», Anita Gradin, πρακτικά συνεδρίου Ιούνιος 2000, Αθήνα, σελ. 18-19).

Το γυναικείο πρόβλημα τίθεται στην αντικειμενική κρίση της κοινής γνώμης που θα πρέπει ν' αποφασίσει για την αντιμετώπιση του, έχοντας ως γνώμονα τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως διακηρύχτηκαν από τις διεθνείς οργανώσεις, τα οποία δικαιούται ν' αποκτήσει και η γυναίκα όχι μόνο τυπικά αλλά στην πραγματικότητα. Βασικά, το γυναικείο πρόβλημα προέρχεται από μια σχέση υποταγής. Όμως, όπως άλλωστε παραδέχεται και η σύγχρονη ψυχολογία, σε κάθε τέτοια σχέση υπάρχουν και για τα δυο μέρη δυσμενείς επιπτώσεις, τόσο για τον εξουσιαστή όσο και για τον υποταγμένο. Υπάρχει κι εδώ ο αγώνας για την εξουσία. Ωστόσο η γυναίκα πρέπει να αντιστέκεται σ' αυτές τις καταστάσεις και ν' αγωνίζεται για την εξομάλυνση των σχέσεων, γιατί όσο υπάρχει ανελευθερία και η γυναίκα καταπιέζεται σε όλες τις κοινωνικές της σχέσεις, το γυναικείο πρόβλημα δε θα μπορέσει να λυθεί.

Στην κλασική νομική θεωρία, τα ανθρώπινα δικαιώματα υπονοούν σχέση ατόμου και κράτους, δηλαδή το κράτος υποχρεούται να σέβεται και να υλοποιεί τα δικαιώματα των ατόμων. Για δεκαετίες όμως τα κράτη εμπόδιζαν την θεώρηση της βίας κατά των γυναικών, άρα και της βίας στην οικογένεια σαν θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η κακοποίηση των γυναικών, τα λεγόμενα εγκλήματα τιμής, οι υποχρεωτικοί γάμοι για γυναίκες και ανήλικα κορίτσια, το κόψιμο των γεννητικών οργάνων των κοριτσιών και γυναικών οι αιμομιξία, το κάψιμο των γυναικών μετά το θάνατο του άνδρα τους, η στέρηση τροφής από τα κορίτσια ή σε άλλες περιοχές και η υποχρεωτική και με φυσική βία σίτιση των κοριτσιών, η υποχρεωτική έκτρωση θηλυκών εμβρύων, ο βιασμός στο γάμο, η σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών, η κακοποίηση του γυναικείου προσωπικού στα σπίτια και άλλα τέτοια φαινόμενα, ξέφευγαν από κάθε έννοια κρατικής ευθύνης.

Η δικαιολογία των κρατών ήταν, και σε άλλες περιπτώσεις παραμένει ότι οι πρακτικές αυτές λαμβάνουν χώρα στην ιδιωτική σφαίρα. Ότι είναι θέματα ιδιωτικής ζωής, ότι το κράτος δεν μπορεί δήθεν να υπεισέλθει στα ιδιωτικά θέματα, κι ότι στο κάτω κάτω πολλά από αυτά τα φαινόμενα είναι ζητήματα εθίμων, θρησκείας ή ακόμη και κουλτούρας, της ταυτότητας του κράτους και του λαού!

Οι κυβερνήσεις απωθούσαν με κάθε τρόπο τον έλεγχο του ΟΗΕ για θέματα βίας κατά των γυναικών, σαν αυτά ν' αποτελούσαν πραγματικά την καρδιά της κρατικής κυριαρχίας. Οι κυβερνήσεις στην ουσία έλεγαν «Το πώς συμπεριφερόμαστε στις κοινωνίες μας απέναντι στις γυναίκες είναι καθαρά δική μας υπόθεση και όχι διεθνές ζήτημα», και όλα αυτά παρά τις τυπικές διακηρύξεις για την ισότητα των δύο φύλων.

Όμως, το διεθνές κίνημα των γυναικών ενάντια στη βία όλο και μεγάλωνε και γύρω στα τέλη της δεκαετίας του 80 σημειώθηκε μια συστηματική καμπή: Η διεθνής αυτή διαμαρτυρία συνδέθηκε από τις οργανώτριές του με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, που είχαν ήδη δημιουργήσει ένα σημαντικό δίκτυο, άρχισαν μια διεθνή καμπάνια που έγραψε πραγματική ιστορία. Εκατοντάδες χιλιάδες υπογραφές συγκεντρώθηκαν απ' όλο τον κόσμο, από γυναίκες κάθε κοινωνικής τάξης, από καθηγήτριες πανεπιστημίου μέχρι γυναίκες που υπέγραψαν με τα δακτυλικά τους αποτυπώματα, γυναίκες κάθε φυλής, θρησκείας ή πολιτικής απόχρωσης.

Η τρομερή αυτή διακήρυξη κατατέθηκε στον ΟΗΕ το 1993, στην Παγκόσμια Διάσκεψη της Βιέννης. Η αίτηση αναφερόταν στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που μεταξύ άλλων εγγυάται το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου και την προστασία κατά των βασανιστηρίων και κάθε απάνθρωπης μεταχείρισης. Η αίτηση κατήγγειλε τη βία κατά των γυναικών με παραδείγματα: α) από τις ΗΠΑ, όπου η κακοποίηση γυναικών από άνδρες είναι η μεγαλύτερη αιτία τραυματισμού των γυναικών με περίπου 4000 θανάτους το χρόνο σαν αποτέλεσμα ξυλοδαρμού από τους συντρόφους τους, β) από την Ινδία, όπου τα κορίτσια 2 έως 4 ετών πεθαίνουν σε διπλάσιο ρυθμό απ' ότι τα αγόρια σαν αποτέλεσμα συστηματικού υποσιτισμού και παραμέλησης και γ) τα 84 εκατομμύρια γυναικών στον κόσμο που έχουν υποβληθεί σε κόψιμο των γεννητικών τους οργάνων.

Το κεντρικό αίτημα αυτής της παγκόσμιας κινητοποίησης των γυναικών ήταν ν' αναγνωριστεί η βία κατά των γυναικών σαν θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η δυναμικότητα του γυναικείου κινήματος στη Βιέννη, ήταν τέτοια, που πραγματικά επιτεύχθηκε ένα επαναστατικό βήμα. Α) το θέμα της βίας κατά των γυναικών, είτε στη δημόσια είτε

στην ιδιωτική σφαίρα ανακηρύχθηκε σαν θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Β) οι κυβερνήσεις κλήθηκαν να πατάξουν έθιμα, πρακτικές ή άλλες θρησκευτικές ή πολιτισμικές συνήθειες που καταπατούν τα δικαιώματα των γυναικών και γ) ζητήθηκε από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ να συστήσει έναν καινούριο θεσμό: της Ειδικής Εισηγήτριας για το θέμα της βίας κατά των γυναικών.

Την ίδια χρονιά το 1993, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, υιοθέτησε την Διακήρυξη εναντίον της Βίας κατά των Γυναικών. Σύμφωνα με το άρθρο 1 ο όρος «Βία κατά των γυναικών» σημαίνει κάθε πράξη βίας με βάση το φύλο, που έχει ή μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βλάβη ή οδύνη για τη γυναίκα, συμπεριλαμβανομένης και της απειλής τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, είτε στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή.

Το άρθρο 2 της Διακήρυξης αναφέρει: ενδεικτικά ένα κατάλογο πράξεων που καθιστούν βία κατά των γυναικών. Εδώ συμπεριλαμβάνονται η σωματική ή σεξουαλική βία μέσα στην οικογένεια, ο βιασμός μέσα στο γάμο και άλλα φαινόμενα. Το άρθρο 2 περιλαμβάνει και τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που διαπράττεται ή παραβλέπεται από το κράτος. Η Διακήρυξη απαιτεί από τα κράτη, όχι μόνο να απέχουν από την άσκηση βίας κατά των γυναικών, αλλά και να ασκούν την απαιτούμενη επιμέλεια, ώστε να προλαμβάνουν, να ερευνούν δικαστικά και να τιμωρούν πράξεις βίας κατά των γυναικών, είτε αυτές διαπράττονται από το κράτος, είτε από ιδιώτες.

Την ίδια χρονιά η επιτροπή του ΟΗΕ για την εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (1992), που επιτηρεί την εφαρμογή της σχετικής διεθνούς συνθήκης από τα κράτη (την έχει επικυρώσει και η Ελλάδα) υιοθέτησε την περίφημη σύσταση 19 για τη βία κατά των γυναικών, όπου δήλωσε μεταξύ άλλων ότι: «Η βία με βάση το φύλο που ακυρώνει ή εμποδίζει την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών που βασίζονται στο γενικό Διεθνές Δίκαιο ή στις συγκεκριμένες συνθήκες των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποτελεί διάκριση, σύμφωνα με το άρθρο 1 της Συνθήκης»

Το 1994 η επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τελικά ιδρύει τον θεσμό της Ειδικής εισηγήτριας για θέματα βίας κατά των γυναικών. Η έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας το 1996 επικεντρώθηκε στο θέμα της βίας στην οικογένεια, με την πρόταση μάλιστα ενός πολύ χρήσιμου νόμου-μοντέλου για το θέμα αυτό.

Ποιες είναι λοιπόν οι συνέπειες της σύνδεσης της βίας στην οικογένεια με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για τη διεθνή ευθύνη του Κράτους;

Είναι πιά σαφές ότι η βία στην οικογένεια δεν είναι απλά ένα ιδιωτικό ζήτημα, αλλά μπαίνοντας στο νομικό πλαίσιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επισύρει την κρατική ευθύνη σε διεθνές επίπεδο. Οι κρατικές πολιτικές που εκφράζονται είτε με πράξη είτε με απραξία μπορούν να διαιωνίσουν ή να παραβλέψουν τη βία στην οικογενειακή σφαίρα, παρόλο που είναι καθήκον του κράτους να εξασφαλίσει την πάταξη της ατιμωρησίας για όσους διαπράττουν τέτοια βία. Αν το κράτος δεν δείξει την απαιτούμενη επιμέλεια και αποτυγχάνει συστηματικά στην πρόληψη της βίας ή την παροχή προστασίας τότε υπάρχει καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με το διεθνείς συνθήκες και το ζήτημα δεν είναι απλά θέμα ποινικής δικαιοσύνης.

Τα βασικά στοιχεία της «απαιτούμενης επιμέλειας» εκ μέρους του κράτους για πράξεις ιδιωτών είναι: α) Η πρόληψη, β) η δικαστική έρευνα, γ) η τιμωρία των ενόχων και δι η αποκατάσταση και αποζημίωση των θυμάτων. Η «απαιτούμενη επιμέλεια» προϋποθέτει την υιοθέτηση όχι μόνο νομικών, αλλά και πολιτικών, διοικητικών και μορφωτικών μεθόδων. Αυτά είναι τα βασικά στοιχεία της υποχρέωσης του κράτους ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα σύμφωνα με την κατάσταση που επικρατεί σήμερα ειδικά για την βία κατά των γυναικών. (Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη Σιωπή» Έλσα Σταματοπούλου, Αθήνα, Ιούνιος 2000, σελ 48-51).

Ωστόσο το «γυναικείο ζήτημα» παραμένει ένα άλυτο κοινωνικό πρόβλημα . Μπορεί να ανέβηκε το πολιτιστικό επίπεδο της γυναίκας, ν' άλλαξε η κοινωνική της θέση σε κάποιο βαθμό, όμως η γυναικεία χειραφέτηση δεν είναι ακόμη πραγματικότητα. Εξακολουθεί να αποτελεί νεκρό γράμμα του νόμου. Έτσι βλέπουμε πως η βία κατά των γυναικών είναι πραγματικότητα. Υπάρχει ακόμη και εξελίσσεται σε όλες τις μορφές της. (Ντίνα Τάκαρη, «Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση», Αθήνα 1984, σελ. 53).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Τι είναι βία / Βία – κακοποίηση.

Δεν μπορούμε να κατανοήσουμε το φαινόμενο της βίας στην οικογένεια εάν δεν το εντάξουμε στα σημερινά πλαίσια της κοινωνίας μας και τις σύγχρονες αντιλήψεις για το ρόλο των δύο φύλων.

Η ισότητα του ρόλου των δυο φύλων ως προς την άσκηση ίσων δικαιωμάτων καθώς και η ίση κατανομή των ευθυνών μεταξύ των δυο φύλων είναι το θεμέλιο για την υγιή προσωπική ανάπτυξη των μελών μιας οικογένειας που ταυτόχρονα αποτελούν και μέλη της κοινωνίας. Η προσπάθεια για την εξάλειψη της άσκησης βίας στην οικογένεια δεν είναι ασύνδετη με την προσπάθεια της εξάλειψης των αρνητικών συνεπειών που αυτή συνεπάγεται εις βάρος των γυναικών, σε όλα τα επίπεδα (οικονομικό, εργασιακό, κοινωνικό).

Με βάση τις μελέτες και τις έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο η άσκηση βίας έχει καταστροφικές συνέπειες για την ψυχική και σωματική υγεία του θύματος, ανάλογα τόσο με την διάρκεια της σχέσης βίας όσο και με την κλίμακα της σοβαρότητας της βίας. (Εισηγητική έκθεση από το κέντρο υποδοχής κακοποιημένων γυναικών Αθήνας το έτος 2000).

Ο R.K. Gelles αναφέρει ότι ο όρος βία και κακοποίηση ίσως ταιριάζει, περισσότερο ως πολιτικές έννοιες παρά ως επιστημονικές. Αυτό σημαίνει ότι είναι αρνητικές, πλήρεις από συναισθηματισμό έννοιες που χρησιμοποιούνται για να επισύρουν την προσοχή σε συμπεριφορά που θεωρείται αποκλίνουσα.

Κατά τον Oskar Plougmand η λέξη βία αντιπροσωπεύει μία έννοια που καλύπτει ένα πολύ ευρύ φάσμα αδικιών. Η βία μπορεί να διαχωριστεί σε 3 τουλάχιστον είδη: τη σωματική βία, την πνευματική, ψυχολογική βία και τη σεξουαλική βία.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η επιτροπή ειδικών για τη βία στη σημερινή κοινωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για προβλήματα του εγκλήματος του Συμβουλίου της Ευρώπης ορίζει τη βία ως «οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη που διαπράττεται στα πλαίσια της οικογενειακής σχέσης από ένα από τα μέλη της και που υπονομεύει τη ζωή, τη σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα ή την ελευθερία άλλου μέλους της ίδιας οικογένειας ή που βλάπτει σοβαρά την ανάπτυξη της προσωπικότητας του / της» (Εκλογή – Ιούλιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος 1989).

Η βία είναι μια πολύ σχετική έννοια που αλλάζει στο χώρο και στο χρόνο. Σήμερα μιλάμε για την πολιτική ή πολιτικές της μηδενικής ανοχής στη βία.. αφορά γενικότερα το έγκλημα, αφορά και άλλες μορφές βίας. Η μηδενική ανοχή της βίας σημαίνει ότι απομονώνουμε κάποιες πράξεις, οι οποίες μέχρι τώρα θεωρούνται παραδοσιακά αποδεκτές, τις απομονώνουμε, τις βαφτίζουμε, τις ονομάζουμε ως βία.

Από εκεί και πέρα ξεκινάμε μια σειρά πολιτικών. Αυτή όμως η διαδικασία της ονοματοποίησης προϋποθέτει την αμφισβήτηση ενός συστήματος αξιών την αμφισβήτηση κοινωνικών δομών και παραδοσιακών στάσεων, αντιλήψεων και αναπαραστάσεων. Είναι μια επανάσταση στο αξιακό μας σύστημα σε κοινωνικό επίπεδο. Έτσι παρότι βλέπουμε ότι η έννοια της βίας διαφέρει στο χώρο και στο χρόνο ωστόσο υπάρχουν κάποιες σταθερές, κάποια κοινά σημεία αναφοράς για τον ορισμό της βίας. Ειδικά για τη βία στην οικογένεια οι σταθερές αυτές αφορούν τα δικαιώματα του παιδιού, τα δικαιώματα της γυναίκας και εν γένει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα σε αυτή τη συνολική σφαίρα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από κανένα ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας δεν μπορεί να λείπει το στοιχείο εκείνο που περιλαμβάνει την ανισότητα τα δυο διαφορετικά επίπεδα εξουσίας και δύναμης. Πάντα υπάρχει ένα επίπεδο που έχει την εξουσία, είναι αυτός που επιβάλλει τη βούληση του. Το άλλο επίπεδο είναι αυτός που δέχεται αυτή την επιβολή. Σε άλλους όρους θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για δράστη και θύμα. Τα δύο αυτά άνισα επίπεδα εξουσίας αφορούν και τις σχέσεις ανδρών και γυναικών, οπότε βλέπουμε τη βία κατά των γυναικών. Πάντα υπάρχει μια ανισότητα δύναμης και εξουσίας. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα επίπεδα εξουσίας είναι τα ουσιαστά χαρακτηριστικά του ορισμού της βίας γενικότερα και της ενδοοικογενειακής βίας συγκεκριμένα.

Όταν μιλάμε για βία στην οικογένεια ή στη σχέση ανδρών και γυναικών εννοούμε έναν κώδικα επικοινωνίας. Σε έναν εγκαθιδρυμένο κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας, η βία αποτελεί ως ένα βαθμό τη θεσμοποιημένη αντίδραση απέναντι στα προβλήματα και τα αδιέξοδα που βιώνει η οικογένεια ή η σχέση. Έτσι η οικογένεια ή το ζευγάρι μέσα στο πεδίο των συγκρούσεων και των προβλημάτων δεν αποτελεί απλά έναν καθρέφτη της ευρύτερης βίας που υπάρχει στην κοινωνία. Η οικογένεια δεν αναπαράγει απλώς την ευρύτερη βία, αλλά παράγει και η ίδια, μέσα στο συγκρουστικό της περιβάλλον βίαιους πολίτες αλλά και εγκληματικότητα, βιασμό, επίθεση, δολοφονία και αυτοκτονίες (με τη μορφή της βίας που στρέφεται κατά του εαυτού μας). Έτσι βίαιοι γονείς και βίαιοι πολίτες ζουν μέσα σ' ένα περιβάλλον ευρύτερα κοινωνικό, όπου αποδέχεται συλλογικά, νομιμοποιεί και ενίοτε εξυψώνει τη βία σαν τρόπο συμπεριφοράς. (Πρακτικά συνεδρίου «Σπάζοντας τη σιωπή» Ιούλιος 2000.-Βάσω Αρτινοπούλου σελ.22).

3.2 Μορφές βίας – κακοποίησης.

Η κακοποίηση (η επανειλημμένη δηλαδή άσκηση βίας από τον ένα μόνο σύζυγο πάνω στον άλλο) έχει διάφορα είδη. Χωρίζεται σε σωματική, ψυχολογική-λεκτική, σεξουαλική, οικονομική και κοινωνική. Τα είδη αυτά μπορεί να υπάρχουν ανεξάρτητα το καθένα ή όπως συμβαίνει πιο συχνά, να συνδυάζονται μεταξύ τους (ο άντρας που δέρνει τη γυναίκα του, συνοδεύει τις βίαιες πράξεις του κι από απειλές που συνιστούν ψυχολογική κακοποίηση, από βρισιές, που ανήκουν στη λεκτική κακοποίηση ή από βίαιες ερωτικές πράξεις που συνιστούν σεξουαλική κακοποίηση). Το κάθε είδος χωριστά θίγει διαφορετικό τμήμα του ανθρώπου που κακοποιείται και χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες πράξεις.

Σωματική κακοποίηση

Παρά την πρόσφατη δημοσιότητα που έχει πάρει το θέμα στα Μ.Μ.Ε. η φρικτή σωματική κακοποίηση δεν είναι εύκολο να περιγραφτεί. Σύμφωνα με τη μελέτη της Walker («Κακοποιημένη γυναίκα» 1989, σελ.99) τα χειρότερα επεισόδια παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης του κύκλου κακοποίησης.

Οι άνδρες όχι μόνο είναι πιο δυνατοί από τις γυναίκες, αλλά έχουν μάθει να παλεύουν από παιδιά. Οι γυναίκες δεν έχουν αυτή τη δύναμη ή την εκπαίδευση. Υστερούν στην σωματική πάλη. Βέβαια δεν είναι όλοι οι άντρες μεγαλόσωμοι και δυνατοί. Υπάρχουν πολλοί που είναι που είναι μικρόσωμοι αδύναμοι αλλά τρομεροί στις εκρήξεις τους. Χτυπώντας μία φορά τη γυναίκα του ένας άντρας φαίνεται πως γίνεται πιο εύκολο για να τη ξαναχτυπήσει. Είναι σαν να πέφτει ένα ταμπού και η συμπεριφορά από εκεί και ύστερα γίνεται ανεξέλεγκτη. (Πτυχιακή εργασία – «Βιασμός η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», Πάτρα 1995, σελ.25).

Η σωματική κακοποίηση είναι η προσβολή της σωματικής ακεραιότητας του θύματος που προκαλείται από βίαιες επιθέσεις του θύτη. Τα αποτελέσματά της αναλόγως με το βαθμό και το είδος της επίθεσης, κυμαίνονται από τραυματισμούς ελαφρούς όπως μελανιές, γδαρσίματα, σπάσιμο οστών, κ.ά. ή σοβαρότερους που μπορεί μερικοί να απαιτούν νοσοκομειακή περίθαλψη και χειρουργικές επεμβάσεις μέχρι και το θάνατο του θύματος.

Οι μικρότερες κακοποιήσεις περιλαμβάνουν: χαστούκι, ξυλιές, τσιμπιές, τράβηγμα μαλλιών, κ.ά.

Οι μεγαλύτερες περιλαμβάνουν: χαστούκια και γροθιές στο πρόσωπο και στο κεφάλι, κλωτσιές και γροθιές σ' όλο το σώμα, φράξιμο

της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, σπρωξιές και πετάγματα μέσα στο δωμάτιο ή από τη σκάλα ή πάνω σε αντικείμενα ή σπάσιμο των χεριών, καψίματα από σίδηρο, τσιγάρο ή καυτά υγρά, τραύματα από πέταγμα αντικειμένων, μαχαιρώματα, ακρωτηριασμούς και τραύματα από πυροβόλα όπλα.

Οι περισσότερες γυναίκες κρύβονται μετά από τα επεισόδια κακοποίησης. Η ικανότητά τους να αντέχουν τους πόνους χωρίς άμεση ιατρική βοήθεια είναι αξιοθαύμαστη. Γιατροί που έχουν εξετάσει τέτοιες περιπτώσεις αμέσως μετά από επεισόδια κακοποίησης σχολιάζουν αυτή την ικανότητα των γυναικών να ελαχιστοποιούν τους σοβαρούς πόνους τους. Συνήθως χρειάζεται η γυναίκα να υποστεί κάποια σωματική κακοποίηση για να παραδεχθεί πως κακοποιείται. (Πτυχιική, «Βιασμός η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας». Πάτρα 1995, σελ.25).

Σεξουαλική κακοποίηση.

Οι ψυχολόγοι έχουν αναλύσει τη σεξουαλική κακοποίηση σε διαδοχικά στάδια, που έχουν όμως μία συνέχεια. Η ψυχολόγος του Πανεπιστημίου του Colorado Dr. Margie Leidig, όπως αναφέρει η Walker (1989), η οποία έχει κάνει έρευνες για τις εμπειρίες των γυναικών που είναι σχετικές με τη σεξουαλική κακοποίηση, περιλαμβάνει στη μελέτη της, τις ακόλουθες περιπτώσεις.

1. Αισχρά τηλεφωνήματα.
2. κρούσματα από ηδονοβλεψίες.
3. κρούσματα από επιδειξιμανείς.
4. Σεξουαλικά πειράγματα στο δρόμο.
5. Βιασμοί.
6. Σεξουαλικές κακοποιήσεις από το σύντροφο της γυναίκας.
7. Αποπλανήσεις και βιασμοί από πρόσωπα που έχουν κοινωνικά επαγγέλματα, (γιατροί, εκπαιδευτικοί, κ.ά.)

Η Leidig έχει επίσης εξετάσει τις ομοιότητες ανάμεσα στη σεξουαλική βία και γενικά τη βία εναντίον των γυναικών. Ανακάλυψε και στα δυο είδη βίας προκαταλήψεις κατά των γυναικών. Μία άλλη ομοιότητα βρίσκεται «στο φταιξιμο του θύματος» και για τα θύματα βιασμού και για τις κακοποιημένες γυναίκες. Παρά τις ομοιότητες ανάμεσα στο βιασμό και την κακοποίηση υπάρχουν και σημαντικές

διαφορές όταν η σεξουαλική κακοποίηση γίνεται μεταξύ ενός ζευγαριού σε επαναλαμβανόμενη βάση. Η πιο προφανής είναι ότι η σεξουαλική δραστηριότητα ανάμεσα στο ζευγάρι μπορεί να είναι πιο απολαυστική μερικές φορές, ιδιαίτερα στην Τρίτη φάση του κύκλου κακοποίησης. Ο σεξουαλικός καταναγκασμός πιο συχνά συμβαίνει στη διάρκεια της πρώτης και δεύτερης φάσης. (L. Walker, « η κακοποιημένη γυναίκα », σελ.28, 1989).

Οι κακοποιημένες γυναίκες, στην έρευνα της Walker δεν μπορούσαν να προβλέψουν πότε το σεξ θα τους ήταν ευχάριστο. Εξαιτίας της απρόβλεπτης συμπεριφοράς του δράστη εξακολουθούσαν να ελπίζουν πως η επόμενη φορά θα ήταν ευχάριστη. Πειράματα έχουν δείξει πως είναι εύκολο να σταματήσει κανείς μια συμπεριφορά που ενισχύεται περιοδικά, ιδιαίτερα αν η περιοδικότητα έχει τυχαίο και απρόβλεπτο χαρακτήρα. Σύμφωνα με την Walker, αυτή ακριβώς είναι η κατάσταση που επικρατεί στις σεξουαλικές σχέσεις ανάμεσα στην κακοποιημένη γυναίκα και τον άντρα της. Η περιοδική ενίσχυση συμμετέχει στην μετατροπή της γυναίκας σε θύμα, αφού η τρυφερή συμπεριφορά της τρίτης φάσης παίζει το ρόλο του ενισχυτή, ο οποίος διατηρεί τις ελπίδες της γυναίκας ότι την επόμενη φορά θα είναι καλύτερα. Αν η θεωρία της ενίσχυσης είναι σωστή, τότε γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι η κακοποιημένη γυναίκα περιγράφει θετικές σεξουαλικές εμπειρίες με τον άντρα της.

Όπως υποστηρίζει η Walker, οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες, είχαν σεξουαλικές σχέσεις με τους άντρες τους πριν από το γάμο. Πολλές γνωρίστηκαν με τους άντρες τους όταν ήταν νέες και δεν μπορούσαν να ξεχωρίσουν τη σχέση αγάπης από το σεξ. Εκείνες που προέρχονται από καταπιεστικές οικογένειες βλέπουν το γάμο σαν το καλύτερο μέσο διαφυγής. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις υπήρχε μεγάλος δισταγμός στο να προχωρήσουν σε ολοκληρωμένες σχέσεις, πριν γνωρίσουν καλά το σύντροφο τους, αλλά και μεγάλη ευχαρίστηση από την ολοκλήρωση των σχέσεων. Για διάφορους λόγους, αυτές οι γυναίκες έψαχναν για μια ολοκληρωμένη σχέση αγάπης και η σεξουαλική ολοκλήρωση νόμιζαν πως ήταν αυτό που γύρευαν.

Πολλές από τις γυναίκες αυτές υποστήριξαν, πως στην αρχή ήταν ευχαριστημένες από την κυριαρχική και ζηλότυπη συμπεριφορά των αντρών τους, γιατί πίστευαν πως αυτή ήταν η απόδειξη ότι τις αγαπούσαν. Η αίσθηση της καταπίεσης ερχόταν αργότερα.

Η σεξουαλική βία είναι πάντα παρούσα στις σχέσεις κακοποίησης. Ο δράστης κατηγορεί συνέχεια τη γυναίκα του ότι έχει σεξουαλικές σχέσεις με άλλους άντρες. Οποιοσδήποτε φέρεται καλά στην κακοποιημένη γυναίκα, γίνεται στόχος της σεξουαλικής ζηλοτυπίας του δράστη. Χωρίς αμφιβολία οι κακοποιημένες γυναίκες

αυτοαπομονώνονται από τους άλλους ανθρώπους και ιδιαίτερα από εκείνους για τους οποίους νοιάζονται.

Οι κακοποιημένες γυναίκες συχνά κατηγορούνται ότι προκαλούν σεξουαλικά τους άλλους άντρες.

Αντίθετα όμως, οι γυναίκες με τις οποίες συζήτησε η Lenor Walker στην έρευνά της, υποστήριζαν πως το τελευταίο πράγμα που θα ήθελαν ήταν να έχουν σχέσεις με άλλους άντρες. Οι περισσότερες είχαν αρκετά προβλήματα με τους δικούς τους άντρες και δεν μπορούσαν να φανταστούν πως θα ήταν δυνατό να τα βγάλουν πέρα και με άλλους. Πολλές δεν έβλεπαν τους άλλους άντρες διαφορετικούς από τους δικούς τους.

Οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες με τις οποίες συζήτησε η Walker, θεωρούσαν το σεξ σαν μια ωραία εμπειρία που γεμίζει τον άνθρωπο. Γι' αυτές η σεξουαλική σχέση ήταν η γλώσσα της αγάπης. Αλλά, καθώς περνούσε ο καιρός, η φύση των σεξουαλικών σχέσεων άλλαζε. Το σεξ γινόταν πιο διεστραμμένο, αφού χρειαζόταν μεγαλύτερη ποικιλία για να παραμείνει συναρπαστικό. Επειδή αυτές οι γυναίκες ήταν απομονωμένες από τις άλλες γυναίκες δεν είχαν πάντα συνείδηση των περιεργών σεξουαλικών σχέσεων. Αφού ο δράστης, κρατά τον έλεγχο της πραγματικότητας και για λογαριασμό της γυναίκας του, εκείνη δεν μπορεί να διακρίνει τι μπορεί να είναι πραγματικό για όλο τον κόσμο και τι μόνο για τη σχέση της.

Συχνά η κακοποιημένη γυναίκα δεν έχει το δικαίωμα να πει τι την ευχαριστεί και τι όχι στις σεξουαλικές της σχέσεις. Η ευχαρίστηση, που οι περισσότερες γυναίκες νιώθουν, είναι η ευχαρίστηση του « να ευχαριστούν τον άντρα τους». Μερικές φορές το σεξ είναι δυσάρεστο για τη γυναίκα. Μερικές φορές και συναρπαστικό. Συνήθως είναι ένας συμβιβασμός για να κρατήσουν τη βία κάτω από κάποιον έλεγχο. Όσον αφορά το ερώτημα της σεξουαλικής ικανοποίησης των γυναικών πολλές αναφέρουν στην έρευνα πως έφταναν σε οργασμό αλλά σύμφωνα με την Walker αυτό δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως το μόνο μέτρο της σεξουαλικής ικανοποίησης της γυναίκας. Συχνά οι κακοποιημένες γυναίκες διαχωρίζουν τις αισθήσεις τους από τη σκέψη τους. Αυτό βοηθά να αντέχουν τους σωματικούς πόνους.

Οι κακοποιημένες γυναίκες φαίνεται να έχουν μεγαλύτερο πρόβλημα με τον αισθησιασμό παρά με τη σεξουαλικότητα. Ο αισθησιασμός αναφέρεται κυρίως στη διανοητική και συναισθηματική λειτουργία. Η φύση του δεν είναι πάντα σεξουαλική αλλά καλύπτει και τις συναισθηματικές ανάγκες. Μπορεί να περιλάβει όλες τις αισθήσεις κάποιο άγγιγμα, στο βλέμμα, ένας ήχος μπορούν να αυξήσουν τον

αισθησιασμό. Οι κακοποιημένες γυναίκες πιο πολύ μιλούν για αισθησιασμό, παρά τον αισθάνονται. Στην πραγματικότητα οι σεξουαλικές επαφές τους είναι συχνά απογυμνωμένες από οποιοδήποτε αισθησιασμό. Η βία και η κτηνωδία στις σεξουαλικές σχέσεις ανάμεσα σε ζευγάρια που συγκρούονται φαίνεται πως κλιμακώνονται με το πέρασμα του χρόνου. Σύμφωνα με την Walker «καθώς ο συζυγικός βιασμός γίνεται όλο και πιο συχνός οι τρυφερές σεξουαλικές σχέσεις γίνονται και πιο σπάνιες. Όταν η κτηνωδία φτάνει σε μεγάλη ένταση, σε άλλους τομείς των συζυγικών σχέσεων, φαίνεται πως απαιτούνται περισσότερο καταναγκαστικές τεχνικές για να υπάρξει σεξ. (Πτυχιακή εργασία «Βιασμός η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», σελ. 145, Πάτρα 1995).

Ψυχολογική – Λεκτική κακοποίηση.

Η ψυχολογική κακοποίηση της γυναίκας από τον άντρα – σύντροφο, εραστή ή σύζυγο της είναι τόσο αδιόρατη και τόσο δύσκολο να αποδειχθεί με σημάδια ή τραύματα έτσι ώστε να την αντιληφθεί στην αρχή ακόμα και το ίδιο το θύμα (κατά κανόνα π.χ. οι σκηνές ζηλοτυπίας εκ μέρους του θύτη μεταφράζονται ως υπερβολική αγάπη ή έρωτας, ή η επιθυμία / απαίτηση του θύτη η σύζυγος του να μην εργάζεται με το πρόσημα του μεγαλώματος των παιδιών μεταφράζεται ως υπερβολική συναίσθηση ευθύνης) αλλά και να την διαπιστώσει κανείς όπως π.χ. ο κοινωνικός περίγυρος (π.χ. η απομάκρυνση / αποκλεισμός του θύματος μετά το γάμο από τα κοντινά του πρόσωπα ή από τις προηγούμενες κοινωνικές συναναστροφές μεταφράζεται ως τυπική συμπεριφορά και επιλογή του θύματος). Έτσι στην ψυχολογική κακοποίηση εντάσσεται και η οικονομική αποστέρηση καθώς και η κοινωνική καταπίεση.

Όπως έχει διαπιστωθεί από την εμπειρική παρατήρηση η άσκηση ψυχολογικής βίας είναι το πρώτο βήμα για την επακόλουθη άσκηση και τη σωματικής κακοποίησης, η άσκηση της οποίας εκδηλώνεται στη συνέχεια κατά τη διάρκεια της σχέσης του θύματος με τον θύτη και συνήθως σε περιόδους που η γυναίκα είναι ευάλωτη συναισθηματικά (π.χ. εγκυμοσύνη, απώλεια κοντινών προσώπων λόγω θανάτου). (Εισηγητική έκθεση από έρευνα του Κέντρου Υποδοχής Κακοποιημένων γυναικών Αθήνας).

Οικονομική αποστέρηση.

Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν πως ο ακρογωνιαίος λίθος στη μετατροπή των κακοποιημένων γυναικών σε θύματα είναι οικονομικός. Τόσο διαφορετικές ομάδες, όπως οι φεμινίστριες και οι αστυνομικοί, πιστεύουν πως αν οι γυναίκες ήταν ανεξάρτητες δεν θα παρέμεναν στις σχέσεις κακοποίησης τους. Το χρήμα πάντως δεν προστατεύει τις γυναίκες από την κακοποίηση. Η εικόνα της κακοποιημένης γυναίκας

που προέρχεται από την μεσαία ή την ανώτερη τάξη, είναι δύσκολο να κατανοηθεί από τους περισσότερους ανθρώπους. «Γιατί δεν φεύγει;» είναι η μόνιμη ερώτηση. «Αφού έχει αρκετά χρήματα για να ξεφύγει». Μόνο όταν κατανοηθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικών παραγόντων και των ψυχολογικών δεσμών, θα αρχίσουμε να καταλαβαίνουμε καλύτερα το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας.

Σπάνια η γυναίκα αισθάνεται την οικονομική σταθερότητα, ακόμα κι όταν είναι οικονομικά ανεξάρτητη. Γυναίκες επαγγελματίες, γυναίκες που έχουν κληρονομήσει περιουσίες και γυναίκες επιχειρηματίες αισθάνονται πως οι άντρες έχουν τον έλεγχο των χρημάτων τους και όχι μόνο οι «νοικοκυρές» που στην πράξη εξαρτώνται από τα εισοδήματα των αντρών τους και τη γενναιοδωρία τους.

Σύμφωνα με την Walker (1989, σελ. 148), τα οικονομικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δύο τρόπους σε μία σχέση κακοποίησης. Ένα τρόπος είναι να παγιδευτεί η γυναίκα στη σχέση από τον φόβο πως θα γίνει φτωχή. Ο δεύτερος τρόπος είναι να χρησιμοποιηθεί το χρήμα σαν όπλο καταναγκασμού. Η οικονομική αποστέρηση είναι μια μορφή ελέγχου, της οποίας η φύση μπορεί να είναι είτε ψυχολογική, είτε σωματική. Οι περισσότεροι ξέρουμε πως αισθάνεται κανείς όταν δεν μπορεί να απαιτήσει κάτι γιατί δεν έχει τα απαιτούμενα χρήματα. Ο πόνος και το πλήγμα από αυτή τη στέρηση είναι πραγματικά (για το συγκεκριμένο υποκείμενο) ανεξάρτητα από το επίπεδο εσόδων του και ανεξάρτητα από το αν η στέρηση αφορά έναν καινούριο καναπέ ή ένα φόρεμα ή την πληρωμή του γιατρού. Αυτή η αποστέρηση είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για τις γυναίκες που ασχολούνται με τα οικιακά και δεν έχουν δικά τους έσοδα. Αλλά ακόμα κι όταν έχουν δικά τους έσοδα, τα χρήματα τους δεν ξοδεύονται για τις ίδιες αλλά για τις οικογένειές τους. Το νομικό καθεστώς των γυναικών που ασχολούνται με τα «οικιακά» είναι ακόμη σε αμφισβήτηση, γι' αυτό άντρες και γυναίκες δεν ξέρουν ποια δικαιώματα έχουν. Μέσα σ' αυτό το κλίμα αβεβαιότητας, η κακοποιημένη γυναίκα είναι ιδιαίτερα τρωτή. Όχι μόνο φοβάται μήπως ο άντρας της δεν της δώσει χρήματα για τις ανάγκες της, αλλά επίσης φοβάται μήπως συμβάλλει σε κάποια αναστάτωση του άντρα της και μειώσει έτσι, τη δυνατότητά του να φέρνει στο σπίτι χρήματα.

Η Walker (1989, σελ. 149) συνεχίζοντας γράφει «Συχνά η χρήση οικονομικών ως εργαλείου καταπίεσης έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση των βασικών αναγκών. Οι άντρες θυμώνουν με τις γυναίκες τους και αρνούνται να δώσουν χρήματα για το νοίκι ή για φάρμακα. Ο φόβος των γυναικών να μην έχουν χρήματα για τις στοιχειώδεις ανάγκες της ζωής προκαλεί αυτό το είδος ψυχολογικής καταπίεσης».

Ένας άλλος οικονομικός παράγοντας που επηρεάζει τις σχέσεις κακοποίησης είναι το χάσιμο της δουλειάς. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως όσο η ανεργία αποκτά μόνιμο χαρακτήρα, (και για τον άντρα και για τη γυναίκα) τόσο κλιμακώνεται η βία ανάμεσα στο ζευγάρι.

Μία άλλη καταναγκαστική οικονομική κατάσταση συμβαίνει όταν ο άντρας δεν εργάζεται και πρέπει το ζευγάρι να ζήσει από τα έσοδα της γυναίκας. Γενικά πολλές γυναίκες έχουν σταθερή εργασία και η αμοιβή τους κρατά την οικονομική σταθερότητα της οικογένειάς τους, (L Walker, Η κακοποιημένη γυναίκα, σελ. 151, 1989).

Η χρήση της οικονομικής αποστέρησης ως μίας καταναγκαστικής τεχνικής καταλήγει σε παζαρέματα και συναλλαγές. Η γυναίκα δεν είναι μόνο οικονομικά αλλά και ψυχολογικά αποστερημένη ως ενήλικο άτομο. Δεν έχει ουσιαστικά καμία ελευθερία. Δεν της επιτρέπεται να μάθει να διαχειρίζεται χρήματα αλλά και αν ξέρει, οι ικανότητες της μειώνονται καθώς δεν της επιτρέπεται να πάρει τις αποφάσεις που παίρνει ένας ενήλικας. Επίσης όταν θέλει κάτι, θα πρέπει να μάθει ένα ολόκληρο σύνολο από τεχνικές, με κολακείες, μανούβρες και καλοπιάσματα ώστε να το αποκτήσει. Εκτός από το ότι αυτή η συμπεριφορά είναι ψυχολογικά αρρωστημένη, επιπλέον διαιωνίζει την ανικανότητα της γυναίκας να ζητά κατευθείαν τα πράγματα που θέλει. Έχει παρατηρηθεί ακόμη και η συμφωνία της ερωτικής πράξης επί πληρωμής για τη γυναίκα σύζυγο, προκειμένου να μειώσει την οικονομική της αποστέρηση.

Αυτό που συμβαίνει βέβαια σε τέτοιου είδους παζαρέματα είναι ότι η γυναίκα δεν προσπαθεί να κερδίσει την αγάπη του άντρα της, αλλά να μειώσει την οικονομική της αποστέρηση και φυσικά, ενοχλείται με όλα τα «καλοπιάσματα» που είναι υποχρεωμένη να κάνει. Και βέβαια μπορεί να κερδίσει προσωρινά κάτι, αλλά δεν σταματάει την οικονομική της αποστέρηση, αντιθέτως κλιμακώνεται και ενισχύεται η κακοποίηση της. (Πτυχιακή «Βιασμός, η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας» Πάτρα 1995, σελ.25).

Κοινωνική καταπίεση.

Η χρήση της κοινωνικής καταπίεσης στις σχέσεις κακοποίησης, γενικά περιλαμβάνει ψυχολογικό καταναγκασμό. Η απειλή της σωματικής βίας είναι πάντα παρούσα. Αυτές οι γυναίκες δέχονται το μήνυμα πως, αν δεν υπακούσουν θα υποστούν σοβαρές συνέπειες. Ξέρουν πως κανείς δεν θα τις βοηθήσει και επιπλέον αισθάνονται πως κανένας θα τολμούσε να συγκρουστεί με τους άντρες τους. Η κατάσταση είναι ακόμη πιο δύσκολη όταν ο δράστης έχει κάποιο επάγγελμα που υποτίθεται πως προσφέρει προστασία στη γυναίκα: αστυνομικός, γιατρός, ψυχολόγος, δικηγόρος, πολιτικός. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι

γυναίκες ξέρουν πως αν ζητήσουν βοήθεια πρέπει να είναι έτοιμες για τη δημοσιότητα που θα επακολουθήσει και για τη πιθανή καταστροφή της καριέρας του άντρα τους.

Σύμφωνα με την Walker (1989, σελ 178) σε όλες τις κοινωνικές ομάδες οι δράστες συνήθως αποφασίζουν για τις φίλες των γυναικών τους. Οι κακοποιημένες γυναίκες απομονώνονται από τις φίλες τους, ιδιαίτερα εκείνες που οι άντρες νομίζουν πως τις επηρεάζουν. Πολλές γυναίκες διαλέγουν το δρόμο της απομόνωσης προκειμένου να αποφύγουν τα επεισόδια κακοποίησης. Σιγά – σιγά χάνουν τις κοινωνικές τους επαφές και μένουν συνέχεια στο σπίτι. Βρίσκονται όλο και περισσότερο μόνες με τους δράστες και εξαρτώνται από αυτούς. Όσο περισσότερο μένουν με τους δράστες, τόσο κλιμακώνονται οι κακοποιήσεις.

Όσο η κοινωνική απομόνωση μεγαλώνει τόσο η γυναίκα αισθάνεται και περισσότερο αβοήθητη και ανίσχυρη. Μετά από μία περίοδο τέτοιας ολοκληρωτικής αδυναμίας, ακόμα κι αν η γυναίκα διαλύσει τη σχέση της, είναι ανίκανη να δράσει μόνη της. Μισεί τον εαυτό της γιατί δεν μπορεί να κάνει τίποτα. Ερμηνεύει την κατάθλιψη της ως τεμπελιά. Το μόνο που προσπαθεί είναι να ελαχιστοποιήσει τους πόνους και τα βάσανα της. Η μετατροπή της σε θύμα έχει συντελεσθεί. Μερικές γυναίκες αγωνίζονται εναντίον της κατάθλιψης μέχρι το τέλος. Σε πολλές περιπτώσεις η αυτοκτονία μοιάζει να είναι η μόνη εναλλακτική δυνατότητα ενώ σε άλλες περιπτώσεις, η παραμονή σε τέτοιες βίαιες καταστάσεις έχει τη μορφή της αυτοκαταστροφής. (Lenor Walker, 1989, σελ. 180).

«Συζυγικός Βιασμός».

Μία λιγότερο γνωστή μορφή βίας είναι ο συζυγικός Βιασμός.

Σύμφωνα με την Μ. Φαρζιέ (1991), ο βιασμός προϋποθέτει εξώγαμη συνουσία και επομένως δεν παρέχεται προστασία σε περίπτωση αναγκαστικής συνουσίας που επιβάλλει ο σύζυγος στην γυναίκα του. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η μορφή αυτή βιασμού δεν είναι το ίδιο προσβλητική για την αξιοπρέπεια της συζύγου που γίνεται σκεύος ικανοποίησης των σεξουαλικών επιθυμιών του συζύγου. Με το γάμο ο σύζυγος αποκτάει το δικαίωμα της αποκλειστικής χρήσης του σώματος της γυναίκας του και η ερωτική πράξη αποτελεί στα πλαίσια του γάμου «συζυγικό καθήκον».

Αλλά και η ίδια η γυναίκα τις περισσότερες φορές δεν θεωρεί βιασμό τον εξαναγκασμό της από τον σύζυγο στην τέλεση της ερωτικής πράξης. Άλλοτε παίρνει μέρος χωρίς αντιρρήσεις γιατί θεωρεί και η ίδια τη συνουσία «καθήκον». Από φόβο μην πληγώσει το σύντροφό της ή για

να αποφύγει ενδεχομένως τη γκρίνια και ακόμη για να μην πάει ο άντρας με κάποια άλλη οδηγείται στην συναίνεση. Αλλιώς δεν θα μπορεί να διεκδικήσει τον τίτλο της «καλής συζύγου».

Ο συζυγικός βιασμός σπανιότερα συνοδεύεται με σωματική βία ενώ τις περισσότερες φορές πραγματοποιείται με ψυχικό κατάναγκασμό. Πολλοί άντρες πιστεύουν ότι αρέσει στις γυναίκες ο βιασμός. Ισχυρίζονται ότι το θέλουν γιατί έχουν μέσα τους τη βία. Οι γυναίκες από τη μεριά τους επιλέγουν τη σιωπή γιατί γνωρίζουν ότι έχουν εναντίον τους τον οικογενειακό και κοινωνικό περίγυρο αλλά και την ίδια τη νομοθεσία. Εξάλλου η χρόνια επιβολή των ορέξεων του άντρα πάνω στη γυναίκα του δεν μπορούσαν παρά να διαπαιδαγωγήσουν ανάλογα και την ίδια τη σύζυγο, (πτυχιακή «Βιασμός, ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», Πάτρα 1995,σελ. 25).

Παράλληλα ένας γάμος προϋποθέτει τον αλληλοσεβασμό. Ο άντρας που βιάζει τη γυναίκα του δεν έχει κανένα σεβασμό γι' αυτή γιατί την χρησιμοποιεί όχι σαν ανθρώπινο ον, αλλά σαν ένα αντικείμενο που του ανήκει και του οποίου κάνει χρήση όπως και όποια ώρα εκείνος επιθυμεί. Χειρότερη γίνεται η κατάσταση όταν ο άντρας ισχυρίζεται ότι το κάνει αυτό γιατί αγαπά τη γυναίκα του και δεν θέλει να χαλάσει το σπίτι του. «Είναι παγόβουνο, ψυχρή, αφύσικη, τι να της κάνω;» δικαιολογείται. Χρησιμοποιώντας αυτή την τεχνική οι άντρες πείθουν και τις γυναίκες τους με αποτέλεσμα ο συζυγικός βιασμός να είναι μια κατάσταση για την οποία σπάνια μιλούν οι παθούσες. Ο συζυγικός βιασμός δεν είναι ξεκομμένος από την υπόλοιπη σχέση των δυο συζύγων, από τον χαρακτήρα τους και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώθηκε αυτός. Όταν μια γυναίκα συνεχίζει να κάνει έρωτα παρά τη θέλησή της και δεν αντιδρά, δεν δυσανασχετεί σημαίνει ότι η προσωπικότητά της ήταν καταπιεσμένη και αντιδρούσε παθητικά και πριν το γάμο της. (Χατζη-Δρακοπούλου, «Ο βιασμός στο γάμο», Πάνθεον, 1987, σελ 38).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Η βία κατά των γυναικών.

Σύμφωνα με ερευνητές η βία είναι ένα φαινόμενο πολύ παλιό. Ξεκινάει πριν από 4000 χρόνια μαζί με το πατριαρχικό σύστημα και την εμφάνιση της ιδιοκτησίας. Είναι γνωστό ότι το πατριαρχικό σύστημα ήταν ένα ιεραρχικό σύστημα εξουσιαστικό, όπου η τιμωρία, η βία και οι απειλές ήταν τα μέσα επιβολής του ισχυρού πατριάρχη προς τους κατώτερους του. Η οικογένεια είναι μια μικρογραφία της μεγάλης οικογένειας του κράτους και λειτουργεί με τον ίδιο εξουσιαστικό τρόπο. Το 1980, τα Ηνωμένα έθνη, ο οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και άλλοι κρατικοί και ιδιωτικοί φορείς, άρχισαν να εντείνουν τις προσπάθειες και το ενδιαφέρον τους για το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία τις περισσότερες φορές μένει αθέατη ώστε να μην μπορούμε να γνωρίζουμε ακριβώς την έκτασή της. Μιλάμε για «σκοτεινά» νούμερα, αλλά η βία αυτή είναι επίμονη και επαναλαμβανόμενη και κάποιες φορές γίνεται και ορατή.

Η οικογενειακή βία αθέατη ή ορατή επαναλαμβάνεται αναπαράγεται από γενιά σε γενιά και από το ένα μέλος της οικογένειας στο άλλο. Τα θύματα γίνονται θύτες. Ερευνητές αναφέρουν ότι το 75% των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες τους ήταν οι ίδιοι μάρτυρες κακοποίησης της μητέρας τους από τον πατέρα τους. Σε όλες τις περιπτώσεις παρατηρείται ένα κοινό στοιχείο, από το οποίο πηγάζει η βία : Η κατάχρηση της άνισης κατανομής δύναμης ή εξουσίας μέσα στην οικογένεια. Ο δυνατός επιβάλλει τη θέλησή του στον αδύνατο ή στον λιγότερο ισχυρό, ο ισχυρός καταχράται την εξουσία του σε βάρος του ανίσχυρου ή λιγότερο ισχυρού. Η βία κατά των γυναικών είναι η έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας στη σχέση ισχύος μεταξύ αντρών και γυναικών. Στην πραγματικότητα, το πρόβλημα βίας κατά των γυναικών συνδέεται με την κοινωνική τους κατάσταση γιατί η βία αποτελεί το ισχυρότερο μέσο ελέγχου της συμπεριφοράς των γυναικών.

Παρόλο που συνηθίζουμε να λέμε ότι βρισκόμαστε στον αιώνα της ισότητας χρειάστηκε μια διεθνής διάσκεψη κορυφής της Βιέννης μόλις το 1993, για να αναγνωρισθεί ότι οι γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άντρες.

Η βία σε βάρος των γυναικών αποτελεί αμάθεια και είναι κατά βάση παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που είναι δυστυχώς διαδεδομένο σε όλες τις κοινωνίες και σε όλες τις κοινωνικές τάξεις. Ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης, το

βαθμό της πολιτικής σταθερότητας στον πολιτισμό ή στην θρησκεία, η βία συναντάται τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό χώρο. Οι περισσότερες όμως περιπτώσεις βίας σημειώνονται εντός της οικογενειακής εστίας, γεγονός που συμβάλλει στην αποσιώπησή της.

Η βία στο σπίτι θεωρείται ακόμη και για πολλούς από τη συντηρητική πλειοψηφία, ιδιωτική υπόθεση. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να λάβει η κοινωνία αποφασιστικά μέτρα για να καταδείξει το αντίθετο, ότι δηλαδή δεν είναι μια ατομική, ιδιωτική υπόθεση. Πολλές φορές το ίδιο το σπίτι αποτελεί τον πλέον επικίνδυνο χώρο για τη γυναίκα. Μέσα στους τοίχους του σπιτιού ασκείται περισσότερη βία απ' ότι κανείς μπορεί να φανταστεί. Το φαινόμενο αυτό αφορά γυναίκες ανεξαρτήτου ηλικίας, περιβάλλοντος και κοινωνικής τάξης. Οι άντρες βέβαια υπόκεινται σε πράξεις βίας, κυρίως σε δημόσιους χώρους όπως στα μπαρ, στο δρόμο και συχνά από αγνώστους. Οι γυναίκες πέφτουν εξίσου θύματα τέτοιας βίας σε μικρότερο βαθμό. Η βία αυτή όμως δεν συνδέεται με το φύλο.

Η βία που υφίσταται η γυναίκα στο σπίτι από τον σύντροφό της αντανakλά τον καταμερισμό της εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, μεταξύ φύλων. Ίσως είναι κάτι που κυριαρχεί λίγο πολύ σε κάθε κοινωνία, σε ορισμένες αναπτυγμένες κοινωνίες και σε άλλες λιγότερο αναπτυγμένες, σε διαφορετικό βαθμό. Το χαρακτηριστικό είναι ότι οι γυναίκες κακοποιούνται λόγω του φύλου τους και οι άντρες βιαιοπραγούν για να επιβάλλουν την εξουσία τους. Οι άντρες αναγνωρίζουν ότι ελέγχουν τη βία που ασκούν λαμβάνοντας υπόψη το πρόσωπο, το χρόνο και το χώρο.

Ο κυριότερος λόγος που κάνει τη γυναίκα να παραμένει με τον θύτη είναι παραδόξως, ο φόβος. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει, κυρίως στη Σουηδία και την Αμερική, οι γυναίκες φοβούνται ότι θα υποστούν χειρότερη κακοποίηση, φοβούνται τις συνέπειες για τα παιδιά τους, ακόμη και πράξεις εγκληματικές. Άλλες αιτίες είναι ο φόβος της μοναξιάς, η οικονομική εξάρτηση των γυναικών, ο κοινωνικός αποκλεισμός και ο φόβος ότι ο θύτης θα κακοποιήσει και άλλους.

Πολλές κακοποιημένες γυναίκες επέστρεψαν στο σπίτι επειδή αναγκάστηκαν από τον άντρα τους, ο οποίος τις απείλησε με περισσότερη βία. Η σωματική κακοποίηση προκύπτει συχνά μετά από συστηματική προσπάθεια του αντρός να πείσει τη γυναίκα να συνειδητοποιήσει ότι δεν μπορεί να τα καταφέρει χωρίς αυτόν. Η κακοποιημένη γυναίκα καταλήγει σε κατάσταση αδυναμίας. Μία κοινωνία που ισχυρίζεται ότι προασπίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα πρέπει να αντιμετωπίζει σοβαρά τα προβλήματα της εκτεταμένης βίας που πλήττει άμεσα και έμμεσα την πλειονότητα του

πληθυσμού, δηλαδή τις γυναίκες και τα παιδιά. (Βάσω Παπανδρέου, πρακτικά συνεδρίου «Σπάζοντας τη σιωπή», 15/06/2000, σελ. 5-7).

Ο όρος «βία ανάμεσα στο ζευγάρι» αν και έχει συνδεθεί με τη συζυγική βία ενάντιον των γυναικών, αφορά οποιαδήποτε συναισθηματική ή και νομική σχέση. Το περιεχόμενό της συνδέεται συχνότερα με τη σωματική βία παραγνωρίζοντας την ψυχολογική βία που είναι δυσκολότερο να οριστεί και η οποία εμπεριέχει μία διαρκή απειλή για πρόκληση σωματικής βίας που δημιουργεί στο θύμα ένα κλίμα έντασης, ανασφάλειας, υποτίμησης και εξευτελισμού. Πρόσθετες συνέπειες μπορεί να είναι οικονομική αποστέρηση, σεξουαλική κακοποίηση ή και βιασμός και πορνογραφία (Πτυχιακή εργασία, «Μορφές βίας κατά των γυναικών», Πάτρα 1995, σελ. 182).

Η βία κατά των γυναικών κατά τη διάρκεια του γάμου, της παράνομης συμβίωσης ή από ένα φίλο σημαίνει βία από τον άντρα που η γυναίκα αγαπάει ή πιστεύει πως αγαπούσε, από έναν άντρα που η γυναίκα πίστευε πως την αγαπούσε και το πιο συγκλονιστικό απ' όλα, από τον άντρα που εμπιστευόταν, «Συνήθως αυτό συμβαίνει στον τόπο που η γυναίκα πιστεύει πως είναι πιο ασφαλής – στο σπίτι, στον τόπο που τρέχει να προφυλαχτεί από το φόβο και τη βία. Ακόμη και εκεί, η γυναίκα αντιμετωπίζει την πιο τρομακτική βία απ' όλες. Η βία μπορεί από χαστούκια και κλωτσιές να εξελιχθεί σ' ένα μαυρισμένο μάτι, σπασμένα πλευρά, σαδιστικούς ακρωτηριασμούς, βασανιστήρια, απόπειρα φόνου ή ακόμη και φόνο.

Η κακοποίηση ανάμεσα στο ζευγάρι μπορεί να περιλαμβάνει βιασμό, μπορεί να συνδέεται με την ανάγκη, για σεξ ή την άρνηση του σεξ, μπορεί να οφείλεται στον αλκοολισμό και ακόμη χειρότερα μπορεί να περιλαμβάνει εσκεμμένο σαδισμό από την πλευρά του άντρα ή μπορεί να είναι αποτέλεσμα τυφλής μανίας.

Όμως ακόμη και αν η κακοποίηση δε φτάνει σε αυτά τα επίπεδα υπάρχει ένας συνεχής φόβος που προκαλείται από τον τρόπο ζωής μέσα από μία σχέση που είναι πλημμυρισμένη από την απειλή της βίας. Μερικοί άντρες κρατούν τις συζύγους τους φυλακισμένες μέσα στο ίδιο τους το σπίτι και επιμένουν να ελέγχουν κάθε κίνηση τους και να ξέρουν κάθε λεπτομέρεια από τη ζωή τους. Ορισμένες γυναίκες εξαλουθούν να βασανίζονται και να απειλούνται ακόμη και όταν δεν κακοποιούνται σωματικά.

Συχνά η κακοποίηση αρχίζει μετά το γάμο. Παρ' όλα αυτά σε πολλές σχέσεις υπάρχουν σημάδια κακοποίησης κατά την περίοδο του φλερτ. Η ζήλια και η βία μπορεί να εμφανίζονται σαν ισχυρή απόδειξη αγάπης και στοργής, τα οποία κυριαρχούν στις αντιλήψεις πολλών

γυναικών σχετικά με το αντρικό μοτίβο. Η κακοποίηση και η ζήλια σαν εκδηλώσεις αγάπης συνδέονται με την ιδέα του ρομαντισμού αλλά το γεγονός ότι η στοργή μπορεί νομοθετικά να ερμηνευθεί σαν καλόπιασμα για ερωτικό πλησίασμα, είναι μία τρομακτική ένδειξη μιας κοινωνίας της οποίας οι άντρες υποτίθεται ότι απαιτούν το σεξ ενώ οι γυναίκες υποτίθεται πως ακόμα το αρνούνται.

Επίσης η κακοποίηση μπορεί να εκδηλωθεί όταν η σύζυγος είναι έγκυος, οι επιθέσεις κατά του μωρού μέσα στην μήτρα, είναι πολύ συχνές και πολλές φορές η ζήλια για το παιδί ή φόβος της επικείμενης υπευθυνότητας ενισχύουν την αντρική μανία.

Η βία κατά των γυναικών από το σύντροφό τους, είναι ένα φαινόμενο που εκδηλώνεται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, χωρίς εξαιρέσεις (Πτυχιική εργασία. «Μορφές Βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα», Πάτρα 1995,σελ. 183).

Ενότητα α.

Αίτια - παράγοντες που συμβάλλουν στη ενίσχυση του προβλήματος.

Ως προς την αιτιολογία του φαινομένου της βίας ανάμεσα στο ζευγάρι και μέσα στην οικογένεια ερευνητικά δεδομένα συνηγορούν υπέρ ενός πολυπαραγοντικού μοντέλου σύμφωνα με το οποίο πλήθος παραγόντων, κοινωνικών, ψυχολογικών και περιστασιακών αλληλεπιδρούν συμβάλλοντας στη δημιουργία συνθηκών βίας μέσα στο ζευγάρι. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δυσκολία διεξαγωγής έρευνας εξαιτίας της φύσης του προβλήματος. Ανάλογη δυσκολία υπάρχει και στην ανάπτυξη κάποιας θεωρίας που να επεξηγεί ενιαία τα αίτια της βίας.

Οι κοινωνικές και δομικές ερμηνείες, πέρα από την έμφαση σε παράγοντες όπως η ανεργία, η κοινωνική απομόνωση, οι κακές συνθήκες κατοικίας περιλαμβάνουν και το σύνολο των συναλλαγών μεταξύ δράστη και θύματος μέσα στην οικογενειακή δομή. Η συναλλαγή αυτή έχει περιγραφεί ως άνιση κατανομή κοινωνικών ρόλων και σχέσεων που συνδέονται με οικονομική ή εκπαιδευτική ανισότητα ή ακόμη και ανισότητα που πηγάζει από έναν περισσότερο κυρίαρχο ρόλο του συζύγου σε θέματα λήψης αποφάσεων. (Πτυχιακή «Μορφές Βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα», Πάτρα 27/2/1995, σελ.184).

Οι αιτίες που προξενούν την κακοποίηση δεν σχετίζονται αποκλειστικά με την τάξη, το εισόδημα, τη φυλή, την κουλτούρα ή την θρησκεία. Ανάμεσα στις κυριότερες αιτίες αναφέρονται και οι οικονομικές συνθήκες της οικογένειας, ο ανταγωνισμός στο τόπο εργασίας, το στρες από την εργασία, η αποτυχία στην εργασία, η απομόνωση της πυρηνικής οικογένειας και η ένταση της αστικής ζωής.

Σύμφωνα με την Walker (1989) τα αποτελέσματα της μελέτης για το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας, φανερώνουν ότι η κακοποίηση δεν προέρχεται από τις αντιδράσεις των συζύγων, ούτε από τα εριστικά στοιχεία της προσωπικότητας της κακοποιημένης γυναίκας, αλλά από τον τρόπο που έμαθε ο θύτης ν' αντιδρά.

Η θέση που δίνεται στον άντρα μέσα στην οικογένεια ή το ζευγάρι, του εξασφαλίζει τη δύναμη και την ισχύ να κυβερνά τις ζωές των λοιπών μελών της οικογένειας ή της συντρόφου του. Φυσικά η θέση αυτή δεν είναι η αιτία της κακοποίησης που ασκεί στη σύντροφό του. Υποβοηθά όμως βαθύτερα αίτια που μπορεί να επηρεάσουν χαρακτήρες αντρών σε τέτοιο βαθμό ώστε να οδηγηθούν στην κακομεταχείριση και την

κακοποίηση εναντίον των γυναικών – συζύγων τους, (Πτυχιακή "Η κακοποίηση της γυναίκας – συζύγου στην Κυπριακή πραγματικότητα", Πάτρα Ιούνιος 1999, σελ. 43-44).

Οι λόγοι μπορούν να ταξινομηθούν σε κοινωνικούς, περιβαντολογικούς, ψυχολογικούς και ιδιοσυγκρασιακούς που έχουν βάση την προσωπικότητα και τα βιώματα των δραστών συζύγων. Η εκδήλωση της βίαιης συμπεριφοράς ανεξάρτητα από τη βασική της αιτιολογία μπορεί να είναι περιστασιακή, συμπτωματικά, ή και χρόνια. Αναμφίβολα η κατανόηση τους είναι αναγκαία για μια αποτελεσματική προληπτική, κατασταλτική ή θεραπευτική παρέμβαση.

Το ιστορικό πολλών δραστών συζύγων αποκαλύπτει την ύπαρξη βίας μέσα στην οικογένεια προέλευσης τους και μάλιστα την κακοποίηση αυτών των ίδιων σαν παιδιά. Αν το άτομο κατά την παιδική του ηλικία είναι μάρτυρας κακοποίησης της μητέρας του και γενικά στο σπίτι κυριαρχεί η βίαιη συμπεριφορά τότε το άτομο όταν κάνει δική του οικογένεια αργότερα, θα είναι και ο ίδιος κακοποιός, επιβεβαιώνοντας έτσι τη διαγενεακή κληρονομικότητα της βίας. Έτσι οι εμπειρίες αυτές που ανεξίτηλα σφραγίζουν την ψυχολογική και κοινωνική τους ανάπτυξη, έχει επιπτώσεις στην μετέπειτα προσαρμογή τους σαν πατέρες και σύζυγοι- σύντροφοι. Έτσι παρατηρούμε ότι πολλά από αυτά τα άτομα έχουν μία υποτιμητική αντίληψη για τον εαυτό τους και μία γενική ανασφάλεια στους ρόλους τους μέσα στην οικογένεια. Αυτή τους ωθεί σε μία θέση συνεχούς ελέγχου όλων αυτών που τους περιβάλλουν. Ακόμη και πιο βασικό είναι η έλλειψη ικανότητας στην ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων που να εκφράζει εμπιστοσύνη στους άλλους και που να δίνει την ψυχολογική ενίσχυση και υποστήριξη στις διαπροσωπικές τους συναλλαγές. Συνέπεια αυτών είναι η αποξένωση και απομόνωση που νιώθουν μέσα στον οικογενειακό χώρο και σε πολλές περιπτώσεις περιοδική κατάθλιψη που είναι μία χρόνια κατάσταση και που το άμεσο περιβάλλον τους πολύ καλά γνωρίζει. (Κοινωνική Εργασία «Συζυγική βία» Χρίστος Μουζακίτης, 1989, Τεύχος 16").

Ένας άλλος παράγοντας στη διαμόρφωση βίαιων σχέσεων είναι ο διαφορετικός τρόπος κοινωνικοποίησης αγοριών και κοριτσιών. Οι γυναίκες μαθαίνουν ότι πρέπει να είναι αδύναμες και να μην εμπλέκονται σε βίαιες συναλλαγές ενώ δεν διδάσκονται πως ν' αποφεύγουν, να σταματούν τη βία εναντίον τους, πιστεύοντας ότι δεν έχουν άλλη επιλογή.

Εμπειρικές μελέτες σε σχέση με τη συμπεριφορά του συζύγου περαιτέρω πιστοποιούν την έλλειψη ικανότητας να εκφράζει θυμό κατά τρόπο ελεγχόμενο και ακόμη την έλλειψη ικανότητας να χειρίζεται δυσφορία. Μικροπράγματα γίνονται αιτία εκρηκτικών και παράλογων αντιδράσεων. Παρατηρούμε ένα βίαιο ταμπεραμέντο και μία τάση στο να

αρνείται κατηγορίες για αποτυχία ή για βία. Αυτό είναι ένα στοιχείο που συχνά βλέπουμε στο δράστη όταν πεισματωδώς αρνείται να παραδεχθεί ότι είναι πρόξενος της δημιουργηθείσας βίας και δεν επιδεικνύει καμία ενοχή.

Εκτός όμως αυτών των αιτιολογικών παραγόντων άλλοι στρεσογόνοι παράγοντες γίνονται αιτία της βίαιης συμπεριφοράς του συζύγου όπως η οικονομική ανέχεια ιδιαίτερα σε πολυμελείς οικογένειες, ασθένειες, διευθέτηση διαφορών και η λήψη αποφάσεων σε σχέση με θέματα που αφορούν το ζευγάρι ή την οικογένεια.

Ένας άλλος σοβαρός παράγοντας που έχει συνδεθεί με τη συζυγική βία είναι η χρήση αλκοόλ και τοξικών ουσιών αν και η άποψη αυτή αμφισβητείται, εφ' όσον θεωρείται ότι η κατανάλωση αλκοόλ ανακουφίζει τους άντρες από την ευθύνη της συμπεριφοράς τους, ενώ επιβεβαιώνει την απόφαση της γυναίκας συζύγου να παραμείνει σε μία τέτοια σχέση ελπίζοντας πως ο άντρας της θα ξεπεράσει το πρόβλημα της βίας ελέγχοντας το πρόβλημα του αλκοολισμού ή της εξάρτησης από τα ναρκωτικά.

Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι η βία μεταξύ των συζύγων είναι αποτέλεσμα όχι μόνο των παραγόντων σε σχέση με τον σύζυγο, αλλά και η έλλειψη ικανοποιητικών τρόπων αντιμετώπισης της επίδρασης που έχουν οι στρεσογόνοι παράγοντες από τις γυναίκες συζύγους που κακοποιούνται. Χρησιμοποιούν λιγότερο ενεργητικούς τρόπους λύσης προβλημάτων και περισσότερο παθητικούς. Για παράδειγμα χρησιμοποιούν λιγότερο κοινωνική και πνευματική υποστήριξη, αποδίδουν τα προβλήματα σε «κακή τύχη» ή «τετελεσμένα γεγονότα» και έτσι η λύση τους είναι πέραν των δυνάμεων τους. Αποτέλεσμα αυτής της στάσης είναι το επιπρόσθετο στρες, αφού τα προβλήματα που έχουν δεν λύνονται. Ακόμη τείνουν στο ν' αποφεύγουν επαγγελματική βοήθεια και χρησιμοποιούν λιγότερο τα δίκτυα κοινωνικής ενίσχυσης στον κοινωνικό χώρο που ζουν είτε αυτά είναι συγγενείς, φίλοι ή γείτονες. Μπορούμε να πούμε ότι οι κακοποιημένες γυναίκες πάσχουν από το σύνδρομο αυτό που η Walker ονομάζει «επικτητη αδυναμία» και που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μοιρολατρική παθητικότητα, όχι μόνο σε σχέση με τη βία που υφίστανται, αλλά απέναντι άλλων στρεσογόνων καταστάσεων, αυτή η παθητικότητα δίνει μια εξήγηση στο γιατί οι γυναίκες αυτές εξαρτώνται υπέρμετρα από τους συζύγους τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όσο η στρεσογόνα κατάσταση κατάσταση δηλαδή η βία αυξάνει τόσο η χρήση ενεργητικών και παθητικών τρόπων αντιμετώπισης της μειούται. Αυτό που παρατηρούμαι είναι ένας ατέρμονας κύκλος μεταξύ βίας και τρόπων αντιμετώπισης της. (Κοινωνική εργασία «Συζυγική Βία» Χρίστος Μουζακίτης, 1989, Τεύχος 6^ο).

Όλες οι παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις συντείνουν στο ότι η αιτιολογία της βίας στο ζευγάρι και στην οικογένεια δεν μπορεί να εξηγηθεί στο πλαίσιο μόνο ατομικών, κοινωνικών ή πολιτισμικών ερμηνειών αλλά με τη συμβολή ενός πολυπαραγοντικού μοντέλου που θα επισημαίνει τη δυναμική της συναλλαγής των σχέσεων.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει κατά πολύ στο φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών είναι τα Μ.Μ.Ε. – Media.

Υπόθεση ντροπής για τον πολιτισμό του 2000, η βία και κακοποίηση κατά των γυναικών, που παρά τους νόμους, παρά τα κοινωνικά μηνύματα, τα οποία επιχείρησαν να αποκαταστήσουν τη γυναικεία προσωπικότητα, επανέρχεται το ίδιο βίαη και αποκρουστική, όπως σε κάθε εποχή και αυτή τη φορά δια της νομιμοποιητικής διαδικασίας των media.

Αυτό που παραμένει ακλόνητη αξία της παραγωγικής διαδικασίας του μιντιακού προγράμματος είναι η προβολή, ανάπτυξη και καλλιέργεια εκείνων των νοοτροπιών που εξασφαλίζουν χώρους σκοτεινής σεξουαλικότητας, χώρος καταπιεζόμενων και εξουσιαστών, χώρους δηλαδή από τους οποίους μπορεί να αλιεύσει το εντυπωσιακό θέμα των media, είτε πιπεράτες ιστορίες και άγρια σεξουαλικά εγκλήματα, είτε ιδέες για να σκηνοθετήσει, όπου οι γυναικείοι ρόλοι είναι πάντα εκείνοι της υποταγής ή της προσφοράς γυμνού θεάματος και σεξ.

Η κακοποίηση δεν είναι παρά η ακραία έκφραση εκείνης της νοοτροπίας που εξακολουθεί να θέλει τη γυναίκα θύμα εκούσιο ή ακούσιο μιας επιθετικής αρσενικής συμπεριφοράς ή οποία διαπνέει και την μιντιακή παραγωγή. Αν κάνουμε ένα βιαστικό πέρασμα από τα τηλεοπτικά προγράμματα θα συνθέσουμε τη γυναικεία εικόνα όπως την αποτυπώνει ο τηλεοπτικός φακός. Πρόκειται για τη «γυναίκα – θύμα» μιας αντίληψης, η οποία κυριαρχείται από ένα είδος «λάγνας σεμνοτυφίας». Χάρη σε αυτή σεξουαλοποιούνται τα πάντα καθώς επιβάλλει μια διάσταση διαφορούμενη στην προσωπικότητά της, αυτή που την κάνει μονίμως ένοχη για την επιθυμία που γεννάει προσθέτοντας έναν συντελεστή αποδεκτής αναισχυντίας στη συμπεριφορά της, που αν τον υπερβεί τιμωρείται χωρίς δεύτερη κουβέντα.

Το πρόβλημα είναι, ότι η χειραφέτηση έχει κάνει άντρες και γυναίκες πλάσματα απρόβλεπτα και αμφιταλαντευόμενα ανάμεσα σε πολλές επιλογές. Αυτό ακριβώς είναι που δεν διευκολύνει διόλου της εμπορικές εκστρατείες και η επιστροφή σε αντιλήψεις που τουλάχιστον είχαν σαφή τα όρια των «στρατοπέδων», φαίνεται ως μοναδική διέξοδος για την κατανάλωση. Πρόκειται βέβαια για αντιλήψεις που ταπεινώνουν τον ίδιο τον πολιτισμό αλλά παραμένουν κυρίαρχες όσο ποτέ,

διαμορφώνοντας ένα βολικό πλέγμα υποκρισίας, που διευκολύνει υπέροχα την δημιουργία «σκοτεινών χώρων» όπου βρίσκουν πρόσφορο έδαφος οι φαντασιώσεις. Τα πράγματα είναι άσχημα και για τις δυο πλευρές, καθώς θύματα είναι το ίδιο άντρες και γυναίκες σε μια ασφυκτική αγορά που αναπτύσσεται ραγδαία και δεν έχει το χρόνο να αναδιαμορφώσει τις στρατηγικές του μάρκετινγκ με βάση καινούργια πρότυπα χαρακτήρων και συμπεριφορών. (Πόπη Διαμαντάκου. Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη Σιωπή» 15/06/2000. Αθήνα. σελ.60-61).

Ενότητα β.

1. Χαρακτηριστικά θύματος – κακοποιημένης γυναίκας.

Τα χαρακτηριστικά των κακοποιημένων γυναικών ποικίλουν ανάλογα την προσωπικότητα του θύματος καθώς και το είδος της κακοποίησης που δέχεται. Δυστυχώς όμως τα περισσότερα από αυτά συναντούνται στις περισσότερες γυναίκες θύματα.

Η Walker (1989) μετά από έρευνα που πραγματοποίησε παρατήρησε ότι οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες παρουσίαζαν τα ίδια κοινά χαρακτηριστικά.

- Έχουν μικρή αυτοεκτίμηση.
- Πιστεύουν όλους τους μύθους για τις σχέσεις κακοποίησης.
- Αντιμετωπίζουν με τον παραδοσιακό τρόπο το σπίτι τους, πιστεύουν πολύ στην ενότητα της οικογένειας και στα καθορισμένα στερεότυπα του γυναικείου ρόλου.
- Έχουν έντονες αντιδράσεις λόγω στρες, με ψυχοσωματικά συμπτώματα.
- Πιστεύουν πως κανένας δεν μπορεί να τις βοηθήσει να λύσουν τα προβλήματα τους, εκτός από τον εαυτό τους.
- Αισθάνονται ενοχή, αλλά αρνούνται τον τρόπο και τον θυμό που νιώθουν.
- Χρησιμοποιούν το σεξ ως μέσο για τη διατήρηση των σχέσεων τους.
- Δέχονται την ευθύνη για τις βίαιες πράξεις των αντρών τους.

- Δείχνουν παθητικότητα προς το κοινωνικό περιβάλλον αλλά έχουν τη δύναμη να αντιμετωπίζουν το προσωπικό τους περιβάλλον έτσι που να αποφεύγουν μεγαλύτερη κακοποίηση ή και δολοφονία.

2. Χαρακτηριστικά θύτη.

Οι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους έχουν συχνά χαμηλή αυτοεκτίμηση, θεωρώντας τη συμπεριφορά της γυναίκας τους ως απειλητική. Χαρακτηρίζονται από ανασφάλεια, έχουν πολλές ανησυχίες και άγχη με σχετικά με αισθήματα κατωτερότητας. Ενώ κατακλύζονται συχνά από αισθήματα ανεπάρκειας και εγκατάλειψης.

Σύμφωνα με την Λ. Walker (1989) τα χαρακτηριστικά των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες τους είναι τα ακόλουθα:

- Έχουν μικρή αυτοεκτίμηση.
- Πιστεύουν σε όλους τους μύθους που είναι σχετικοί με τις σχέσεις κακοποίησης.
- Πιστεύουν στην παραδοσιακή υπεροχή των αντρών και στον στερεότυπο αντρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια.
- Κατηγορούν άλλους για τις πράξεις τους.
- Ζηλεύουν παθολογικά.
- Παρουσιάζουν μια διπλή προσωπικότητα.
- Έχουν έντονες αντιδράσεις στρες που προσπαθούν να τις αντιμετωπίσουν πίνοντας και δέρνοντας τις γυναίκες τους.
- Συχνά χρησιμοποιούν το σεξ σαν μια βίαιη πράξη για να αυξήσουν την αυτοεκτίμησή τους και τον χλωμό ανδρισμό τους.
- Δεν πιστεύουν πως η βίαιη συμπεριφορά τους θα έχει αρνητικές επιπτώσεις.

Ενότητα γ.

1. Αλληλουχία στην εκδήλωση μορφών βίας- Κυκλική θεωρία.

Σύμφωνα με τη Κυκλική θεωρία της βίας όπως αναφέρει η Lenor Walker(1979) οι κακοποιημένες γυναίκες κακοποιούνται μέσα από μια αλληλουχία εκδήλωσης μορφών βίας, έναν κύκλο συμβάντων. Η αλληλουχία κακοποίησης έχει τρεις διακριτές φάσεις που ποικίλουν σε χρόνο και ένταση ανάμεσα σε διαφορετικά ζευγάρια αλλά και στο ίδιο ζευγάρι.

Η κακοποίηση του κύκλου είναι σημαντική γιατί μπορούμε να εξηγήσουμε πως οι κακοποιημένες γυναίκες μετατρέπονται σε θύματα, πως αποκτούν το αίσθημα αδυναμίας και γιατί δεν προσπαθούν να ξεφύγουν. Οι φάσεις που περιέχονται σ' αυτόν τον κύκλο είναι:

- Η φάση δημιουργίας έντασης.
- Η έκρηξη ή το επεισόδιο κακοποίησης.
- Η φάση ηρεμίας ή περιόδος αγάπης.

1. Δημιουργία έντασης.

Στην πρώτη φάση η ένταση αρχίζει να μεγαλώνει. Ο άντρας γίνεται νευρικός και τείνει να αντιδρά στην παραμικρή απογοήτευση. Μπορεί να υπάρξουν μικρά επεισόδια κακοποίησης τα οποία ξεπερνώνται πολύ γρήγορα. Μπορεί ν' αρχίσει να επιτίθεται βίαια εναντίον της γυναίκας για κάποιο λάθος που έκανε αληθινό ή φανταστικό.

Η γυναίκα προσπαθεί να μη θυμώσει και προσπαθεί να υπακούει. Ο ψυχολογικός μηχανισμός άμυνας που χρησιμοποιεί είναι η άρνηση για το θυμό της και υποστηρίζει ότι ίσως της άξιζε η κακοποίηση, ταυτίζεται με το λαθεμένο τρόπο σκέψης του θύτη. Εσωτερικεύει το θυμό εναντίον του εαυτού της και νιώθει ένοχη ότι δεν αρκετά καλή, πράγμα που διαρκεί για λίγο και αναβάλλεται η αναπόφευκτη δεύτερη φάση.

Οι κακοποιημένες γυναίκες κάνουν υπομονή ελπίζοντας ότι στο μέλλον ο σύζυγος θα αλλάξει και προσπαθούν να πιστέψουν ότι κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης υπάρχει εκ μέρους τους ένας έλεγχος. Ο Ρυθμός τους εν τω μεταξύ μεγαλώνει αλλά δεν το εκφράζουν.

Ο άντρας – σύζυγος γνωρίζει ότι η συμπεριφορά του δεν είναι η δέουσα, ακόμα και αν δεν το παραδέχεται. Γίνεται πιο καταπιεστικός,

ζηλιάρης, ελπίζοντας ότι η ωμότητα και οι απειλές του θα κρατήσουν τη γυναίκα – σύζυγο δέσμια. Σιγά σιγά ο άντρας – σύζυγος γίνεται πιο ωμός, η ψυχολογική ταπείνωση και υποβάθμιση και τα επεισόδια κακοποίησης γίνονται πιο πολλά.

Ο Σύζυγος δεν δυσκολεύεται να μιλήσει για το τι συμβαίνει σ' αυτή τη φάση. Είναι εκτός ελέγχου ψυχικά και συναισθηματικά. Η σύζυγος σε αντίθεση με το θύτη μπορεί να πει με λεπτομέρεια τι συμβαίνει σε αυτή τη περίοδο. Συχνά αρνούνται να παραδεχτούν πόσο σοβαρές είναι οι πληγές τους.

Στη φάση αυτή συμβαίνουν μικροεπεισόδια βίας, χαστούκια, τσιμπιές, ελεγχόμενο χυδαίο λεξιλόγιο και ψυχολογικός πόλεμος. Οι απόπειρες της γυναίκας να ηρεμήσει τον βασανιστή της μπορούν να κυμαίνονται από την εκδήλωση ευγενικής συμπεριφοράς και φροντίδας μέχρι την πλήρη αποχώρησή της από το δρόμο του. Στην πραγματικότητα η γυναίκα επιτρέπει στον εαυτό της να κακοποιηθεί με τρόπους που κατά την άποψη της είναι συγκριτικά ηπιότεροι. Πάνω απ' όλα θέλει να εμποδίσει την περαιτέρω αύξηση της βίας εκ μέρους του βασανιστή. Η επιθυμία αυτή αποδεικνύεται ωστόσο, «δίκικοπο μαχαίρι», επειδή η ήπια και πειθήνια συμπεριφορά της νομιμοποιεί τη δική του πεποίθηση ότι έχει κατ' αρχήν το δικαίωμα να την κακοποιεί.

Στην πρώτη φάση οποιαδήποτε κατάσταση μπορεί να ενεργήσει καταλυτικά στην κλιμάκωση της βίας και να προκαλέσει έκρηξη. Οι κακοποιημένες γυναίκες κάνουν λοιπόν οτιδήποτε προκειμένου να την αποτρέψουν, φτάνοντας μάλιστα στα άκρα για να χειραγωγήσουν και να ελέγξουν όσο το δυνατό περισσότερους παράγοντες του περιβάλλοντος καθώς και ανθρώπους. Μπορεί ακόμα να «καλύπτουν» τον βασανιστή τους σε μια προσπάθεια να κερδίσουν την εύνοια του, να επινοούν προφάσεις για την κακή συμπεριφορά και γενικά να απομονώνονται από άλλα άτομα που ίσως τις βοηθήσουν. Η ολοένα αυξανόμενη απομόνωση είναι κοινή σε όλες τις κακοποιημένες γυναίκες, κάτι που επιδεινώνει δραματικά τον ήδη υπάρχοντα τρόπο.

Όσο εξελίσσεται ο κύκλος της βίας, τόσο πιο πολύ αναποτελεσματικοί γίνονται οι κατασκευαστικοί μηχανισμοί εκ μέρους της κακοποιημένης γυναίκας. Κάθε σύντροφος χωριστά αισθάνεται την επικείμενη απώλεια ελέγχου και απελπίζεται ολοένα περισσότερο, ενώ, παράλληλα η αμοιβαία απελπισία αυξάνει την ένταση. Πολλές κακοποιημένες γυναίκες υποστηρίζουν ότι η χειρότερη πλευρά αυτής της φάσης είναι η ψυχική αγωνία. (Μερικές γυναίκες μάλιστα προκαλούν οι ίδιες οξύ επεισόδιο για να «ξεμπερδέξουν» και με τίμημα κάποια σοβαρή σωματική βλάβη, να σωθούν από την παραφροσύνη ή το θάνατο).

Αργά η γρήγορα όμως, εξουθενωμένες από το ανελέητο άγχος οι κακοποιημένες γυναίκες αποσύρονται συναισθηματικά. Οργισμένος με αυτή τη συναισθηματική αδυναμία και λιγότερο διατεθειμένος για συμβιβασμό, εξαιτίας της, ο βασανιστής γίνεται τότε πιο καταπιεστικός και βάνουσος. Σε κάποιο σημείο και συχνά με τρόπο απρόβλεπτο – η κατάσταση γίνεται ανεξέλεγκτη και προκαλείται οξύ περιστατικό κακοποίησης.

Αυτή η πρώτη φάση είναι η πιο μεγάλη σε διάρκεια.. (Lenor Walker, «Η κακοποιημένη γυναίκα» 1979).

2. Εκρηξη – Εξάσκηση κακοποίησης.

Η φάση αυτή είναι η πιο σύντομη αλλά και η πιο βίαιη. Διαρκεί μόνο ορισμένες ώρες, από 2 έως 24 ώρες.

Σε αυτή τη φάση η κατάσταση ξεφεύγει από κάθε έλεγχο και ο άντρας προκαλεί στη σύζυγο σοβαρά τραύματα.

Στη διάρκεια αυτής της φάσης και οι δύο χάνουν τον έλεγχο τους. Ο άντρας στην αρχή μπορεί να έχει συνείδηση αυτών που κάνει αλλά στη συνέχεια δεν καταλαβαίνει τι κάνει. Ο θυμός του είναι τόσο μεγάλος που τον τυφλώνει.

Εκτός από τα ήδη γνωστά μικροεπεισόδια της άγριας και καταστροφικής φύσης, η βία εξελίσσεται σε μένος, βανουσότητα.. προκαλεί σωματικές βλάβες και καμιά φορά θάνατο. Παρόλο που η κακοποιημένη γυναίκα το θεωρεί απρόβλεπτο, νιώθει ότι το οξύ επεισόδιο είναι κατά κάποιο τρόπο αναπόφευκτο. Στη φάση αυτή, δεν έχει κανένα έλεγχο. Η φύση της βίας που ασκείται μπορεί να είναι εξίσου απρόβλεπτη με το χρόνο της έκρηξης, το ίδιο και οι λόγοι για τους οποίους θα διακοπεί. Συνήθως η κακοποιημένη γυναίκα συνειδητοποιεί ότι δεν μπορεί να συζητήσει λογικά μαζί του, ότι η αντίσταση το μόνο που θα πετύχει είναι να χειροτερέψει την κατάσταση. Έχει την αίσθηση ότι αποστασιοποιείται από την επίθεση και τον τρομερό πόνο, παρ' ότι αργότερα ίσως θυμηθεί τα πάντα με κάθε λεπτομέρεια και μάλιστα με μεγάλη ακρίβεια. Εκείνο που πιθανότατα θα νιώσει εντονότερα εκείνη τη στιγμή είναι ότι έχει παγιδευτεί συναισθηματικά.

Η γυναίκα σύζυγος περιμένοντας τη δεύτερη αυτή φάση έχει αρκετό ψυχολογικό στρες γίνεται αγχώδης, αισθάνεται κατάθλιψη, έχει έλλειψη όρεξης ή υπερβολική όρεξη για φαγητό, υπνηλία ή αντίθετα νύχτες αϋπνίας, αίσθηση κούρασης, πονοκεφάλους, στομαχόπονους, εκδήλωση αλλεργικών δερματικών συμπτωμάτων και ταχυπαλμίες.

Μόνο οι δράστες μπορούν να σταματήσουν τη δεύτερη φάση. Όταν και αν ο δράστης σταματήσει την κακοποίηση είναι επειδή έχει εκτονωθεί συναισθηματικά. Οι δράστες γνωρίζουν πως η συμπεριφορά τους δεν είναι σωστή αφού αντιμετωπίζουν τη βία σαν μία ιδιωτική τους υπόθεση. Παράλληλα το θύμα ισχυρίζεται πως στη διάρκεια του επεισοδίου κακοποίησης δεν αποκρούει τις επιθέσεις του δράστη, αλλά και δεν τον προκαλεί παραπάνω εφ' όσων βλέπει πως η συμπεριφορά του είναι εκτός ελέγχου. Προσπαθεί να μείνει ήρεμη μέχρι να εξαντληθεί ο θυμός του. Αυτό το κάνει επειδή πιστεύει πως αν προσπαθήσει ν' αντισταθεί ο δράστης θα γίνει ακόμη πιο βίαιος. Γνωρίζει πως η βία έχει μέσα της ένα στοιχείο υπερβολής και ο δράστης δεν μπορεί να σταματήσει κι αν η γυναίκα έχει σοβαρά τραυματιστεί. Το αίσθημα της παγίδευσης και αδυναμίας που κυριαρχεί το θύμα συνοδεύεται από μία αίσθηση αποστασιοποίησης από την πραγματική επίθεση. Μερικές μαρτυρίες κακοποιημένων γυναικών υποστηρίζουν πως εκείνη τη στιγμή της κακοποίησης ήταν σαν να στέκονταν στο πλάι του δράστη και να έβλεπαν τα σώματά τους να πέφτουν πάνω στον τοίχο. Είναι εκείνη η στιγμή που πραγματικά αναρωτιούνται αν όντως έγινε το επεισόδιο της κακοποίησης. (L. Walker, «Η κακοποιημένη γυναίκα» 1979).

3. Ηρεμία – αγάπη.

Το τέλος της δεύτερης φάσης και η μετακίνηση στην Τρίτη φάση χαρακτηρίζεται από πολλή αγάπη, ευγένεια και ηρεμία, αυτή τη φάση τη δέχονται και οι δυο. Ο άντρας μετανοεί ειλικρινά για τις πράξεις του. Ο μεγαλύτερος του φόβος είναι μήπως τον εγκαταλείψει και προσπαθεί να είναι γοητευτικός και καλός, τη διαβεβαιώνει ότι δεν θα την ξανακακοποιήσει. Πιστεύει ότι δεν μπορεί να ελέγξει τον εαυτό του και ότι δεν θα ξαναπληγώσει τη γυναίκα που αγαπά.

Ακολουθεί μία περίοδος μεγάλης αγάπης και ηρεμίας στο ζευγάρι και ο άντρας προσπαθεί να πείσει τους πάντες ότι αυτή τη φορά το εννοεί και θα σταματήσει όλα τα λάθη του. Η όλη στάση του σ' αυτή τη φάση κάνει τη γυναίκα – σύζυγο να πιστέψει ότι ο σύζυγος μπορεί ν' αλλάξει. Πείθει τον εαυτό της ότι μπορεί ν' αλλάξει. Είναι η φάση της ιδανικοποίησης κι έτσι η γυναίκα παγιδεύεται.

Στη διάρκεια αυτής της φάσης η γυναίκα ίσως επιχειρήσει να διατηρήσει την ατμόσφαιρα της γαλήνης. Ο «καλός» αυτός άνθρωπος, που είναι τώρα ευαίσθητος κι ευγενικός και στοργικός μαζί της, είναι ο «αληθινός», ο άντρας που παντρεύτηκε, ο άντρας που αγαπάει. Πολλές κακοποιημένες γυναίκες πιστεύουν ότι οι ίδιες αποτελούν το μοναδικό στήριγμα του συζύγου τους, ότι είναι υπεύθυνες κατά κάποιο τρόπο για τη συναισθηματική του σταθερότητα και πνευματική υγεία, ότι είναι ο

μοναδικός σύνδεσμος του συζύγου τους με τον έξω κόσμο. Κάθε γυναίκα που βιώνει μία τέτοια σχέση νιώθει την απομόνωση και την απελπισία του συζύγου της κι αισθάνεται υπόλογη για την ευεξία του. Η αλήθεια είναι όμως ότι οι πιθανότητες ν' αλλάξει ο σύζυγος, να επιδιώξει και να λάβει επαγγελματική βοήθεια θεωρούνται μηδαμινές – ιδιαίτερα αν η γυναίκα επιλέξει να μείνει μαζί του. Συνήθως εκείνος ζητάει βοήθεια μόνο όταν τον εγκαταλείψει – κι αυτό, τις περισσότερες φορές, λειτουργεί απλώς ως μέσο για να την ξαναφέρει πίσω.

Στη φάση της τρυφερής μεταμέλειας, η κακοποιημένη γυναίκα γίνεται πλέον ψυχολογικό θύμα. Η ψευδαισθηση της απόλυτης αλληλεξάρτησης ενδυναμώνεται μέσα της, επειδή η κακοποιημένη γυναίκα και ο σύζυγος της εξαρτώνται πλέον πραγματικά ο ένας από τον άλλο σε συναισθηματικό επίπεδο – αυτή για τη στοργική συμπεριφορά του, εκείνος για τη συγγνώμη της. Σ' αυτή τη φάση η γυναίκα έχει ότι ζητήσει.

Στις δίνες της θλιβερού κύκλου έντασης, βίας και συγγώμης που κάνουν στ' αλήθεια τρομακτική την αγάπη τους, κάθε σύντροφος μπορεί να πιστέψει ότι ο θάνατος είναι προτιμότερος από το χωρισμό. Κανένας από τους δύο δεν αισθάνεται ότι το άλλο μέλος της σχέσης είναι ανεξάρτητο άτομο, ικανό να λειτουργήσει μόνο του.

Η χρονική διάρκεια της φάσης είναι άγνωστη. Είναι μεγαλύτερη της δεύτερης και μικρότερη της πρώτης. Ορισμένες φορές η Τρίτη φάση τελειώνει πριν το μάθει κανείς και ξαναρχίζει η πρώτη φάση ένεκα μικροεπεισοδίων που ξαναπαρουσιάζονται.

Έτσι ο κύκλος επαναλαμβάνεται και δημιουργείται ένας ατελείωτος κύκλος βίας. Αναπτύσσεται δηλαδή μία σχέση στην οποία εναλλάσσεται η αγάπη και το μίσος με αποτέλεσμα η ένταση στη σχέση τους να είναι μεγάλη. (L. Walker, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1979, σελ. 77)

Ενότητα δ.

1. Ψυχολογία γυναικών

Ο τρόμος για τον βασανιστή είναι ένας σπόρος που φυτεύεται στον ψυχισμό της κακοποιημένης γυναίκας με την αλλεπάλληλη υποβολή της σε σαδιστική ψυχολογική χειραγώγηση και σωματική βία. Ο σπόρος αυτός αναπτύσσεται ολοένα μέχρις ότου η γυναίκα να είναι πια ικανή να πιστέψει ότι η οποιαδήποτε θετική ενέργειά της είναι δυνατό να φέρει

αποτέλεσμα ωσότου, δηλαδή, γίνει πραγματικά θύμα της επίκτητης αδυναμίας. Για τη γυναίκα που κακοποιείται σοβαρά, είναι συνηθισμένο φαινόμενο να θεωρεί τον βασανιστή της παντοδύναμο, ικανό να την κυνηγήσει όπου κι αν πάει. Τον θεωρεί ικανό να ξεπεράσει ακόμα και τον ίδιο τον θάνατο, προκειμένου να της επιβάλλει ξανά και ξανά τον πόνο και τον τρόμο. Ο παράλογος, υποτίθεται, τούτος φόβος βρίσκει τη λογική του ερμηνεία μέσα στο ίδιο το πλαίσιο της βίαιης σχέσης, επειδή είναι αυτή η συγκεκριμένη κατάσταση που τον προκαλεί.

Είναι όμως, ο φόβος νομικά προσδιορίσιμο συναίσθημα; Και αν, ναι πως αποτιμάται; Οι κακοποιημένες γυναίκες βιώνουν ένα φρικιαστικό είδος τρόμου, που τις κάνει να τρέμουν σύγκορμες. Πως είναι άραγε, να επιστρέφεις στο σπίτι σου κάθε μέρα και να μην ξέρεις αν κινδυνεύει ή όχι η σωματική σου ακεραιότητα; Η να πέφτεις για ύπνο το βράδυ και να μην ξέρεις αν θα ξυπνήσεις το επόμενο πρωί;

Και πως αποτιμά κανείς την ψυχολογική υποβάθμιση, την ταπείνωση και την ντροπή που βιώνει η κακοποιημένη γυναίκα, όταν νιώθει ότι δεν θα καταφέρει ποτέ να ευχαριστήσει τον άντρα που αγαπάει; Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αδιάκοπη και απρόβλεπτη αίσθηση ανασφάλειας που προκαλείται από την ολοένα κλιμακούμενη βία, επηρεάζει δραματικά τον τρόπο με τον οποίο βλέπει τον κόσμο ένα ανθρώπινο πλάσμα.

Το ερώτημα που τίθεται συχνότατα για τις κακοποιημένες γυναίκες είναι: Γιατί δεν φεύγουν; Υποτίθεται ότι τότε θα σταματήσει η κακοποίηση. Πολυετείς έρευνες έχουν αποδείξει, όμως, ότι αυτή η υπόθεση είναι λανθασμένη. Συχνά η κακοποίηση κλιμακώνεται μέχρι του σημείου του χωρισμού, και τότε οι κακοποιημένες γυναίκες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης. Η φαινομενική παθητικότητα και αδράνεια αυτών των γυναικών δύσκολα γίνεται κατανοητή από τους περισσότερους ανθρώπους. Όμως σήμερα κάποιες συστηματικές μελέτες ως προς τον τομέα της ανθρώπινης συμπεριφοράς και ψυχολογίας, όπως και πολλές σημαντικές θεωρίες που προέκυψαν από αυτές τις μελέτες μας βοηθούν να καταλάβουμε καλύτερα τι ακριβώς συμβαίνει. (Lenor Walker «όταν η αγάπη σκοτώνει», 1997 σελ 78).

Περιοδική ενίσχυση

Μία από αυτές τις θεωρίες είναι η κοινωνικό-εκπαιδευτική θεωρία της περιοδικής ενίσχυσης. Ψυχολόγοι ειδικευμένοι σε θέματα συμπεριφοράς ανακάλυψαν ότι η συμπεριφορά που εντείνεται κατά διαστήματα είναι και η πιο δύσκολη να διακοπεί. Σε μια σχέση βίας, η πρωταρχική υπεροχή του βασανιστή αφορά στην φαινομενικά τυχαία και μεταβλητή ψυχολογία του. Η κακοποιημένη γυναίκα δεν γνωρίζει πότε

θα βρεθεί αντιμέτωπη με τον «καλό» ή «κακό» της σύζυγο . καμιά φορά εκείνος την καλοπιάνει, της θυμίζει την εποχή που φλερτάρizαν, τότε που της είχε αποδείξει ότι είναι ικανός να εκδηλώνει για μεγάλα διαστήματα στοργική και τρυφερή συμπεριφορά. Άλλοτε δείχνει σημάδια σωματικής και ψυχολογικής βαναυσότητας. Κατά τον ίδιο τρόπο η γυναίκα δεν γνωρίζει αν το σεξ θα είναι απόλαυση και αγάπη ή αν θα πάρει τη μορφή βιασμού. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η φύση της σεξουαλικής εμπειρίας του ζευγαριού διαφέρει ανάλογα με τις παρορμήσεις και τις αλλαγές της προσωπικότητας του βασανιστή, το τρυφερό σεξ, καταλήγει συχνά σε θετική ενίσχυση για την κακοποιημένη γυναίκα. Μ' άλλα λόγια, επειδή είναι κάπου κάπου απολαυστικό η γυναίκα εξακολουθεί ίσως να ελπίζει, όταν ξαναγίνεται βάνουσο ότι «την άλλη φορά θα είναι καλύτερα». (L. Walker, «Όταν η αγάπη σκοτώνει», 1997, σελ.79).

Διαταραχή λόγω μετατραυματικού στρες.

Μια άλλη σημαντική θεωρία αφορά στη διάγνωση διαταραχής λόγω μετατραυματικού στρες, το οποίο αναπτύσσουν συχνά οι κακοποιημένες γυναίκες. Οι μελετητές του φαινομένου αυτού διαπίστωσαν ότι, έπειτα από σοβαρό και μη αναμενόμενο τραύμα ή έπειτα από επανειλημμένη και απρόβλεπτη έκθεση σε κακοποίηση, πολλές γυναίκες τείνουν να αναπτύξουν ορισμένα ψυχολογικά συμπτώματα, που συνεχίζουν να επηρεάζουν την ικανότητα λειτουργίας τους για μεγάλο διάστημα μετά το αρχικό τραύμα. Αυτές οι γυναίκες τείνουν να πιστεύουν ότι έχουν αποδυναμωθεί ότι τους λείπει η δύναμη να μεταβάλλουν την κατάσταση. Οι συνεχείς και απρόβλεπτες καταστροφές - όπως σεισμοί, ηλεκτροσόκ ή σοβαρά επεισόδια κακοποίησης μπορούν να κινητοποιήσουν μηχανισμούς αντιμετώπισης του τραύματος σε βάρος της ικανότητάς τους να προσπαθήσουν να αποφύγουν περαιτέρω τραυματισμό. Επίσης ανεξάρτητα από το αν αληθεύει αυτό ή όχι τα θύματα παύουν να πιστεύουν ότι οι πράξεις τους θα έχουν προβλέψιμο θετικό αποτέλεσμα. Τα αλληπάλληλα τραύματα - όπως στην περίπτωση της κακοποίησης - κινητοποιούν εξάλλου συγκεκριμένες αντιδράσεις αντιμετώπισης ή προσαρμογής εκ μέρους των θυμάτων, τα οποία δεν μπορούν πλέον να προαισθανθούν την έκβαση των ενεργειών τους και κατά συνέπεια επιλέγουν αυτενέργειες που έχουν ισχυρές πιθανότητες να τα προστατέψουν.

Το αποδεδειγμένο σχήμα αντιδράσεων που διαμορφώνεται βάση της διαταραχής λόγω μετατραυματικού στρες, του οποίου υπό κατηγορία αποτελεί το Σύνδρομο της Κακοποιημένης Γυναίκας έρχεται αναντίρρητα να συμπληρώσει τη θεωρία περί επίκτητης αδυναμίας. Αν καταλάβουμε και εφαρμόσουμε και τις δυο θεωρίες έχουμε σαφέστερη αντίληψη του διλήμματος της κακοποιημένης γυναίκας (Lenore Walker, «Όταν η αγάπη σκοτώνει», 1997 σελ.80).

Ψυχοκοινωνική θεωρία της επίκτητης αδυναμίας.

Παρόλο που οι κοινωνικοί επιστήμονες έχουν ασχοληθεί με το θέμα βία σε διάφορες κοινωνίες, η βία ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας δεν έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον τους έτσι ώστε να γίνει αντικείμενο μελέτης και έρευνας. Αυτό συμβαίνει επειδή στις μέρες μας κυριαρχεί λαθεμένη άποψη πως η οικογένεια είναι μια όαση γαλήνης μέσα στο βίαιο κόσμο που είναι γύρω μας. Αντίθετα η οικογένεια είναι το εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη της επιθετικότητας (Lenore Walker, «Η κακοποιημένη γυναίκα» 1979, σελ.65).

Ένας σύνδεσμος κοινωνιολογικών και ψυχολογικών παραγόντων εξηγεί το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας. Όπως αναφέρει η Lenore Walker (1979) σύμφωνα με τη θεωρία της επίκτητης αδυναμίας οι γυναίκες συνεχίζουν τις σχέσεις τους και μετά την κακοποίηση επειδή δυσκολεύονται να διακόψουν εξαιτίας πολύπλοκων ψυχοκοινωνικών λόγων. Φοβούνται να φύγουν γιατί δεν έχουν κάποιο ασφαλές μέρος για να πάνε. Τι μπορεί να κάνει η κακοποιημένη σύζυγος ίσως και μητέρα που δεν έχει οικονομική αυτονομία και ταυτόχρονα το περιβάλλον της και το κοινωνικό σύνολο είναι πρόθυμοι να ρίξουν το φταίξιμο πάνω της για να αποποιηθούν τις ευθύνες τους.

Σύμφωνα με τη L. Walker (1979) το πρώτο άμεσο πρόβλημα αυτών των θυμάτων που αποφασίζουν να φύγουν από το σπίτι τους είναι η στέγη. Το να ζητήσουν στέγη στο σπίτι των φίλων δεν είναι η καλύτερη λύση επειδή ο εξαγριωμένος σύζυγος πρώτα στα σπίτια των φίλων θα ψάξει να τη βρει. Ύστερα και η θέση των φίλων της οικογένειας είναι δύσκολη επειδή θέλουν από τη μια να βοηθήσουν την κακοποιημένη φίλη τους αλλά από την άλλη αν το κάνουν θα είναι σαν να στρέφονται απ' ευθείας ενάντια στο σύζυγο. Εκτός όμως από τη στέγη υπάρχει το οικονομικό πρόβλημα, στην περίπτωση που η γυναίκα αυτή δεν είναι οικονομικά ανεξάρτητη πρέπει να βρει δουλειά για να μπορέσει να συντηρήσει τον εαυτό της αλλά και τα παιδιά της. Πρέπει δηλαδή να ξαναρχίσει τη ζωή της από το μηδέν. Η αστυνομία, η δικαιοσύνη, τα νοσοκομεία και οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν προσφέρουν αποτελεσματική προστασία. Η κακοποιημένη γυναίκα βρίσκεται μόνη της και πρέπει να βρει την ψυχική δύναμη και την θέληση να ξεφύγει από τα δεσμά της βίας που έχουν δημιουργηθεί στον γάμο της. Ο δράστης και η κακοποιημένη γυναίκα φοβούνται πως δεν μπορούν να επιβιώσουν μόνοι και γι' αυτό συνεχίζουν μια παράξενη συμβιωτική σχέση από την οποία δεν μπορούν να ξεφύγουν. Οι γυναίκες έχουν μάθει να πιστεύουν πως είναι αδύναμες μπροστά στους άντρες. Η θεωρία της επίκτητης αδυναμίας παρέχει ένα σκελετό κατανόησης του πως η κακοποιημένη γυναίκα αισθάνεται για τον εαυτό της μέσα από μια σύντομη εξέταση των αρχών της (Lenore Walker «Η κακοποιημένη γυναίκα» 1979 σελ. 66).

Αρχές της θεωρίας της επίκτητης αδυναμίας.

Σύμφωνα με την Walker (1979) οι αρχές της θεωρίας της επίκτητης αδυναμίας είναι οι εξής:

- **Αντίδραση – αποτέλεσμα:** Οι άνθρωποι έχουν πολλές αντιδράσεις που μπορούν να αλλάξουν ή να υποστούν τροποποιήσεις ανάλογα με τα αποτελέσματα. Αν μια εκούσια αντίδραση δημιουργεί ένα επιθυμητό αποτέλεσμα στο περιβάλλον τείνουμε να την επαναλάβουμε. Αυτή αποτελεί την αρχή της ενίσχυσης. Αν περιμένουμε πως μια αντίδραση μας θα δημιουργήσει σίγουρα ένα επιθυμητό αποτέλεσμα τότε αισθανόμαστε ότι έχουμε τον έλεγχο της κατάστασης.

Για να δούμε αν πραγματικά έχουμε ή όχι τον έλεγχο μιας συγκεκριμένης κατάστασης αντιδρούμε με τον ίδιο τρόπο την επόμενη φορά. Εάν συμβεί το ίδιο αποτέλεσμα ξανά επιβεβαιώνουμε την ικανότητα του ελέγχου μας. Μπορούμε να διαλέξουμε κάποια άλλη φορά να μην αντιδρούμε με τον ίδιο τρόπο αν δεν θέλουμε να έχουμε ίδιο αποτέλεσμα. Έτσι τα ανθρώπινα πλάσματα μπορούν να αποφασίζουν αν πρέπει ή όχι να έχουν μια συγκεκριμένη αντίδραση σε μια κατάσταση ανάλογα με το αν θέλουμε ή όχι να συμβεί το προσδοκώμενο αποτέλεσμα. Αυτό τους κάνει να αισθάνονται πως έχουν τον έλεγχο της ζωής τους. (L. Walker, « Η κακοποιημένη γυναίκα», 1979, σελ. 67).

- **Απώλεια εκούσιου ελέγχου:** Σημαίνει πως εάν ένας οργανισμός βιώνει καταστάσεις που δεν μπορεί να ελέγξει τότε εξαφανίζονται τα κίνητρα που χρειάζονται για να αντιδράσει σε ανάλογες καταστάσεις. Ακόμα κι αν αργότερα είναι δυνατόν να κάνει τις κατάλληλες αντιδράσεις που ελέγχουν τις καταστάσεις αυτές, ο οργανισμός δεν θα μπορεί να πιστέψει ότι όντως έχει τον έλεγχο των αντιδράσεων. Επειδή μάλιστα δεν θα μπορεί να καταλάβει τον τρόπο με τον οποίο θα επαναλαμβάνει τις αντιδράσεις θα δημιουργηθεί μία διαταραχή της ψυχικής και φυσικής υγείας του οργανισμού με έκδηλα συμπτώματα κατάθλιψης και άγχους. (L. Walker « Η κακοποιημένη γυναίκα» 1979 σελ. 69).

- **Επίκτητη αδυναμία:** Η περιοχή της έρευνας που αφορά την ενίσχυση σε μικρή ηλικία εκείνων των αντιδράσεων οι οποίες οδηγούν σε παθητική συμπεριφορά ονομάζεται επίκτητη αδυναμία. Η θεωρία της επίκτητης αδυναμίας έχει τρία βασικά συστατικά:

1. Πληροφορίες γύρω από αυτό που θα συμβεί.
2. Η σκέψη ή νοητική αναπαράσταση αυτού που θα συμβεί.
3. Στάση απέναντι σ' αυτό που συμβαίνει.

Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, σ' αυτό έχουν την αφετηρία τους οι νοητικές και συναισθηματικές διαταραχές. Εάν λοιπόν το άτομο έχει τον έλεγχο των μεταβλητών της αντίδρασης και των αποτελεσμάτων αλλά πιστεύει πως δεν τον έχει, τότε αντιδρά με το φαινόμενο της επίκτητης αδυναμίας. Αν το άτομο αυτό πιστεύει πως έχει τον έλεγχο αντίδρασης- αποτελεσμάτων ακόμα κι όταν αυτό δεν συμβαίνει η συμπεριφορά του δεν επηρεάζεται.

Όπως αναφέρει η L. Walker (« Η κακοποιημένη γυναίκα», 1979 σελ. 70), η πραγματική φύση της ικανότητας του ελέγχου δεν είναι τόσο σημαντική όσο το σύνολο των πιστεύω ή τον προσδοκιών. Μερικά άτομα επιμένουν περισσότερο από άλλα να αποκτήσουν τον έλεγχο αλλά θα τα παρατήσουν όταν πιστέψουν ότι η κατάστασή τους δεν τους δίνει καμία ελπίδα. Απόδειξη αποτελεί ο άρρωστος που χάνει τη θέληση του για ζωή και πεθαίνει ενώ θα μπορούσε να ζήσει. Αυτό ο άνθρωπος πιστεύει πως τίποτα δεν μπορεί να τον σώσει, άσχετα από το αν πραγματικά μπορεί ή όχι να υπάρξει θεραπεία. Από τη στιγμή που δεν πιστεύουμε ότι μπορούμε να ελέγξουμε αυτό που μας συμβαίνει είναι δύσκολο να πιστεύουμε ότι μπορούμε να το επηρεάσουμε ακόμα κι αν αργότερα διαπιστώσουμε ένα θετικό αποτέλεσμα.

Η έννοια αυτή είναι σημαντική για να καταλάβουμε γιατί οι κακοποιημένες γυναίκες δεν προσπαθούν να απελευθερωθούν από μια σχέση κακοποίησης. Δυσκολεύονται να διακόψουν εξαιτίας ψυχοκοινωνικών λόγων. Από τη στιγμή μάλιστα που οι γυναίκες πιστεύουν ότι είναι αδύναμες η αντίληψη γίνεται πραγματικότητα και μετατρέπονται σε παθητικές υπάκουες «αδύναμες». Όταν ακούει όμως κανείς περιγραφές επεισοδίων κακοποίησης από κακοποιημένες γυναίκες διαπιστώνει ότι αυτές οι γυναίκες δεν είναι τόσο αδύναμες όσο θέλουν να θεωρούν τον εαυτό τους. Η συμπεριφορά τους καθορίζεται από τη δική τους αρνητική αντίληψη του τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν και όχι από τις πραγματικές τους δυνατότητες.

Εκτός από την διαφορετική αντίληψη που έχουν οι άνθρωποι γι' αυτά που συμβαίνουν, τους δίνουν και διαφορετική εξήγηση. Μερικοί πιστεύουν ότι τα περισσότερα πράγματα που συμβαίνουν στη ζωή τους προκαλούνται από παράγοντες που είναι ανεξάρτητοι από αυτούς. Τα άτομα αυτής της κατηγορίας είναι πιο εύκολα θύματα της επίκτητης

αδυναμίας αφού το αίσθημα της αδυναμίας τείνει να μεταφερθεί από μία κατάσταση σε άλλες. Έτσι μια κακοποιημένη γυναίκα δεν μαθαίνει πως δεν μπορεί να ξεφύγει από την κακοποίηση ενός άντρα, αλλά από την κακοποίηση οποιουδήποτε άντρα. (L Walker, «Το σύνδρομο των κακοποιημένων γυναικών», 1984 σελ.72).

Μελετώντας τις αρχές της επίκτητης αδυναμίας διαπιστώνεται ότι υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα της επίκτητης αδυναμίας που η γυναίκα αποκτά από τη σχέση της με παραδοσιακά στάνταρ του γυναικείου ρόλου καθώς επίσης και από την ατομική ανάπτυξη της προσωπικότητάς της. Το κάθε άτομο αναπτύσσει και υιοθετεί τρόπους συμπεριφοράς σύμφωνα με τα διαφορετικό περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει και ζει. Οι κακοποιημένες γυναίκες φαίνεται να έχουν αισθήματα αδυναμίας πιο πολύ στις σχέσεις τους με τους άντρες. Γυναίκες με υπεύθυνες εργασίες καταφεύγουν στα παραδοσιακά στερεότυπα του γυναικείου ρόλου της σχέσης τους με τους άντρες, ακόμα κι όταν η συμπεριφορά δεν εμφανίζεται στους άλλους τομείς της ζωής τους.

Η γυναίκα μετατρέπεται σε θύμα μέσα από μια διαδικασία επαναλαμβανόμενων κακοποιήσεων. Οι συνεχείς κακοποιήσεις εξαφανίζουν την διάθεσή της για αντίδραση. Η γυναίκα, το θύμα της κακοποίησης γίνεται παθητικό και άβουλο. Έχοντας γενίκευση της αδυναμίας, η κακοποιημένη γυναίκα πιστεύει πως ότι κι αν κάνει δεν θα έχει κανένα θετικό αποτέλεσμα.

Διαπιστώνεται λοιπόν πως οι κακοποιημένες γυναίκες πρέπει να αλλάξουν την στάση της αναμενόμενης αποτυχίας που τις διακρίνει. Να αντιστραφούν οι αρνητικές τους αντιλήψεις. Χρειάζεται να καταλάβουν τι σημαίνει επιτυχία, να αυξηθούν τα κίνητρά τους και οι φιλοδοξίες τους να γίνουν ικανές να δοκιμάζουν νέες και πιο αποτελεσματικές αντιδράσεις ώστε να μπορούν να ελέγξουν την ζωή τους. Η αυτοεκτίμηση και το αίσθημα της ασφάλειας είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την προστασία απέναντι στα αισθήματα αδυναμίας και κατάθλιψης. (Πτυχιακή εργασία, «Βιασμός η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», 1995, σελ. 62).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Στάσεις και στερεότυπα (θεωρίες) για την κακοποίηση της γυναίκας – συζύγου.

Διαπιστώνοντας ότι υπάρχει πρόβλημα κακοποίησης της γυναίκας – συζύγου από τον άντρα σύζυγο, πολλοί μελετητές μετά από μελέτες που έκαναν έδωσαν κάποια στερεότυπα και θεωρίες για την κακοποίηση.

Κάποιοι υποστήριξαν ότι υπάρχουν τρία στερεότυπα που ερμηνεύουν την κακοποίηση της γυναίκας και της οικογένειας σε προέκταση. Το πρώτο στερεότυπο είναι πολιτιστικό. Αναφέρει ότι η κακοποίηση συγκεντρώνεται στις κατώτερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις. Αυτό παρουσιάζεται σαν αποτέλεσμα ενός τρόπου που μαθαίνουν για να αντιδρούν στις πιέσεις της επιβίωσης στην κοινωνία.

Το δεύτερο στερεότυπο αφορά το στρες, σύμφωνα με το οποίο η κακοποίηση είναι το μέσο με το οποίο το άτομο αντιδρά στο ανυπόφορο στρες.

Το τρίτο αναφέρεται στη θεωρία της μάθησης. Στη θεωρία αυτή δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις σχέσεις γονιών και παιδιών και στις εμπειρίες της πρώιμης παιδικής ηλικίας. Οι εμπειρίες αυτές θέτουν τις βάσεις της προσωπικότητας που αργότερα αυτές οι εμπειρίες θα διαμορφώσουν τις σχέσεις του ατόμου με τα παιδιά του και η προσωπικότητα πιθανόν να μεταβιβαστεί στην επόμενη γενιά.

Τα παιδιά που μεγαλώνουν με αγάπη και σεβασμό ωριμάζουν και γίνονται σύζυγοι και γονείς που αγαπούν, που είναι υπεύθυνοι και δημιουργικοί. Ενώ τα παιδιά που απορρίπτονται και κακοποιούνται από τους γονείς τους ή ζουν μέσα σ' ένα τέτοιο οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να μετατραπούν σε άτομα που αργότερα θα κακοποιούν οι ίδιοι τις οικογένειες τους. (Πτυχιική εργασία, «Η κακοποίηση της γυναίκας-συζύγου στην Κυπριακή πραγματικότητα», σελ 41).

Ένα άλλο σημαντικό θέμα είναι οι στάσεις που ενεργοποιούνται μέσα στην οικογένεια για το αρσενικό και θηλυκό φύλο.

Έτσι μέσα στην οικογένεια τα δύο φύλλα κατά την παιδική τους ηλικία μαθαίνουν την ταυτότητα του φύλου τους.

Το κορίτσι σαν κόρη, επιβάλλεται να είναι σεμνή, ηθική, υπάκουη για να ταιριάζει στην εικόνα της σωστής γυναίκας.

Σαν αδελφή οφείλει υποταγή στον αδελφό της εφόσον την προστατεύει. Βοηθώντας στο νοικοκυριό προωθείται να αναλάβει το ρόλο της νοικοκυράς. Σαν σύζυγος μαθαίνει ότι πρέπει να κάνει υπομονή να φροντίζει και να θυσιάζεται για τον σύζυγο και τα παιδιά της.

Το αγόρι έχει μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων, τον έλεγχο της αδελφής του και προωθείται να γίνει μελλοντικά ο αρχηγός της δικής του οικογένειας.

Σαν αγόρι επιτρέπεται η χρησιμοποίηση της μυϊκής του δύναμης, η αντίσταση ή η επίθεση. Πολλές φορές όχι μόνο επιτρέπεται αυτού του είδους η συμπεριφορά αλλά επιβάλλεται προκειμένου να μην χαρακτηριστεί δειλός, ανάνδρος, βουτυρόπαιδο. Αντίθετα στο κορίτσι η συμπεριφορά αυτή δεν είναι επιτρεπτή. Αρκετά συχνά παρατηρείται στο πάρκο και στην παιδική χαρά, οι μητέρες να επεμβαίνουν όταν τα κορίτσια τους συμπεριφέρονται άγρια στο παιχνίδι ή ακόμα μπορεί να επιβάλλουν και τιμωρία. Τονίζουν ότι τα «καλά κορίτσια» δεν συμπεριφέρονται με τον τρόπο αυτό γιατί θα χαρακτηριστούν αγοροκόριτσα, κ.α.

Οι ρόλοι του κάθε φύλου καθορίζονται από τον τρόπο που σκέφτονται οι άντρες ή οι γυναίκες και το αποτέλεσμα να κατατάσσεται το παιδί στο αρσενικό ή στο θηλυκό φύλο βασίζεται στις βιολογικές και κοινωνικές διαφορές αλλά και προσδοκίες.

Υπάρχουν ακόμη και κάποια στερεότυπα που καθορίζουν το ρόλο και τις διαφορές στο κάθε φύλο και που δεν βασίζονται στις βιολογικές διαφορές. Είναι αυτό που καθορίζει και δέχεται όλος ο κόσμος όπως:

Ένα ανδρικό πρότυπο είναι αυτό του σκληρού άντρα, του βάρβαρου που είναι πλήρως αποδεκτό από την κοινωνία. Η γυναίκα πρέπει να είναι το αδύναμο πλάσμα, το αδύνατο φύλο. Ένα μεγάλο μέρος της συμπεριφοράς των δυο φύλων διαμορφώνεται από την ίδια την κοινωνία. Ο άντρας είναι φυσικό να είναι ευερέθιστος και επιθετικός γιατί έτσι δείχνει τον ανδρισμό του, μία γυναίκα όμως αν φερθεί μ' αυτόν τον τρόπο χάνει τη θηλυκότητα της και έχει την «κατακραυγή» της κοινωνίας.

Διαφορετική αντιμετώπιση έχουν τα δύο φύλλα στον τομέα της σεξουαλικότητας. Τα γεννητικά όργανα των αγοριών καθώς είναι εξωτερικά και εμφανή, αρκετές φορές γίνονται συζητήσεις γι' αυτά. Οι σεξουαλικές τους ανάγκες είναι αναγνωρίσιμες και πρέπει να ικανοποιούνται. Όταν αρχίσει αυτή η ικανοποίηση τότε το αγόρι θεωρείται ότι έγινε «άνδρας». Στα κορίτσια δεν υπάρχει αυτή η

αναγνώριση και μαθαίνουν ότι πρέπει να κρύβουν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες και ότι η ικανοποίησή τους έξω από το γάμο είναι «αμαρτία» ή «ντροπή». Πολύ συχνά οι γονείς προειδοποιούν τα κορίτσια για έναν «κακό κόσμο» για «επικίνδυνους άντρες» για το ότι η σεξουαλική πράξη σημαίνει προσβολή όχι μόνο για την ίδια αλλά και για ολόκληρη την οικογένεια της. Διάφορες φράσεις όπως «την κατέστρεψε», «την ντρόπιασε», «ντρόπιασε τον πατέρα της», «πουτάνα» κ.α. ενισχύουν αυτές τις προειδοποιήσεις. Αποτέλεσμα αυτής της αντιμετώπισης είναι να βλέπουν τα κορίτσια την σεξουαλική πράξη με φόβο, σαν μια απειλή ή σαν εκδίκηση για τις οικογένειές τους και τα αγόρια σαν απαραίτητη και πολύ σημαντική εφόσον τους δίνει αξία.

5.2 Μύθοι και πραγματικότητα.

Η κακοποίηση της συζύγου από τον άντρα σύζυγο περιβάλλεται από μύθους που διακινούνται πολλές λανθασμένες απόψεις, που πολλές φορές δεν αφήνουν ούτε την ίδια τη σύζυγο να καταλάβει ότι πρέπει να αναφέρει την κακοποίηση που ασκείται από το σύζυγό της σε κάποια αρμόδια υπηρεσία, σε κάποιο επαγγελματία ή ακόμη και σε γονείς, ή συγγενικά της πρόσωπα.

Σύμφωνα με την Walker (1989) τέτοιες λανθασμένες απόψεις για την κακοποίηση της γυναίκας συζύγου είναι πως «για να κακοποιείται μία γυναίκα, ευθύνεται η ίδια», πως «κατά πάσα πιθανότητα πρέπει να είναι φτωχή», πως «έχει συνηθίσει να ζει μέσα στη βία». Όμως από διάφορες έρευνες και μελέτες που έγιναν αποδείχθηκε ότι όλα τα ανωτέρω αλλά και άλλα που λέγονται δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και μάλλον αποτελούν μύθους.

Ο Χρήστος Μουζακίτης όπως και η Lenor Walker αναφέρουν στις μελέτες τους διάφορους μύθους, που αφορούν την κακοποίηση της γυναίκας συζύγου. Παρακάτω αναφέρονται ορισμένοι μύθοι ώστε να γίνει το πρόβλημα πιο σαφές:

1. *«Το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας, εμφανίζεται μόνο σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού».* (Lenor Walker, 1989).

Ο μύθος αυτός δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα γιατί σύμφωνα με διάφορες πηγές το ποσοστό κακοποίησης αυξάνεται και μάλιστα γίνεται ανησυχητικό. Απόδειξη ότι τους μήνες Νοέμβριο – Δεκέμβριο του 1987 το Συμβούλιο της Ευρώπης διοργάνωσε στο

Στρασβούργο συνέδριο για τη βία μέσα στην οικογένεια ακριβώς για να παρουσιαστεί το ανησυχητικό αυτό ποσοστό.

2. «Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι μαζοχίστριες». (Lenor Walker, 1989)

Ο μύθος αυτός δεν αντιπροσωπεύει την πλειοψηφία των γυναικών γιατί οι γυναίκες που κακοποιούνται πολλές φορές δεν έχουν εναλλακτικές λύσεις και πιστεύουν ότι τα πράγματα μπορούν να διορθωθούν. Δεν τους αρέσει η κακοποίηση, αλλά την υπομένουν, ελπίζοντας πως η κακοποίηση θα σταματήσει.

3. «Η χρήση αλκοόλ προξενεί την κακοποίηση» (Χρίστος Μουζακίτης, 1989).

Ο μύθος αυτός δεν μπορεί να θεωρηθεί κανόνας. Σε πολλές περιπτώσεις οι άντρες που κακοποιούν δεν βρίσκονται υπό την επήρεια αλκοόλ την ώρα της κακοποίησης.

Δεν μπορεί όμως να αμφισβητηθεί, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις κατά την ώρα της κακοποίησης οι άντρες είναι υπό την επήρεια αλκοόλ. Σύμφωνα με τον Χρίστο Μουζακίτη (1989) οι άντρες στην πραγματικότητα πίνουν για να πουν ότι δεν είναι υπεύθυνοι για την βίαιη συμπεριφορά τους.

4. «Οι γυναίκες της μεσαίας τάξης δεν κακοποιούνται τόσο συχνά ούτε τόσο έντονα όσο οι φτωχές γυναίκες». (Lenor Walker, 1989).

Είναι γεγονός πως οι γυναίκες – σύζυγοι που προέρχονται από φτωχότερες τάξεις έρχονται πιο συχνά σε επαφή με τις κοινωνικές υπηρεσίες ή την αστυνομία για να αναφέρουν την κακοποίησή τους. Οι γυναίκες των πλουσιότερων τάξεων δεν καταφεύγουν εύκολα σε κάποια υπηρεσία, ούτε ζητούν εύκολα βοήθεια, για να αποφύγουν την προβολή του προβλήματος προς τα έξω. Φοβούνται ότι αυτό θα καταστρέψει το κύρος τους ή ότι θα βλάψει την καριέρα του συζύγου τους. Επίσης φοβούνται μήπως διαλυθεί η οικογένειά τους. Έτσι δημιουργείται η εντύπωση ότι οι μόνες που κακοποιούνται είναι οι γυναίκες των φτωχότερων τάξεων.

5. «*Η θρησκευτική πίστη θα σταματήσει τη βία συμπεριφορά*»

(Χρίστος Μουζακίτης, 1989).

Ο μύθος αυτός δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, γιατί η ίδια η εκκλησία όταν τελείται το μυστήριο του γάμου αναφέρει ότι η γυναίκα πρέπει να φοβάται τον άντρα (Καινή Διαθήκη). Έτσι σε αρκετές περιπτώσεις οι άντρες πιστεύουν ότι μπορούν να εξουσιάζουν όπως θέλουν τη γυναίκα τους.

6. «*Η συζυγική κακοποίηση δεν προξενεί σοβαρό τραυματισμό*».

(Lenor Walker, 1989).

Ο μύθος αυτός δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα γιατί σε πολλές περιπτώσεις η κακοποίηση μπορεί να προκαλέσει σοβαρούς τραυματισμούς, οι κακοποιημένες γυναίκες πολλές φορές καταλήγουν στο νοσοκομείο, μάλιστα υπάρχουν περιπτώσεις που οι κακοποιημένες γυναίκες βρίσκουν το θάνατο.

7. «*Η θεραπεία θα σταματήσει τη βία*» (Χρίστος Μουζακίτης, 1989).

Ούτε αυτός ο μύθος ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα γιατί για να σταματήσει η κακοποίηση θα πρέπει να δεχθεί ο σύζυγος ότι η συμπεριφορά του δεν είναι πρόβλημα. Συνεπώς η θεραπεία που απευθύνεται σε σύζυγο που δεν κατανοεί τη συμπεριφορά του δεν γίνεται σε σωστές βάσεις. Έτσι δεν είναι δυνατό να φέρει αποτέλεσμα.

8. «*Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι τρελές*» (Lenor Walker, 1989).

Ο μύθος αυτός τοποθετεί την υπαιτιότητα στα αρνητικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας της κακοποιημένης γυναίκας. Η συμπεριφορά του θύματος για να επιτύχουν την επιβίωση τους, τους έχει χάρισει συχνά τον τίτλο της τρέλας.

Πολλές γυναίκες ανέφεραν ότι είχαν πάρει ισχυρές δόσεις αντιψυχωτικών φαρμάκων από γιατρούς που κοίταζαν περισσότερο τα επιφανειακά συμπτώματα παρά τις συνθήκες της οικογενειακής τους ζωής.

Οι ψυχολόγοι υποστηρίζουν πως η συζήτηση με κακοποιημένες γυναίκες δεν μαρτυρά σύμπτωμα σχιζοφρένειας, παράνοιας. Η περιγραφή της κτηνώδης συμπεριφοράς του δράστη αρκεί για να καταλάβει κανείς τους λόγους των παραισθήσεων τους. Ιστορίες

κακοποιημένων γυναικών δείχνουν τη δύναμη τους να μπορέσουν να διατηρήσουν την πνευματική τους υγεία.

9. «Οι δράστες είναι βίαιοι σε όλες τις σχέσεις τους» (Lenor Walker, 1989).

Η ομάδα των βίαιων αντρών είναι και εκείνη που έχει περισσότερο μελετηθεί. Τα άτομα αυτά τείνουν προς την οικονομική και κοινωνική περιθωριοποίηση. Συχνά έχουν μικρότερη μόρφωση και λιγότερες επαγγελματικές γνώσεις. Τα περισσότερα κοινά εγκλήματα διαπράττονται από τέτοιους ανθρώπους.

Όταν αναφερόμαστε στις κακοποιήσεις γυναικών αυτό δεν είναι αληθινό. Οι περισσότεροι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους, δεν είναι απαραίτητα βίαιοι σε όλους τους τομείς της ζωής.

10. «Οι δράστες είναι αποτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή» (Lenor Walker, 1989).

Έχει υποστηριχτεί πως οι άντρες που αισθάνονται λιγότερο ικανοί από τις γυναίκες τους καταφεύγουν στη βία. Αντίθετα έρευνες στην Αγγλία έχουν δείξει πως γιατροί, δημόσιοι υπάλληλοι είχαν τη μεγαλύτερη συχνότητα στις κακοποιήσεις γυναικών. Οι περισσότερες επιτυχημένες επαγγελματικά γυναίκες είχαν αντίστοιχα επιτυχημένους επαγγελματικά συζύγους. Ανάμεσα στους εύπορους δράστες ήταν γιατροί, δικηγόροι, δημόσιοι υπάλληλοι, συνδικαλιστές, καθηγητές, ναυτικοί.

11. «Μακροχρόνιες σχέσεις κακοποίησης μπορούν ν' αλλάξουν προς το καλύτερο» (Lenor Walker, 1989).

Οι σχέσεις που στηρίζονται στην ισχύ του άντρα πάνω στη γυναίκα είναι αδύνατο να μετατραπούν σε μια σχέση ισότητας. Ακόμη και με μεγαλύτερη εξωτερική βοήθεια αυτές οι σχέσεις δεν μπορούν να απαλλαγούν από τη βία. Στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να μειωθεί η σοβαρότητα των κακοποιήσεων. Η καλύτερη ελπίδα για αυτά τα ζευγάρια είναι να διακόψουν τις σχέσεις τους. Υπάρχει πιθανότητα ότι με κάποιον άλλον άντρα μπορεί να αλλάξει ο συσχετισμός των δυνάμεων και κάτω από συνθήκες ισότητας να μπορέσουν να ζήσουν μία μη βίαιη σχέση.

12. «Οι κακοποιημένες γυναίκες αξίζουν την κακοποίησή τους» (Lenor Walker, 1989).

Ο μύθος ότι οι κακοποιημένες γυναίκες προκαλούν οι ίδιες την κακοποίησή τους «βγάζοντας τους άντρες από τα ρούχα τους» είναι πολύ διαδεδομένος. Σε έναν πολιτισμό όπου ο καθένας παίρνει το μέρος ή των νικητών ή των νικημένων, οι γυναίκες που κακοποιούνται συνέχεια σκεφτόμαστε ότι θα πρέπει να το αξίζουν. Συμπεραίνεται πως αν θα άλλαζαν τη συμπεριφορά τους οι δράστες θα ξανάβρισκαν τον αυτοέλεγχό τους.

Οι ιστορίες των γυναικών αποδεικνύουν πως οι δράστες έχαναν τον αυτοέλεγχό τους για προσωπικούς λόγους και όχι εξαιτίας αυτών που έκαναν ή δεν έκαναν οι γυναίκες τους. Ο μύθος αυτός αφαιρεί από τους άντρες την ευθύνη των πράξεών τους. Κανένας όμως δεν θα μπορούσε να αξίζει το είδος της κτηνωδίας που αποτελεί μία πράξη βίας.

13. «Στον συζυγικό βιασμό επικρατεί ο μύθος πως οι δράστες δεν αγαπούν τις γυναίκες τους ενώ συχνά δέρνουν και τα παιδιά τους» (Lenor Walker, 1989).

Οι γυναίκες έχουν κατηγορηθεί ότι αγαπούν περισσότερο τη βιαιότητα των αντρών παρά την ευγένεια τους γιατί είναι δύσκολο για την κοινωνία να παραδεχθεί ότι αυτοί που κακοποιούν τις γυναίκες τους τις αγαπούν. Αλλά οι δράστες συχνά περιγράφονται πως είναι χαριτωμένοι και στοργικοί στις καλές στιγμές.

Ο μύθος όμως που αναφέρεται στην κακοποίηση των παιδιών από τους πατέρες τους έχει κάποια πραγματική βάση. Ορισμένοι άντρες είναι ύποπτοι για σεξουαλική αποπλάνηση των κοριτσιών τους.

Αλλά και τα παιδιά που δεν κακοποιούνται από τους γονείς τους υποφέρουν βαθιά από ψυχικά τραύματα που δεν μπορούν να επουλωθούν.

14. «Οι δράστες φανερώνουν τη βιαιότητά τους μετά το γάμο» (Lenor Walker, 1989).

Λίγες γυναίκες αναφέρουν την ύπαρξη βίας στις προγαμιαίες σχέσεις. Ο περισσότερος κόσμος πιστεύει πως οι άντρες φανερώνουν τη βιαιότητά τους μετά τον γάμο, επειδή τότε αισθάνονται πιο σίγουροι και πιο ασφαλείς για την αποκλειστική αγάπη των γυναικών τους.

15. «Τα παιδιά χρειάζονται τον πατέρα τους ακόμη κι αν αυτός είναι βίαιος – οι μητέρες μένουν κοντά στον σύζυγο μόνο για το καλό των παιδιών», (Lenor Walker, 1989).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ιδανική οικογένεια περιλαμβάνει τόσο την μητέρα όσο και τον πατέρα. Πάντως όλα τα παιδιά που έχουν βίαιους γονείς λένε πως θα προτιμούσαν να ζήσουν με τον έναν από αυτούς. Αναφέρουν πως οι γυναίκες παραμένουν με τους άντρες για τα παιδιά τους και εκείνα όταν μεγαλώσουν φεύγουν από το σπίτι εγκαταλείποντας το μύθο ότι τα θύματα σκέφτονται την ευτυχία των παιδιών τους.

16. «Οι σχέσεις ενός ζευγαριού είναι θέμα προσωπικό και αυτό που συμβαίνει σε κάποιον από τους δυο δεν αφορά κανέναν» (Lenor Walker, 1989).

Ο γάμος ή ένας μόνιμος δεσμός είναι μία επίσημη δήλωση αγάπης και φροντίδας. Το ζευγάρι συμφωνεί να αγαπά και να περιποιείται ο ένας τον άλλον. Όταν όμως αυτό κλονίζεται, αφορά την κοινωνία ολόκληρη. Η άδεια γάμου δεν δίνει την άδεια σε κανέναν άντρα να δέρνει τη γυναίκα του.

Συμπεραίνεται πως όλοι οι προαναφερόμενοι μύθοι διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα κυρίως με τους εξής τρόπους:

- αποσύροντας την ευθύνη από τους δράστες και θεωρώντας υπεύθυνες για την κακοποίησή τους της γυναίκες.
- Περιορίζοντας την κακοποίηση σε ορισμένα κοινωνικά στρώματα και σε άτομα συγκεκριμένου μορφωτικού επιπέδου.
- Θεωρώντας την κακοποίηση υπόθεση που αφορά μόνο το ζευγάρι και που μελλοντικά θα παρουσιαστεί βελτίωση στις σχέσεις τους. Κατά αυτό τον τρόπο η βία συμπεριφορά των ανδρών διαιώνεται και οι γυναίκες αδυνατούν να ξεφύγουν από τις καταστροφικές τους σχέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Επιπτώσεις στην εξελικτική πορεία.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της βίας κατά των γυναικών στην εξελικτική πορεία της ίδιας. Πρέπει να πούμε ότι εξαρτάται από τις αποφάσεις που θα πάρει η ίδια και τη βοήθεια που ίσως δεχθεί.

Οι εμφανείς επιπτώσεις της βίας κατά των γυναικών βρίσκονται ιδιαίτερα και πιο έντονες μέσα στον θεσμό της οικογένειας και την εξελικτική πορεία των παιδιών που υπάρχουν και βιώνουν ως μάρτυρες την βία και την κακοποίηση.

Το παιδί από μικρή ηλικία μέχρι και την ενηλικίωσή του είναι αιχμάλωτο του βίαιου περιβάλλοντος της οικογένειάς του και δεν έχει τρόπο να δραπετεύσει από μόνο του. Αναγκαστικά για 18 και περισσότερα χρόνια γίνεται μάρτυρας και θύμα βίαιων καταστάσεων πάνω στις οποίες δεν έχει κανέναν έλεγχο. Παιδιά που μεγαλώνουν μέσα σε περιβάλλον βίας όπως μελέτες δείχνουν, παρουσιάζουν καθυστέρηση στην όλη τους ψυχολογική διανοητική και φυσιολογική ανάπτυξη και μετέπειτα προσαρμογή τους. Συχνά τα παιδιά αυτά καθώς και οι γονείς τους εμπλέκονται σε έναν ατέρμονα κύκλο βίας καθώς οι ίδιοι υφίστανται τις αρνητικές επιπτώσεις της κατάστασης αυτής, δεν έχουν γονεϊκή φροντίδα που εγγυάται την κανονική φυσιολογική τους ανάπτυξη. Είναι γνωστό εδώ και πολλά χρόνια από μελέτες που έχουν γίνει ότι πρέπει να υπάρχει ανταπόκριση από μέρος των γονέων στις συναισθηματικές ή ψυχολογικές ανάγκες του παιδιού. Τέτοιες ανάγκες όπως οικειότητα, στοργή, σταθερότητα και συνεχή αγάπη και αποδοχή ώστε το παιδί να αισθάνεται ότι το θέλουν, ότι έχει αξία, ότι έχει ταυτότητα. Απαραίτητες προϋποθέσεις βέβαια για μια σωστή ανταπόκριση στις ανάγκες αυτές είναι, η σταθερότητα, η διάρκεια, οι ευκαιρίες και έπαινοι για τις μαθησιακές επιδόσεις του, κανόνες, ηθική καθοδήγηση, πρότυπα συμπεριφοράς για μίμηση και ένα αίσθημα ασφάλειας. Συνέπεια της μη ύπαρξης των προϋποθέσεων αυτών και της μη ανταπόκρισης στις ανάγκες του είναι ότι το παιδί αναπτύσσει διάφορες διαταραχές συμπεριφοράς. Νευρωτικές και ψυχοπνευματικές αντιδράσεις. Αναπτύσσεται στα παιδιά αυτά ένα αίσθημα ανησυχίας που έχει επιπτώσεις ιδιαίτερα στις διαπροσωπικές τους σχέσεις και την προσωπικότητά τους.

Συνήθως τα κορίτσια παίρνουν το ρόλο της μητέρας αφού οι μητέρες δεν μπορούν ν' αντιμετωπίσουν τη βία και να είναι και γονείς. Αντίθετα τα αγόρια συνήθως παίρνουν το ρόλο του πατέρα αφού οι μητέρες συνεχώς εξαρτώνται από αυτά για να ανταποκριθούν στις

ανάγκες που οι σύζυγοι δεν μπορούν ν' ανταποκριθούν. Αυτό που συμβαίνει με αυτή την ανταλλαγή των ρόλων είναι ότι παύουν από το να είναι παιδιά και επωμίζονται ευθύνες που είναι δύσκολο για αυτά να εκπληρώσουν.

Αυτό που τα παιδιά μαθαίνουν πολύ νωρίς ζώντας μέσα στο βίαιο περιβάλλον είναι ότι η αγάπη πληγώνει. Στην πραγματικότητα μαθαίνουν ότι αγάπη ίσον «θα υποστείς βία», ή διαφορετικά αν αγαπάς κάποιος θα σε πληγώσει. Ακόμη μαθαίνουν ότι τσ' να ζεις με φόβο είναι κάτι συνηθισμένο, το κανονικό και ένας σωστός τρόπος. Επιπλέον μαθαίνουν ότι ο τρόπος με τον οποίο μια διαμάχη αντιμετωπίζεται είναι να είσαι επιθετικός και βίαιος.

Έρευνες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα του τι μαθαίνουν τα παιδιά που ζουν καταστάσεις βίας αναφέρουν τα εξής σημεία :

- Ότι η βία είναι ένας αποδεκτός τρόπος επίλυσης διαφορών.
- Ότι η βία είναι απαραίτητη μέσα στις οικογενειακές συναλλαγές.
- Ότι εάν η βία γνωστοποιηθεί σε άλλους όπως για παράδειγμα αστυνομικούς ή δικαστές που αποδίδουν δικαιοσύνη θα υπάρξουν λίγες αν όχι καθόλου συνέπειες.
- Ότι διάκριση μεταξύ των φύλων όπως ορίζεται από τη μη ίση δύναμη στη λήψη αποφάσεων και από τους ρόλους μέσα στην οικογένεια πρέπει να ενθαρρύνεται.
- Ότι η βία είναι ο σωστός τρόπος χειρισμού του στρες και των πιέσεων.
- Ότι τα θύματα της βίας πρέπει να υφίστανται τη βία και να εξετάζουν το βαθμό ευθύνης τους για αυτή.

Όταν τα παιδιά αυτά μεγαλώσουν και φθάσουν στην εφηβεία τα προβλήματα που έχουν μεγεθύνονται. Έχουν μεγάλες δυσκολίες στην αντιμετώπιση και λύση των αναπτυξιακών τους προβλημάτων που ιδιαίτερα την περίοδο αυτή της ανάπτυξης τους απαιτούν τη

συμπαράσταση και τη βοήθεια των γονέων τους. Έτσι ζώντας σ' ένα περιβάλλον βίας και σύγχυσης η πιο εύκολη διέξοδος είναι να δραπετεύσουν. Παρατηρούμε στα παιδιά αυτά πρώιμους γάμους και εγκυμοσύνες με τον πρώτο τυχόντα που θα τους δείξει ενδιαφέρον και ίσως κατανόηση. Ακόμη πολλά από αυτά τα παιδιά καταφεύγουν στη χρήση αλκοόλ, ναρκωτικών, και πράττουν αντικοινωνικές πράξεις. Τα παιδιά αυτά σαν έφηβοι κάθε άλλο παρά σεβασμό δείχνουν προς τους γονείς τους και ιδιαίτερα προς τις μητέρες τους. Είναι βίαια για το λόγο ότι αυτές παραμένουν στη βίαιη σχέση. Από πολλές μελέτες έχει πιστοποιηθεί ότι τα παιδιά αυτά επαναλαμβάνουν τον κύκλο βίας στις σχέσεις τους σαν σύζυγοι και σαν γονείς. (Κοινωνική Εργασία, «Συζυγικοί βία», Χρίστος Μουζακίτης 1989, Τεύχος 16^ο).

Οι επιπτώσεις της βίας για την εξελικτική πορεία της ίδιας της κακοποιημένης γυναίκας φθάνουν σε σημεία τραγικά. Όλη αυτή η κατάσταση που επικρατεί, η αλληλουχία της βίας και ο τρόμος της επόμενης κακοποίησης συμβάλλουν στην αδυναμία της γυναίκας να αντιδράσει. Δέχεται τη βία με συνέπειες φοβερές τόσο για τη σωματική της υγεία αλλά και την ψυχική της. Αισθάνεται αδύναμη, ανίκανη και γενικά δέχεται τον ρόλο που της έχει επιβληθεί. Όλη αυτή η κατάσταση μπορεί να την ωθήσει σε πράξεις ακραίες όπως στην αυτοκτονία ή το θάνατο του συζύγου της.

Κατά συνέπεια όλες αυτές οι επιπτώσεις τόσο στην ίδια όσο και στο θεσμό της οικογένειας και τα παιδιά συμβάλλουν στην εγκληματικότητα και τον εξευτελισμό της κοινωνίας και εκσυγχρονισμού του πολιτισμού του 20^{ου} αιώνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Τρόποι αντιμετώπισης.

Μέχρι σήμερα, η πρόληψη της συζυγικής βίας ή γενικότερα της βίας ανάμεσα στο ζευγάρι περιορίζεται στην αντιμετώπισή της αφού συμβεί. Πρόκειται για εξαιρετικά δύσκολο στόχο εφ' όσον οι αιτιολογικοί παράγοντες ενδημούν σε κοινωνικές δομές, παιδικές εμπειρίες και σε περιστασιακούς παράγοντες που «ξεχειλίζουν το ποτήρι».

Σύμφωνα με την «κυκλική θεωρία της βίας» (Lenor Walker, 1989 σελ.77). «Ο κύκλος κακοποίησης έχει τρεις διακριτές φάσεις, η έκρηξη, το επεισόδιο κακοποίησης και η φάση ηρεμίας ή περίοδος αγάπης. Πιστεύεται πως αν περιοριστούν οι δυο πρώτες φάσεις, θα εξαφανιστεί ή βίαιη συμπεριφορά και θα παραμείνει η ιδανική σχέση».

Ο Κλινικός Κοινωνικός Λειτουργός John Taylor (1986), υποστηρίζει πως η θεραπεία της οικογενειακής βίας έχει δείξει ότι η ωμή έκφραση θυμού και ματαίωσης αποτελεί συχνά τη βάση για μελλοντική βίαιη σύγκρουση. Η έρευνα του Albert Bandura και άλλων δείχνει μεγάλη σχέση μεταξύ της επιθετικότητας που παρατηρείται και της κλιμάκωσης της βίαιης συμπεριφοράς.

«Η κοινή θεραπευτική αντιμετώπιση» που περιγράφεται στο άρθρο του περιοδικού («εκλογή» Απρίλιος 1986, σελ. 12) υποστηρίζει την αντικατάσταση της βίαιης εκδήλωσης θυμού με τη μορφή αυτοεπιβεβαίωσης και επίλυσης προβλημάτων. Σύμφωνα με τον John Taylor (1986), ο θυμός που έχει εκφραστεί και έχει γίνει αντικείμενο αρνητικής μάθησης είναι καταστρεπτική στη συζυγική σχέση και όχι η ύπαρξη θυμού αυτή καθ' αυτή.

Θεωρώντας ότι πολλά είδη θεραπευτικής μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά, ο συγγραφέας John Taylor (1986) χρησιμοποιεί ατομικούς, ομαδικούς και κοινούς τρόπους θεραπείας. Η επιλογή του τύπου θεραπείας είναι εξαιρετικής σημασίας και για τους δύο συζύγους. Η επιλογή ανάμεσα σε ατομική ή ομαδική θεραπεία δίνεται σε αυτόν που κακοποιεί με ερέθισμα από τον ίδιο τον συγγραφέα. Η επιλογή τέλος ανάμεσα σε από κοινού θεραπεία του θύτη προτείνεται από τον θεραπευτή με τελική εκλογή από τον σύντροφο που κακοποιείται. Η αρχική ταξινόμηση όλων των περιπτώσεων που φθάνουν μέσω των δικαστηρίων και αυτών που φθάνουν οικειοθελώς, πρέπει να θεωρείται σημαντικό πρώτο βήμα στην αποτελεσματική έκβαση της θεραπείας. Προτείνεται ξεχωριστή ταξινόμηση θυμάτων: αλκοολισμό, κατάχρησης φαρμακευτικών ουσιών, αυτών που κακοποιούν τα παιδιά

τους, αυτών που έχουν βεβαρημένο ποινικό μητρώο για επίθεση ή συχνότητα κακοποίησης και τέλος αυτών που έχουν ψύχωση. Η από κοινού θεραπεία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνο σε περιπτώσεις ήπιας και μέτριας κακοποίησης και εφόσον δεν συνυπάρχουν οι παραπάνω κατηγορίες. Ο σύντροφος που κακοποιείται πρέπει να αποφασίσει τελικά μόνο ύστερα από πλήρη ενημέρωση του για κοινή θεραπεία και με την κατανόηση ότι ο θύτης είναι η κύρια πηγή του προβλήματος του θυμού και ότι αυτός ή αυτή είναι υπεύθυνοι και έχουν τη δύναμη της αλλαγής.

Ο συγγραφέας John Taylor (1986) δεν αποκλείει τις περιπτώσεις που προαναφέρθηκαν αλλά μάλλον τις αντιμετωπίζει ατομικά ή σε ομάδες για μια περίοδο τουλάχιστον έξι μηνών πριν από τη πιθανότητα της κοινής θεραπείας ανεξάρτητα από τυχόν επιθυμία του ενός ή του άλλου συντρόφου για εξαρχής κοινή θεραπεία. Απαιτεί ακόμη από τους χρήστες φαρμακευτικών ουσιών να συμμετέχουν παράλληλα ή να έχουν ολοκληρώσει την αποτοξίνωση πριν από τη θεραπεία. Ζητά ακόμη από τα ψυχωτικά άτομα και από όσους έχουν κακοποιήσει παιδιά, να υπόκεινται προηγουμένως ή παράλληλα σε θεραπευτική αγωγή για τις διαταραχές αυτές, πριν γίνουν δεκτοί στη θεραπεία ελέγχου του θυμού. Έτσι «δομημένη» η μέθοδος έγκαιρης παρεμβατικής θεραπείας και των δύο συζύγων μαζί για ελαφρά ή μέτρια κακοποίηση, μπορεί να αποτελέσει ένα ακόμη αποτελεσματικό εργαλείο για τον θεραπευτή της συζυγικής κακοποίησης.

Η χρήση από τον John Taylor (1986) κοινής θεραπευτικής στην κακοποίηση συζύγων βασίζεται σε πέντε θεωρητικές προϋποθέσεις:

- Η έκφραση βίαιου θυμού είναι επίκτητη συμπεριφορά και δεν αποτελεί προσωπικό ή ηθικό ελάττωμα. Ο θεραπευτής οφείλει να διαπιστώσει και να ερμηνεύσει την επίκτητη φύση της έκφρασης θυμού.
- Η συμπεριφορά κακοποίησης ξεκινά αρχικά μόνο απ' αυτόν που κακοποιεί. Με τον χρόνο όμως εξελίσσεται σε σύστημα κακοποίησης. Στο διάστημα αυτό ο σύζυγος που κακοποιεί εξακολουθεί να μαθαίνει και να βελτιώνει ρόλους κακοποίησης και συμπεριφοράς. Ο άλλος σύζυγος εξακολουθεί να μαθαίνει το ρόλο του θύματος που μοιάζει με μια εξωγενή κατάθλιψη.
- Η έκφραση βίαιου θυμού εντείνεται από το στρες και τον δυνατό εσωτερικό αυτοδιαλογο. Η συστηματική αντιμετώπιση του ελέγχου του θυμού, κατά τον John Taylor (1986) πρέπει να περιλαμβάνει ευαισθητοποίηση του

θεραπευτή και του ζευγαριού στο επίπεδο της έντασης καθώς και στο επίπεδο των τεχνικών ελέγχων που χρησιμοποιούν.

- Η βίαιη συμπεριφορά είναι δεμένη και επισπεύδει την ανάπτυξη συναισθημάτων χαμηλής αυτοεκτίμησης και ανικανότητας. Σύμφωνα με τον John Taylor (1986), «Η κακοποίηση συχνά αποτελεί προσπάθεια εξομάλυνσης προσωπικών συναισθημάτων ανικανότητας που οδηγούν σε μειωμένη αυτοεκτίμηση σε ενοχές και σε ακόμη εντονότερη αίσθηση ανικανότητας». Ο συγγραφέας θεραπευτής χρησιμοποιεί αυτή την πληροφορία για να προάγει την αυξανόμενη κατανόηση, από το ζευγάρι, των δυναμικών της κακοποίησης και να αρχίσει τότε την πορεία αλλαγής στην ατμόσφαιρα της σχέσης.
- Η τάση για κακοποίηση πηγάζει, συντηρείται και αυξάνεται από ανεπαρκείς λύσεις προβλημάτων, από αρνητικές αντιδράσεις και διαθέσεις. Κατά τον John Taylor (1986) είναι σημαντικό για το ζευγάρι να μάθει νέες μεθόδους θετικής και αποτελεσματικής επίλυσης για χρήση μέσα και έξω από τη σχέση.

Επιγραμματικά ο John Taylor (1986) υποδεικνύει πέντε περιοχές στην από κοινού θεραπευτική των συζύγων:

- Έλεγχο έντασης και θυμού.
- Θετική έκφραση θυμού μέσω αυτοπαραδοχής.
- Επίλυση προβλημάτων
- Θετική αλληλεπίδραση και κλίμα επικοινωνίας.
- Αξίες, προσδοκίες, ζήλια.

Ο έλεγχος και η ανάπτυξη του συστήματος – ζευγάρι είναι η λειτουργία της συναίσθησης και του ελέγχου του θυμού, των νέων τρόπων αντίληψης θυμού και ελέγχου της βελτιωμένης επικοινωνίας και ικανότητας επίλυσης προβλημάτων και της ανάπτυξης θετικών, ευχάριστων συναισθημάτων και λιγότερο καταπιεστικών προσδοκιών. (John Taylor, 1986).

Το πρόγραμμα θεραπείας για ζευγάρια του John Taylor (1986), ασχολείται με ζευγάρια που αντιμετωπίζουν πρόβλημα κακοποίησης και βασίζεται στο μοντέλο της «επικτητής επιθετικότητας» στις σχέσεις του

ζευγαριού. Παρουσιάζει τρόπους διακοπής του κλίματος του θύμου μέσω της εξακρίβωσης των εντάσεων, της αλλαγής των επιθετικών μεθόδων επικοινωνίας και της δημιουργίας ρεαλιστικών απαιτήσεων στη συμπεριφορά. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της υπέρντασης του στρες, στον έλεγχο με το «θετικό αυτοδιάλογο» και στην επιβεβαίωση θετικής έκφρασης του θυμού. («εκλογή», John Taylor, Απρίλιος 1986, τεύχος 69°).

Συμπερασματικά η μελέτη της βίας ενάντια στις γυναίκες προσφέρει μία σημαντική αποκάλυψη των μηχανισμών μέσα από τους οποίους αναπαράγονται οι σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα δύο φύλα και επισημαίνει ότι παράλληλα με τις διακρίσεις και ανισότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε κοινωνική δομή είναι απαραίτητο να αναγνωρισθεί η υποτέλεια της γυναίκας σαν ανεξάρτητη κοινωνική διάσταση.

Οι λύσεις για την αντιμετώπιση της κακοποίησης βρίσκονται βραχυπρόθεσμα στην ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και καθοδήγηση όλων των σχετικών φορέων για άμεση παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και υποστήριξης στα θύματα, αλλά και αυτό είναι το κυριότερο – μακροπρόθεσμα η λύση θα βρεθεί μέσα από μια αδιάκοπη προσπάθεια αναθεώρησης των θεσμών και αξιών που μειώνουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και των γυναικών και των αντρών. Οι μέχρι τώρα εμπειρίες του γυναικείου κινήματος δείχνουν ότι μόνο με το συνδυασμό συστηματικής θεωρητικής δουλειάς, προσπαθειών για κοινωνικοπολιτική και πολιτική δράση μπορούν να προχωρήσουν οι αλλαγές. (πτυχιακή «Μορφές Βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα» Πάτρα 1995, σελ.189).

Ενότητα α.

1. Υπηρεσίες – Δομές – Προγράμματα Βοήθειας.

Σύμφωνα με τη L.Walker (1979) η βοήθεια προς τις κακοποιημένες γυναίκες αποκτά εθνική προτεραιότητα. Χρειάζεται μία πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση για να αναπτυχθούν νέες υπηρεσίες για τις κακοποιημένες γυναίκες, έτσι ώστε να οδηγηθούμε σε μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Επιτροπές για τα ατομικά δικαιώματα και άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες μελετούν το πρόβλημα. Στις περισσότερες χώρες γίνονται νόμοι για να προστατευθούν οι κακοποιημένες γυναίκες. Για πρώτη φορά το 1977, διεθνές έτος της γυναίκας, το Εθνικό Συνέδριο των Γυναικών έβγαλε το ακόλουθο ψήφισμα.

«Οι τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις θα πρέπει να οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα πάνω στα προβλήματα των κακοποιημένων γυναικών και την αντιμετώπιση τους. Οι νομοθεσίες των Πολιτειών θα πρέπει να επεκτείνουν τη νομική προστασία και να προβλέπουν τη χρηματοδότηση καταφυγίων για κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους. Τα προγράμματα για την βοήθεια κακοποιημένων γυναικών θα πρέπει να δώσουν προσοχή στις εθνικές και πολιτιστικές Κοινότητες». (L.Walker, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1979, σελ. 191).

Όπως αναφέρει η L Walker (1979) το σύστημα υπηρεσιών έχει τρία επίπεδα:

1. Πρωτοβάθμια πρόληψη.
2. Δευτεροβάθμια παρέμβαση και
3. Τριτοβάθμια παρέμβαση.

1. Πρωτοβάθμια πρόληψη.

Περιλαμβάνει προγράμματα που έχουν στόχο τον περιορισμό των αιτιών που προκαλούν άμεσα ή έμμεσα το πρόβλημα .

Συγκεκριμένα προτείνονται :

- Να μειωθεί ο στερεότυπος διαχωρισμός των δυο φύλων. Τα βιβλία, οι διαφημίσεις, οι κινηματογραφικές ταινίες, τα τηλεοπτικά προγράμματα θα πρέπει να αντανακλούν την

ισότητα των δυο φύλων. Η πληροφόρηση επηρεάζει τη στάση του κοινού απέναντι στις κακοποιημένες γυναίκες.

- Να μειωθεί η βία στην κοινωνία μας. Η τηλεόραση και η βιομηχανία του κινηματογράφου πρέπει να πεισθούν να ελαττώσουν τη βία στα προγράμματά τους. Η «καλλιτεχνική βία» που προβάλλεται πρέπει να σταματήσει.
- Να μειωθεί η σκληρότητα στην πειθάρχηση των παιδιών. Θα πρέπει να μάθουμε να χρησιμοποιούμε θετικά κίνητρα και όχι σωματικές τιμωρίες για την κατάκτηση της πειθαρχίας.
- Να κατανοηθεί η διαδικασία που μετατρέπει την κακοποιημένη γυναίκα σε θύμα. Ο κόσμος θα πρέπει να γνωρίζει την κυκλική θεωρία της κακοποίησης και τις διάφορες μορφές των τεχνικών κακοποίησης. Ακόμα θα ήταν θετικό να μειώσουμε το φαινόμενο της επίκτητης αδυναμίας που είναι τόσο διαδεδομένο στο γυναικείο πληθυσμό.
- Χρειάζεται ειδική εκπαίδευση των ατόμων που έχουν σχέση με κοινωνικά επαγγέλματα και που εργάζονται σε κοινωνικές υπηρεσίες. Θα πρέπει να ενημερωθούν για το συνολικό πρόβλημα αλλά θα πρέπει να μάθουν νέες αποτελεσματικές τεχνικές για την αντιμετώπιση των κακοποιημένων γυναικών και των οικογενειών τους. (L. Walker, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1979, σελ192).

2. Δευτεροβάθμια παρέμβαση.

Σ' αυτό το στάδιο είναι καταλληλότερες οι πιο περιορισμένες παρεμβάσεις. Επισκέψεις στο σπίτι, τηλεφωνήματα, νομικές συμβουλές, οικονομική ενίσχυση και παροχή σχετικών πληροφοριών. Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι να κατανοήσει η γυναίκα ότι είναι κακοποιημένη, ότι αυτό που της συμβαίνει δεν είναι φυσιολογικό. Όσο πιο γρήγορα το κατανοήσει, τόσο πιο επιτυχημένη θα είναι η παρέμβαση. Επίσης είναι πολύ σημαντικό, τα άτομα που θέλουν να βοηθήσουν τη γυναίκα θα πρέπει να ρωτούν εκείνη για το είδος της βοήθειας που χρειάζεται (L. Walker «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1979, σελ 193).

3. Τριτοβάθμια παρέμβαση.

Σ' αυτό το επίπεδο η κακοποιημένη γυναίκα χρειάζεται ένα περιβάλλον που θα τη στηρίζει ολικά μέχρι να μπορεί η ίδια να πάρει τις

αποφάσεις της. Η τριτοβάθμια παρέμβαση πρέπει να είναι άμεση για να προσφέρει τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στη γυναίκα.

Όπως αναφέρει η L. Walker (1979), τα καταφύγια, η άμεση νοσηλεία, η μακροχρόνια ψυχοθεραπεία αποτελούν την προϋπόθεση για την θεραπεία των κακοποιημένων γυναικών. Η συγγραφέας υποστηρίζει πως και τα τρία επίπεδα παρέμβασης είναι σημαντικά και για το λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρχουν ταυτόχρονα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως κάθε κακοποιημένη γυναίκα πρέπει να περάσει και από τα τρία στάδια παρέμβασης. Υπάρχουν γυναίκες που εξαιτίας πολλών παραγόντων δεν χρειάζεται να πάνε σε καταφύγιο για να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους. Γι αυτές λοιπόν τις περιπτώσεις αρκεί η δευτεροβάθμια παρέμβαση.

Καταφύγια.

Τα καταφύγια έχουν γίνει ο ακρογωνιαίος λίθος της θεραπείας των κακοποιημένων γυναικών που θέλουν να γυρίσουν σπίτι τους. Το πρώτο γνωστό καταφύγιο ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1971. Το σπίτι Ιδρύθηκε από το τοπικό οικιστικό συμβούλιο. Αρχικά χρησιμοποιήθηκε σαν τόπος συνάντησης των γυναικών που ήθελαν να συζητήσουν. Αλλά σχεδόν άμέσως άρχισαν να πηγαίνουν γυναίκες που ήταν θύματα κακοποίησης και δεν ήθελαν να γυρίσουν σπίτι τους.

Ανάλογα καταφύγια υπάρχουν στις Κάτω Χώρες τη Γερμανία, τη Γαλλία τις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Βρετανία και αλλού.

Όλα τα καταφύγια προσφέρουν κάποιου είδους βοήθεια στις κακοποιημένες γυναίκες, τα λιγότερο ένα κρεβάτι για να ησυχάσουν και να μπορέσουν να κοιμηθούν. Μπορεί ακόμα να προσφέρουν ιατρική βοήθεια, επαγγελματική εκπαίδευση, συμβουλές και επαναστέγαση.

Η σημασία των καταφυγίων είναι να παρέχουν την αίσθηση της επικοινωνίας και ένα σύστημα υποστήριξης, μόλις οι κακοποιημένες γυναίκες περάσουν την πόρτα του καταφυγίου παύουν να είναι αδύναμα θύματα. Αρχίζουν να αισθάνονται ότι έχουν κάποια δύναμη πάνω στη ζωή τους, ότι άλλοι άνθρωποι ενδιαφέρονται για τα προβλήματά τους και ότι οι κοινωνικοί θεσμοί μπορούν να προσφέρουν βοήθεια.

Τα θύματα μαθαίνουν να δοκιμάζουν διαφορετικούς τρόπους ζωής βλέποντας πως ζει το προσωπικό και οι άλλες γυναίκες έχουν απομονωθεί προηγουμένως από τους άλλους ανθρώπους. Η παρατήρηση των ομοιοτήτων και των διαφορών τους με τις άλλες κακοποιημένες γυναίκες τις βοηθάει να ξεπεράσουν την κατάθλιψή τους. (L Walker «Η κακοποιημένη γυναίκα» 1979, σελ. 195-196).

Μία γυναίκα από τη στιγμή που έχει συνειδητοποιήσει το γεγονός ότι δεν θα ξαναγυρίσει σπίτι της και το έχει αποδεχθεί είναι έτοιμη να χρησιμοποιήσει την κρυμμένη ενεργητικότητα της για να αρχίσει να σχεδιάζει το μέλλον της.

Στη διάρκεια της πρώτης φάσης με τη βοήθεια ειδικών συνειδητοποιεί τις ικανότητες και τις ιδιαίτερες ανάγκες της ώστε να σχεδιάσει την επόμενη φορά φάση της ζωής της. Κατά τη διάρκεια των πρώτων εβδομάδων συνήθως αρχίζει να κάνει συγκεκριμένα βήματα για την κατάκτηση των βραχυπρόθεσμων στόχων. Αρχίζει να σκέφτεται τι μπορεί και τι θέλει να κάνει στη ζωή της μακροπρόθεσμα. Τα θύματα πηγαίνουν στο καταφύγιο τρομοκρατημένες μπροστά στο μέλλον τους. Μέχρι την ώρα που είναι έτοιμες να φύγουν έχουν αποκτήσει εμπιστοσύνη, μπορούν να τα βγάλουν πέρα μόνες τους.

Πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες είναι κα μητέρες. Η παραμονή τους σε ένα ασφαλές μέρος δίνει σ' αυτές τη δυνατότητα να ξανασυνδεθούν με τα παιδιά τους χωρίς τον τρόπο της βίας. Μαθαίνουν να παίζουν καλύτερα το ρόλο της μητέρας είτε με την παρέμβαση ειδικευμένου προσωπικού είτε με την επαφή με άλλα θύματα που έχουν κατορθώσει να βρουν ένα διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας με τα παιδιά τους, πιο ευτυχισμένο.

Ένα πρόβλημα σημαντικό για τα καταφύγια αποτελεί η θεραπεία των αντρών. Ο δράστης αγνοείται εκτός και αν τρέξει πίσω από τη γυναίκα του. Αν κάνει κάτι τέτοιο καταγγέλλεται στην Αστυνομία. Εκείνοι που ενδιαφέρονται να βοηθήσουν τους δράστες να σταματήσουν την προβληματική τους συμπεριφορά αφού τους εγκαταλείψουν είναι τα θύματα. Οι δράστες όμως όταν μένουν μόνοι μπορεί να γίνουν ψυχωτικοί να υποφέρουν από σοβαρή κατάθλιψη ή ακόμα χειρότερα να βρουν άλλα καινούρια θύματα. Δυστυχώς δεν υπάρχει καμία φροντίδα από την κοινωνία για τους δράστες. Αυτό συμβαίνει γιατί μέχρι πρόσφατα η συμπεριφορά τους δεν είχε χαρακτηριστεί ως μη φυσιολογική. (Πτυχιακή εργασία, «Βιασμός η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας» Πάτρα 1995, σελ.129-130).

Ανάλογο καταφύγιο με εκείνα του εξωτερικού λειτουργεί και στην Ελλάδα. Στη χώρα μας, μέχρι πριν από λίγα χρόνια υπήρχε ουσιαστική έλλειψη υπηρεσιών, στις οποίες μπορούσαν να απευθυνθούν γυναίκες θύματα βίας. Από το 1988, η Γενική Γραμματεία Ισότητας έχει θέσει σε λειτουργία γραφείο υποδοχής. Στις αρχές του 1992, ξεκίνησε και η λειτουργία του Γραφείου Ισότητας του Δήμου Αθηνών. Σκοπός της λειτουργίας του γραφείου αυτού είναι η συστηματική μελέτη και έρευνα των προβλημάτων των γυναικών του δήμου και των ελληνίδων γενικότερα. Λειτουργεί και σαν συμβουλευτικός σταθμός για θέματα κακοποίησης γυναικών, σχέσεων ζευγαριών και γενικότερα

οικογενειακών ζητημάτων, παρέχοντας ψυχολογική και κοινωνική στήριξη από ειδικούς επιστήμονες. Ενδεικτικά για το 1999, το γραφείο ασχολήθηκε με 300 περίπου περιστατικά κακοποίησης και έλαβε 1.500 τηλέφωνα από γυναίκες που αντιμετώπιζαν προβλήματα βίας. Από το 1993 και σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, ο Δήμος Αθηναίων λειτουργεί των ξενώνα κακοποιημένων γυναικών.

Ο στόχος του ξενώνα είναι να δώσει τη δυνατότητα στις γυναίκες που απευθύνονται σε αυτόν να επεξεργαστούν τις εμπειρίες της κακοποίησης, προσφέροντάς τους χώρο και υποστήριξη ώστε να σταθεροποιήσουν ή να επανακτήσουν την αυτοεκτίμησή τους. Από την παραμονή τους στον ξενώνα μπορούν ν' ανακαλύψουν ότι υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες ζωής και εμπειρίας, πράγμα που τους είναι χρήσιμο είτε επιστρέψουν σπίτι τους, είτε αποφασίσουν να ζήσουν χωρίς τον άνδρα που τις κακοποιεί.

Σκοπός της λειτουργίας του ξενώνα πέρα από την παροχή άμεσης βοήθειας στις κακοποιημένες γυναίκες είναι πρωτογενείς πρόληψη μέσω της δημοσιοποίησης του προβλήματος και της ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου και δευτερογενής πρόληψη, μέσω της αποτροπής χειρότερων καταστάσεων, με σοβαρότερες συνέπειες, τόσο για τις ίδιες τις γυναίκες, τους άνδρες που τις κακοποιούν και τα παιδιά τους. Ο ξενώνας έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει 10 γυναίκες με τα παιδιά τους.

Η κακοποίηση μπορεί να προέρχεται από μία σχέση εντός ή εκτός γάμου, συγγενική, κ.λ.π. Η γυναίκα μπορεί να είναι ελληνίδα ή αλλοδαπή. Οι γυναίκες παραπέμπονται για εισαγωγή, κυρίως από το Γραφείο Ισότητας, από τα γραφεία Υποδοχής της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, από άλλες κοινωνικές υπηρεσίες ή φορείς με δική τους πρωτοβουλία. Υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας από 20 μέρες και πάνω.

Ο ξενώνας παρέχει επίσης στις γυναίκες προσωρινή στέγη ή προστασία και ασφάλεια, κοινωνική και ψυχολογική στήριξη, νομικές συμβουλές σε συνεργασία τόσο με τη Γενική Γραμματεία όσο και με την Παρέμβαση ενάντια στη Βία και την Κακοποίηση των γυναικών καθώς και πληροφορίες για τη λειτουργία άλλων υπηρεσιών που μπορούν αυτές να απευθυνθούν μαζί με το απόρρητο φυσικά της ταυτότητας των φιλοξενούμενων γυναικών.

Το σημαντικότερο κομμάτι είναι η δραστηριοποίηση των γυναικών ώστε να βγουν ξανά έξω στη ζωή, να ψάξουν για εργασία, για σπίτι, για ένα σωστό περιβάλλον, στο οποίο θα οικοδομήσουν ήρεμα τη νέα τους ζωή.

Το προσωπικό που εργάζεται στον ξενώνα είναι εξειδικευμένο στα θέματα βίας και βασικό κριτήριο για την επιλογή του είναι η ευαισθητοποίηση του στα γυναικεία θέματα και ιδιαίτερα στην κακοποίηση.

Στα 7 χρόνια λειτουργίας του ξενώνα, φιλοξενήθηκαν περίπου 200 γυναίκες με 250 παιδιά. Οι ηλικίες των γυναικών ήταν από 16 έως 75 χρόνων, ενώ αντίστοιχα των παιδιών από 30 ημερών έως 19 χρόνων. Τα είδη της κακοποίησης ήταν ποικίλα, με πρωταρχική την σωματική και ψυχολογική κακοποίηση. Από το σύνολο αυτών των περιστατικών, είναι γνωστό ότι ένα ποσοστό 15% επέστρεψε στους άνδρες που τις κακοποιούσαν, ενώ ένα ποσοστό γυναικών 30% δήλωσε σωματική σε συνδυασμό με σεξουαλική κακοποίηση. (Πρακτικά συνεδρίου «Σπάζοντας τη Σιωπή», Ιούνιος 2000, Γεωργία Μπούρη σελ.53).

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως λειτουργεί και το Κέντρο Υποδοχής Κακοποιημένων γυναικών της Αθήνας το οποίο δέχεται καθημερινά από 800 έως 1000 νέα τηλεφωνήματα γυναικών από όλη την Ελλάδα που αποφασίζουν να σπάσουν την σιωπή τους και απευθύνονται για πρώτη φορά στην υπηρεσία για να καταθέσουν τη μαρτυρία τους και να ζητήσουν τη βοήθεια για να βγουν από τον φαύλο κύκλο της βίας.

Οι γυναίκες αυτές που τολμούν να κάνουν το πρώτο βήμα κλείνουν τηλεφωνικά το πρώτο ραντεβού και τελικά επισκέπτονται το Κέντρο. Μετά την πρώτη επαφή αποφασίζουν να έρχονται σε τακτικά ραντεβού μία φορά την εβδομάδα και να βρίσκονται σε συνεχή συνεργασία με το Κέντρο για όσο διάστημα χρειαστεί για την αντιμετώπιση της κρίσης έως και την τελική διέξοδο από το πρόβλημα της βίας. Το κέντρο δέχεται καθημερινά από τις 9 π.μ. έως τις 6μ.μ., 10 έως 12 γυναίκες που έρχονται σε ραντεβού με τους Κοινωνικού Λειτουργούς, με ψυχολόγο και νομικό.

Οι μορφές στήριξης που παρέχονται στις γυναίκες ανάλογα με τη φάση και το στάδιο της εξελίξης της σχέσης της βίας και ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε γυναίκας είναι: η κοινωνική στήριξη, που περιλαμβάνει και την φιλοξενία στον ξενώνα, τη φύλαξη των παιδιών για την εξεύρεση εργασίας, την εξασφάλιση παιδικού σταθμού στη νέα περιοχή κατοικίας της γυναίκας, την συμβουλευτική απασχόληση μέσω του Κέντρου Ερευνών για θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), την εξασφάλιση προσωρινής απασχόλησης όταν είναι εφικτό, την δωρεάν νομική βοήθεια όταν είναι αναγκαίο, συνεργασία με το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον και σε πολλές περιπτώσεις με τον ίδιο το θύτη για την εξομάλυνση της αντίδρασης του (Ημερίδα του ΚΕΘΙ Πάτρας «Μορφές βίας στη σύγχρονη οικογένεια»).

Πρόσφατα άρχισε να λειτουργεί το Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών στα πλαίσια του Μακεδονικού Ινστιτούτου Εργασίας του Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης ΜΑΚ.ΙΝ.Ε.Θ. Το Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών αποσκοπεί στο να παρέχει μία πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση στις υπηρεσίες που προσφέρει στις γυναίκες.

Η βασική αρχή όλων των υπηρεσιών του Κέντρου είναι ότι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η γυναίκα είναι πρωτίστως κοινωνικό. Δεν θεωρεί ότι εμφανίζει μία ψυχοπαθολογία από την οποία πρέπει να θεραπευτεί αλλά ότι υφίσταται μία κατάσταση που πηγάζει από τις κοινωνικές συνθήκες. Με βάση αυτό θεωρεί ότι χρειάζεται να υποστηριχθεί για να αναιρεθεί αυτή η κατάσταση που μπορεί να επηρεάζει τη λειτουργικότητα της γυναίκας είτε μέσα στη σχέση είτε μέσα στην κοινωνία.

Στόχος του Κέντρου είναι όχι να δώσει συμβουλές και να προωθεί μία στάση ζωής αλλά να ενθαρρύνει τη γυναίκα να μιλήσει, να κατανοήσει ότι η απάντηση αντίδραση στην κακοποίηση που υφίσταται είναι αναμενόμενη, να ενημερωθεί και να ξαναπάρει τη ζωή της στα χέρια της.

Παρεμβαίνει σε δύο επίπεδα :

1. της πρόληψης μέσα από τον Τομέα Ευαισθητοποίησης και Έρευνας.
2. της υποστήριξης, μέσα από το Συμβουλευτικό σταθμό.

1. Τομέας Ευαισθητοποίησης και Έρευνας.

Στον τομέα αυτό αναφέρονται οι ενέργειες που αφορούν :

1. την ευαισθητοποίηση-ενημέρωση πολιτών και φορέων γύρω από τα ζητήματα της βίας, μέσω της δημοσιοποίησης, της διοργάνωσης εκδηλώσεων, της κινητοποίησης εθελοντών / τριών και την έκδοση φυλλαδίων, βιβλίων και ερευνών σχετικά με το θέμα .
2. τη δικτύωση φορέων και επαγγελματιών με σκοπό να δημιουργηθεί ένα δίκτυο φορέων/ επαγγελματιών που ασχολούνται με το συγκεκριμένο θέμα και να παρέχεται πιο αποτελεσματικά η υποστήριξη των γυναικών.

3. την έρευνα και τεκμηρίωση ώστε να υπάρχουν έγκυρα και αξιόπιστα στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν σε αποτελεσματικές παρεμβάσεις και προτάσεις.
4. την οργάνωση αρχείου ώστε να συστηματοποιηθεί η συλλογή, η επεξεργασία των στοιχείων που προκύπτουν από τις δραστηριότητες του Κέντρου και να προωθηθεί η διάδοσή τους.

2. Συμβουλευτικός σταθμός.

Στον τομέα αυτό αναφέρονται οι υπηρεσίες που αποδέχονται και υποστηρίζουν τις γυναίκες που τις αναζητούν και είναι οι εξής :

1. Τηλεφωνική Γραμμή SOS, στην οποία γίνεται υποδοχή και υποστήριξη των ίδιων των γυναικών αλλά και φορέων που είναι θύματα βίας.
2. Κοινωνική υπηρεσία, η οποία υποδέχεται τις γυναίκες, επεξεργάζονται τα αιτήματά τους για ψυχολογική, νομική και επαγγελματική υποστήριξη και παραπέμπει στις υπηρεσίες του Κέντρου και σε άλλες υπηρεσίες εκτός Κέντρου.
3. Ψυχολογική υπηρεσία, η οποία υποστηρίζει ψυχολογικά τις γυναίκες που την αναζητήσουν, ατομικά ή ομαδικά και ανάλογα με τις ανάγκες τους.
4. Νομική υπηρεσία, η οποία παρέχει πληροφόρηση στις γυναίκες που θα την αναζητήσουν σε θέματα που άπτονται της κατάστασης βίας που υφίστανται και παραπέμπει στην Επιτροπή δωρεάν Νομικής Βοήθειας για κακοποιημένες γυναίκες (Legal Aid) του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, για επίλυση των προβλημάτων τους.
5. Υπηρεσία Συμβουλευτικής Απασχόλησης, η οποία υποστηρίζει τις γυναίκες που υφίστανται βία και έχουν προβλήματα και στον επαγγελματικό τομέα .

Οι παραπάνω τομείς υποστηρίζονται από τις ειδικότητες: κοινωνικού λειτουργού, ψυχολόγου, νομικού και νομικού εγκληματολόγου και συμβούλου απασχόλησης. Οι υπηρεσίες (κοινωνική, ψυχολογική, νομική, και συμβουλευτικής απασχόλησης) παρέχονται κατόπιν ραντεβού που δίνεται στην Τηλεφωνική Γραμμή SOS και την Κοινωνική Υπηρεσία .

Στα Κέντρα Υποστήριξης Κακοποιημένων γυναικών, απευθύνονται γυναίκες απ' όλη την Ελλάδα, οι οποίες όμως αποτελούν ένα μικρό δείγμα σε σχέση με εκείνες που κακοποιούνται στην πραγματικότητα. Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι :

- Κοινωνικοί λόγοι (Φόβος για τις κοινωνικές συνέπειες της κακοποίησης)
- Η έλλειψη ενημέρωσης του κοινού για τις υπάρχουσες υπηρεσίες που λειτουργούν στον τόπο μας.
- Η μοναδικότητα του κέντρου «Ξενώνα» που έχει σαν συνέπεια τον περιορισμένο αριθμόν θέσεων.

Διαπιστώνεται πως η μείωση της βίας θα πρέπει να είναι ένας εθνικός στόχος. Η πολιτεία θα πρέπει να ιδρύσει ένα εθνικό κέντρο για την πληροφόρηση, την τεχνική και οικονομική υποστήριξη τοπικών δημοσίων και μη κερδοσκοπικών οργανισμών που θα προσφέρουν καταφύγια και άλλες υπηρεσίες στις κακοποιημένες γυναίκες και στα παιδιά τους. Το κέντρο επίσης θα πρέπει να συντονίζει μία διαρκή καμπάνια με τη βοήθεια των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την ενημέρωση του κοινού πάνω στο πρόβλημα της βίας και της κακοποίησης και στα υπάρχοντα μέσα προστασίας. Μόνο μία αλλαγή στις στάσεις του κοινού και στους θεσμούς θα επιτρέψει στην κοινωνία να δεχθεί την κακοποιημένη γυναίκα .

Υπάρχουν πολύ σημαντικοί λόγοι που καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη κέντρου για κακοποιημένες γυναίκες, κάποιοι απ' τους οποίους είναι οι παρακάτω:

- Γιατί η σωματική και ψυχολογική κακοποίηση γυναικών από άντρες δεν αφορά ένα μικρό αριθμό γυναικών, αλλά αποτελεί ένα κοινωνικό πρόβλημα .
- Για να βγει η κακοποιημένη γυναίκα από την απομόνωσή της
- Για να σταματήσει να ντρέπεται ή να νιώθει ενοχή γι' αυτό που της συμβαίνει .
- Για να σπάσει τη σιωπή της και να αναζητήσει λύσεις στο πρόβλημα της μαζί με άλλες γυναίκες με την υποστήριξη της πολιτείας .

- Για να πάψει η βία στα ζευγάρια να θεωρείται «ιδιωτική υπόθεση» αλλά να αποτελεί μία υπόθεση που αφορά όλο το κοινωνικό σύνολο .
- Καμία συμπεριφορά της γυναίκας δεν δικαιολογεί την κακοποίησή της .
- «Υποταγή ένεκα φόβου, δεν αποτελεί συναίνεση» .
- Εφόσον υπάρχει κακοποίηση, η αποχώρηση από το σπίτι δεν θεωρείται εγκατάλειψη στέγης .
- Είναι χρήσιμο να ενημερωθεί γύρω από τα δικαιώματά της, να πάρει νομικές συμβουλές και να προχωρήσει σε ορισμένα ένδικα μέσα .
- Να μην προσπαθήσει να λύσει μόνη της το πρόβλημα με τη χρήση φαρμάκων ή οιοπνεύματος προσπαθώντας να ξεχάσει αυτό που της συνέβη. (Πτυχιακή «Βιασμός, η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας» Πάτρα 1995 σελ. 133-134)

Ενότητα β .

1. Νομική κάλυψη των γυναικών που δέχονται βία – «Νομική Βοήθεια»

Η πρώτη επαφή της κακοποιημένης γυναίκας με τον νόμο, έρχεται μέσω των αστυνομικών αρχών .Δυστυχώς όμως πολλές φορές αυτή η πρώτη της απόπειρα για βοήθεια μέσω του νόμου, αποτελεί για την ίδια αρνητική και δυσάρεστη εμπειρία.

Η στάση της αστυνομίας χαρακτηρίζεται από διάκριση της βίας σε ατομική στην οικογένεια και δημόσια στην κοινωνία .Η ίδια η πράξη στο δρόμο από άγνωστο, θεωρείται εγκληματικότητα και η αστυνομία επεμβαίνει, ενώ στο σπίτι από τον άντρα προς τη γυναίκα, θεωρείται οικογενειακή υπόθεση .Η ιδιωτικοποίηση του θέματος φυσικά καλύπτει τους άντρες που δεν θέλουν να δημοσιοποιηθεί η πράξη τους και όχι τις γυναίκες που ζητούν βοήθεια, γιατί κινδυνεύουν μέσα στο ίδιο τους το σπίτι .(Μ. Φαρζιέ «Βιασμός» 1991 σελ.51).

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, τα στοιχεία που κατέχουν οι αστυνομικές υπηρεσίες σε όλη τη χώρα και

τα οποία αφορούν μόνο μηνύσεις που καταλήγουν στα δικαστήρια, ένας πολύ μικρός αριθμός γυναικών θυμάτων βίας, απευθύνεται στην αστυνομία και από αυτές η συντριπτική πλειοψηφία, αφορά κακοποίηση από σύζυγο κυρίως και από εραστή κατά δεύτερο λόγο. Βέβαια είναι μεγαλύτερος ο αριθμός των κακοποιημένων γυναικών, που καταγγέλλουν την κακοποίησή τους στην αστυνομία, χωρίς να καταθέτουν μήνυση και αυτές δεν καταγράφονται. Η αστυνομία έχει τη δυνατότητα παρέμβασης σε περιπτώσεις κακοποίησης γυναικών, μόνο μετά από μήνυση από τη γυναίκα-θύμα. Μόνο σε περιπτώσεις βιασμού υπάρχει η δυνατότητα αυτεπάγγελτης δίωξης του δράστη. Η στάση της αστυνομίας απέναντι στα περιστατικά κακοποίησης, είναι αδιάφορη μέχρι αρνητική. Θεωρεί ότι δεν είναι δουλειά της αστυνομίας να ασχολείται με τέτοια περιστατικά, ωστόσο σπάνια παραπέμπει σε πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες. (Πτυχιακή εργασία, «Βιασμός, η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας» Πάτρα 1995 σελ. 114).

Στο συζυγικό βιασμό, όταν δείξει ενδιαφέρον η αστυνομία, καλούν τον σύζυγο για συστάσεις και προσπαθούν να τους συμφιλιώσουν. Αν το ζευγάρι επιστρέψει μαζί στο σπίτι, θεωρούν ότι το έργο τους ενδόθηκε και φυσικά αγνοούν ότι εκεί θα επακολουθήσει πολύ αγριότερη κακοποίηση. Ποτέ δεν ενημερώνουν τις γυναίκες για τα δικαιώματά τους, αλλά και αν οι ίδιες ζητήσουν να υποβάλλουν μήνυση τις αποτρέπουν με κάθε τρόπο (Μ.Φαρζιέ, «Βιασμός, 1991, σελ 52).

Βασικά οι αστυνομικές αρχές θα πρέπει να έχουν ως στόχο :

- Τη συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων τους για αποτελεσματική βοήθεια στις γυναίκες-θύματα βίας, αλλά και των συνεπειών που συνεπάγεται η άρνηση αυτής της βοήθειας.
- Την πληροφόρηση των γυναικών για τα δικαιώματα των κακοποιημένων γυναικών.
- Να καταρτιστεί κώδικας καθηκόντων που αφορούν τα παραπάνω και ενδεχόμενες παραλήψεις από τη μεριά των αστυνομικών να συνιστούν παράβαση καθήκοντος.

Η βελτίωση των υπηρεσιών της αστυνομίας είναι επιβεβλημένη, αλλά χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην οδηγεί στην άσκηση περισσότερου ελέγχου στα θύματα.

Ένας καλός τρόπος ώστε να μπορούν να εγγυηθούν οι αστυνομικοί προστασία είναι ν' αντιμετωπίζουν τη βία στο σπίτι, με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζουν γενικά τη βία συλλαμβάνοντας τον δράστη. Οι ίδιοι

οι αστυνομικοί θα πρέπει να υπογράφουν την μήνυση αφού εκείνοι θα προτρέπουν το θύμα να κάνει τη μήνυση και στη συνέχεια η πολιτεία να είναι υπεύθυνη για την αυτεπάγγελτη δίωξη του δράστη. Ακόμη, θα πρέπει να υπάρχει ειδικό τμήμα όπου θα παραπέμπονται τα επεισόδια κακοποίησης, καθώς επίσης οι αστυνομικοί του τμήματος να είναι εφοδιασμένοι με τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε περιπτώσεις κακοποίησης με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Για να γίνει αυτό απαιτείται από την πολιτεία να μεριμνήσει για την επιπλέον επιμορφωτική εκπαίδευση της ελληνικής αστυνομίας μέσα από εκπαιδευτικά σεμινάρια. Κρίνεται απαραίτητη η στελέχωση των αστυνομικών αρχών με κοινωνικούς λειτουργούς ειδικευμένους στις κακοποιήσεις γυναικών, οι οποίοι θα συνεργάζονται με καταφύγια, κέντρα κακοποιημένων γυναικών ή ειδικές γυναικείες οργανώσεις. Η καλύτερη αντιμετώπιση των θυμάτων από την αστυνομία θα λειτουργήσει ως καταλύτης στην απόφαση των γυναικών για καταγγελία της κακοποίησης. Είναι απαραίτητο να υπάρξει μια ιδιαίτερη εκπαίδευση πρώτα πάνω στο θέμα της υποδοχής των θυμάτων και ύστερα στην αντιμετώπιση του περιστατικού κακοποίησης. Ωστόσο μεμονωμένες προσπάθειες δεν είναι ικανές να φέρουν επιθυμητά αποτελέσματα. Απαιτείται μία συντονισμένη κίνηση ώστε να επιτευχθεί μία αλλαγή στη βασική στάση των αστυνομικών αρχών. (Πτυχιακή εργασία, «Βιασμός, η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», Πάτρα 1995, σελ.116-117).

Νομικό πλαίσιο.

Σήμερα η κακοποίηση είναι εγκληματική ενέργεια που υπόκειται στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Το θύμα έχει το δικαίωμα να υποβάλλει μήνυση στον δράστη ο οποίος δικάζεται ποινικά. Για μια γυναίκα όμως που κακοποιείται κανένας νόμος δεν είναι αρκετός. Έτσι τα θύματα γνωρίζοντας ότι οι δράστες κάποια στιγμή θα αφεθούν πάλι ελεύθεροι και φοβούμενα τον θυμό και την διάθεση τους να εκδικηθούν, δεν διώκουν ποινικά τον δράστη προσπαθώντας να εξασφαλίσουν την εύνοιά τους. Το μόνο όμως που καταφέρνουν να εξασφαλίσουν είναι η συνέχιση της κακοποίησής τους.

Η «οικιακή βία» είναι συνήθως κρυφή ή καλά κρυμμένη τόσο από τον δράστη όσο και από το θύμα:

Η Ελληνική Δικαιοσύνη παρόλα αυτά φαίνεται ότι ανοίγει τα μάτια της στο φαινόμενο της κακοποίησης των γυναικών, ίσως λίγο αργά αλλά σταθερά. (Πτυχιακή εργασία, «Η γυναίκα ως δράστης ανθρωποκτονιών στα πλαίσια της οικογένειας», Πάτρα 1999, σελ. 58-59).

Ένα φωτεινό παράδειγμα δίνεται από τον Δικηγορικό Σύλλογο Θεσ/νικης που από το τέλος του 1999 ξεκίνησε να καλύπτει νομικά υποθέσεις κακοποιημένων γυναικών.

Αρχικά ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσ/νικης από τις 9/11/98 άρχισε την εφαρμογή ενός προγράμματος παροχής νομικής βοήθειας στους παλιννοστούντες ομογενείς και μετά από κάποιους μήνες επιτυχούς λειτουργίας του αποφασίστηκε η επέκτασή του με την κάλυψη και περιπτώσεων κακοποιημένων γυναικών.

Όταν αποφασίστηκε η επέκταση του προγράμματος πίστεψαν όλοι, στην επιτροπή παροχής νομικής βοήθειας του ΑΣΘ και στο συμβούλιο του ΑΣΘ, ότι γνωρίζουν το μέγεθος του προβλήματος γιατί ασχολούμενοι με υποθέσεις οικογενειακού Δικαίου, γνώριζαν ότι υπάρχει πρόβλημα βίας εις βάρος γυναικών. Γνώριζαν ότι πολλές υποθέσεις διαζυγίου από αυτήν την αιτία ξεκινούν και πίστεψαν ότι γνωρίζουν το πρόβλημα.

Δυστυχώς όμως όταν στις 9/11/99 άρχισαν να καλύπτουν περιπτώσεις κακοποιημένων γυναικών διαπίστωσαν ότι το πρόβλημα είναι σαν τα παγόβουνα που μικρό μέρος τους εξέχει στην επιφάνεια, ενώ το μεγαλύτερο μέρος βρίσκεται κάτω από αυτήν. Έτσι συνειδητοποίησαν αυτό που υποπτευόταν: ότι ελάχιστο μέρος των υποθέσεων φτάνει στα δικαστήρια και ότι οι περισσότερες υποθέσεις κακοποίησης καλύπτονται μετά από πιέσεις συγγενών και φίλων και από το φόβο του λεγόμενου κοινωνικού κόστους, δηλαδή από τον φόβο του τι θα πει ο κοινωνικός περίγυρος. Στα δικαστήρια φτάνουν μόνο οι ακραίες περιπτώσεις, εκείνες στις οποίες η κακοποιημένη γυναίκα έχει τη συμπαράσταση του συγγενικού ή φιλικού περιβάλλοντος και έχει κάποια ανεξαρτησία.

Έτσι αποφασίστηκε η παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας σε κακοποιημένες γυναίκες από την 9/11/99 ελπίζοντας ότι μπορούν να βοηθήσουν τις γυναίκες αυτές να σπάσουν τα τείχη της σιωπής, να ξεφύγουν από τον κλοιό, να αποκτήσουν μία άλλη ευκαιρία στη ζωή για να διεκδικήσουν αυτό που πρέπει ώστε να ξανακερδίσουν την αυτοεκτίμησή και στον εαυτό τους.

Ο Δικηγορικός Σύλλογος ήρθε σε επαφή με φορείς που λειτουργούσαν ήδη, κάποια κέντρα τα οποία παρείχαν κυρίως ψυχολογική στήριξη σε κακοποιημένες γυναίκες, όπως είναι το Κέντρο Στήριξης κακοποιημένων γυναικών που ίδρυσε το ΜΑΚ.ΙΝ.Ε. το γραφείο γυναικείων θεμάτων του Δήμου Θεσσαλονίκης, τη ΧΕΝ, και το ΚΕΘΙ. Ζήτησαν απ' όλους να στηρίξουν το πρόγραμμα τους και ταυτόχρονα δημοσιοποίησαν αυτή την επέκταση κάνοντας παράλληλα κάποια σεμινάρια σε όλους τους δικηγόρους που συμμετείχαν στο

πρόγραμμα, το οποίο χρηματοδοτεί η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και εποπτεύεται από ειδική επιτροπή του ΑΣΘ και συμμετέχουν 389 νέοι δικηγόροι ηλικίας κάτω των 35 ετών.

Για το πρακτικό μέρος της λειτουργίας του προγράμματος, οι φορείς που προαναφέρθηκαν, όταν αντιμετωπίζουν περιστατικό κακοποιημένης γυναίκας που υπάρχει αναγκαιότητα δικαστικών ενεργειών, δίνουν κάποιο συστατικό έγγραφο στη γυναίκα. Αυτή πηγαίνει στον Δικηγορικό Σύλλογο όπου υπάρχει τις εργάσιμες ώρες και ημέρες μία ασκούμενη δικηγόρος που εκτελεί χρέη γραμματέως της επιτροπής. Η δικηγόρος θα παραλάβει το έγγραφο και θα συμπληρώσει μία αίτηση στην οποία υπάρχουν όλα τα στοιχεία της αιτούσας. Θα δώσει επίσης μία περιληπτική αναφορά του προβλήματος που αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη γυναίκα. Βεβαίως κάποια γυναίκα που αντιμετωπίζει πρόβλημα, μπορεί να πάει απ' ευθείας στον Δικηγορικό Σύλλογο. Εκεί ενημερώνεται για την λειτουργία των κέντρων στήριξης κακοποιημένων γυναικών και για τη βοήθεια που μπορούν να της προσφέρουν.

Το μεσημέρι κάθε ημέρας οι αιτήσεις αυτές εγκρίνονται από τον πρόεδρο της επιτροπής και χρεώνονται σε κάποιο δικηγόρο από τον κατάλογο. Την επόμενη ημέρα στέλνεται γραπτή εντολή στον δικηγόρο να αναλάβει τη συγκεκριμένη υπόθεση και αντίγραφο της εντολής αυτής κοινοποιείται στην αιτούσα. Με πρωτοβουλία του δικηγόρου ή της αιτούσας γίνεται η επαφή και αρχίζουν οι απαραίτητες δικαστικές ενέργειες. Με την περαίωση της εντολής ο χειρισθείς την υπόθεση δικηγόρος υποβάλλει αναφορά για τα προβλήματα που αντιμετώπισε, για τις ενέργειες που έκανε για το αποτέλεσμα των ενεργειών κ.λπ. και με βάση αυτή την αναφορά, με απόφαση αυτής της επιτροπής, του καταβάλλεται μία συμβολική αμοιβή από τον Δικηγορικό Σύλλογο, από τον κονδύλιο του προγράμματος, το οποίο διαχειρίζεται ο Δικηγορικός Σύλλογος, ενώ η αναφορά του τίθεται σε ειδικό αρχείο.

Από την 9/11/99 μέχρι την 31/5/2000 αντιμετωπίστηκαν 31 περιστατικά κακοποιημένων γυναικών. Αναλύοντας συνοπτικά αυτά τα περιστατικά, παρατηρείται ότι στην πλειονότητα οι κακοποιημένες που αποφασίζουν να ζητήσουν βοήθεια είναι ηλικίας περίπου 30-40 ετών, με ένα ή δυο παιδιά. Έχουν ζήσει ως έγγαμες κάποια χρόνια έχουν υποστεί κακοποίηση για μεγάλο χρονικό διάστημα κι έχοντας εξαντλήσει κάθε υπομονή αναζητούν βοήθεια για να ξεφύγουν από τον κλοιό. Από τα 31 περιστατικά, οι 7 γυναίκες ζήτησαν με ασφαλιστικά μέτρα διατροφή, οι 8 μετοίκηση, οι 12 διεκδίκηση επιμέλειας τέκνων και οι 15 από αυτές και διαζύγιο ενώ μόνο 2 θέλησαν να καταθέσουν έγκληση για σωματικές βλάβες λόγω κακοποίησης.

Στις περιπτώσεις κακοποιημένων γυναικών, το πρόγραμμα καλύπτει τα έξοδα των δικαστικών ενεργειών και τις συμβολικές αμοιβές του δικηγόρου, για όσες δικαστικές ενέργειες απαιτηθούν χωρίς να εξετάζεται επί του παρόντος η οικονομική δυνατότητα.

Στους λίγους μήνες που λειτουργεί το πρόγραμμα παρατηρείται επιτυχία και δυστυχώς ο αριθμός των περιστατικών αυξάνει. Από την ανάλυση των περιστατικών προκύπτει ότι μπορεί μεν η κακοποίηση να μην αποτελεί μόνο πρόβλημα μιας ορισμένης κοινωνικοοικονομικής τάξης αλλά ότι κυρίως το μεγαλύτερο πρόβλημα υπάρχει στις γυναίκες που έχουν από το σύζυγο οικονομική εξάρτηση, έλλειψη επαγγελματικής εκπαίδευσης κ.λ.π.

Βασικά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα αντιμετώπισης του φαινομένου θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνει την λειτουργία καταφυγίου κακοποιημένων γυναικών, την λειτουργία πολύ περισσότερων κέντρων ψυχολογικής στήριξης την δυνατότητα νομικής στήριξης και την δυνατότητα να αποκτά η γυναίκα επαγγελματική ειδίκευση και να ευρίσκει εργασία. Απαιτείται δηλαδή πρόγραμμα ολοκληρωμένο που θα δίνει τη δυνατότητα στις γυναίκες να ξεφύγουν από τον κλοιό, να ξέρουν ότι θα βρουν ψυχολογική και νομική στήριξη από ανθρώπους που δεν θα μπορεί να πιέσει ο συγγενικός περίγυρος και να ξέρουν ότι θα βρουν και κάποια εργασία που θα τους εξασφαλίσει και την οικονομική ανεξαρτησία.

Σε ότι αφορά την νομική συνδρομή προς τις κακοποιημένες γυναίκες, θα μπορούσε σε πανελλήνιο επίπεδο να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Θα μπορούσε δηλαδή, σε κάθε Δικηγορικό Σύλλογο (οι οποίοι Δικηγορικοί Σύλλογοι είναι Ν.Π.Α.Α.) και με ευθύνη του να υπάρχει κατάλογος δικηγόρων που θα χειρίζονται υποθέσεις κακοποιημένων γυναικών, ενώ τα έξοδα να καταβάλλονται από κονδύλιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή άλλου κρατικού φορέα. Με τον τρόπο αυτό θα υπήρχε υπεύθυνος και ενιαίος τρόπος αντιμετώπισης και θα αποδεικνυόταν και η έμπρακτη ευαισθησία της πολιτείας. Διότι στις μέρες μας υπάρχουν πολλά προγράμματα για την αντιμετώπιση του προβλήματος, χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε., αλλά με ημερομηνία λήξεως, αποσπασματικά και μη ολοκληρωμένα.

Βεβαίως θα μπορούσε σε τοπικό επίπεδο οι Δήμοι και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις να αναλάβουν εξ' ολοκλήρου τέτοια προγράμματα που θα παρέχουν ψυχολογική - νομική στήριξη σε κακοποιημένες γυναίκες, αλλά τα μειονεκτήματα είναι ότι θα διαφοροποιούνται από περιοχή σε περιοχή και δεν υπήρξε άλλωστε επί του παρόντος, ιδιαίτερη προθυμία για ανάληψη τέτοιων ευθυνών ούτε

από τις τοπικές ούτε από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, ίσως λόγω έλλειψης πόρων, ίσως λόγω μη επαρκούς ευαισθητοποίησης στο θέμα.

Γι' αυτό θα πρέπει ίσως άμεσα να ανατεθεί σε κάποιο δημόσιο φορέα αυτό το βάρος σε συνεργασία με όλους τους Δικηγορικούς Συλλόγους της χώρας ή να δημιουργήσει η πολιτεία πλέγμα κινήτρων προς τις Τοπικές και Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τους Δικηγορικούς Συλλόγους της χώρας ώστε να αναλάβουν τέτοιες πρωτοβουλίες αξιοποιώντας προγράμματα της Ε.Ε. Μακροχρόνια πρέπει να υπάρξει ένας άλλος προγραμματισμός που θα στοχεύει πέραν της επιτευχθείσης ισότητας σε Συνταγματικό και νομικό επίπεδο, στην δημιουργία συνθηκών κοινωνικής ισότητας που θα επιτευχθεί όταν τα παιδιά από την προσχολική ηλικία αρχίσουν να μαθαίνουν ότι οι σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα πρέπει να είναι σχέσεις συντροφικότητας και αλληλοσεβασμού μέσα στα πλαίσια ιδιαίτερα μελετημένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. (Πρακτικά Συνεδρίου 15-16 Ιουνίου 2000, «Σπάζοντας τη σιωπή», Δημήτρης Γαρούφας, σελ 57-58).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8.1 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού.

Είναι γνωστό πως σκοπός του κοινωνικού λειτουργού είναι: «να καταστήσει ικανό το άτομο, να βρει κάποιο αποτελεσματικό τρόπο για να λύσει ή να αντιμετωπίσει το πρόβλημά του.» (Helen Haris Perlman, «Κοινωνική εργασία», 1957, σελ.24).

Έτσι λοιπόν πιστεύεται πως οι κοινωνικοί λειτουργοί, θα πρέπει να είναι από τους πρώτους ειδικούς που έρχονται σε επαφή με τις κακοποιημένες γυναίκες. Η στάση τους είναι συνήθως καθοριστική και βοηθητική για τη γυναίκα θύμα. Οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών εστιάζονται στη διαπίστωση ότι η κακοποιημένη γυναίκα, δεν είναι ένα προβληματικό άτομο. Αντίθετα αντιμετωπίζει προβλήματα, που δημιουργούνται στην συγκεκριμένη κοινωνική δομή.

Μετά το επεισόδιο της κακοποίησης, η γυναίκα βιώνει αρνητικά συναισθήματα ενώ διανύει μία περίοδο. Το ρόλο του υποστηρικτή καλείται να καλύψει ο κοινωνικός λειτουργός. Παράλληλα ο κοινωνικός λειτουργός συντελεί στην εκτόνωση της έντασης του θύματος με το να το παροτρύνει να συζητήσει μαζί του το πρόβλημα της κακοποίησης.

Ο κοινωνικός λειτουργός, με την ατομική κοινωνική εργασία, μπορεί να παρέχει βοήθεια, ενίσχυση και υποστήριξη στην κακοποιημένη γυναίκα. Η κακοποιημένη γυναίκα αντιμετωπίζει αρκετά ψυχολογικά προβλήματα, έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση, αναλαμβάνει την ευθύνη για την κακοποίηση της, πιστεύει ότι κανείς δεν θα τη δεχθεί, κανείς δεν μπορεί να την κατανοήσει και να τη βοηθήσει. Ο κοινωνικός λειτουργός ενεργώντας δυναμικά μπορεί να βοηθήσει την κακοποιημένη γυναίκα να βρει τρόπους για την επίλυση του προβλήματός της.

Η πρωταρχική βοήθεια που μπορεί να προσφερθεί στην κακοποιημένη γυναίκα είναι, να ανασυγκροτήσει το «εγώ» της και να αναπτύξει τη χαμένη αυτοπεποίθησή τη, έτσι ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει το πρόβλημά της δραστικά, βγαίνοντας απ' την παθητικότητα και τη μοιρολατρία που τη διακατέχουν. Η κακοποίηση και η ανάγκη υποστήριξης, είναι σημαντικός παράγοντας για τη γυναίκα που κακοποιείται και που αισθάνεται πως κανείς δεν μπορεί να καταλάβει αυτό που εκείνη αισθάνεται και καθημερινά βιώνει. (Πτυχιική εργασία «Η κακοποίηση της γυναίκας στην Κυπριακή πραγματικότητα» Πάτρα Ιούνιος 1990,σελ. 55).

Στην περίπτωση που το θύμα αποφασίσει να καταγγείλει την κακοποίηση, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να το ενημερώσει για την πορεία της καταγγελίας.

Η επέμβαση των κοινωνικών λειτουργών με τις κακοποιημένες γυναίκες, πρέπει να είναι το πλαίσιο μιας δημιουργικής θεραπευτικής σχέσης. Να γίνει παρέμβαση στην κρίση με συνεχή υποστήριξη, καταπολέμηση μυστικοπάθειας, γύρω από το πρόβλημα. Χρειάζεται ακόμα να καταπολεμηθεί η αίσθηση μειονεξίας της γυναίκας σε σχέση με τον άντρα, με το να δοκιμάσει συνεχώς να ελέγχει τη ζωή της, εξασφαλίζοντας επιτυχημένες εμπειρίες.

Ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να της ενισχύει την αυτοεκτιμησή της και την εμπιστοσύνη στον εαυτό της, δείχνοντάς της πώς σ' εκείνη και στις δυνατότητές της. Η γυναίκα θύμα, πρέπει ν' αντιμετωπίζεται με κατανόηση, αποδοχή των αμφιθυμικών της συναισθημάτων και των παλινδρομήσεων στη συμπεριφορά.

Η κοινωνική λειτουργός είναι σε θέση μέσα από την συζήτηση και την συνεργασία με το θύμα να το βοηθήσει να εντοπίσει τις εναλλακτικές λύσεις που σίγουρα θα υπάρχουν. Η γυναίκα κοινωνική λειτουργός είναι η κατάλληλότερη στη φάση αυτή γιατί έχει κοινά βιώματα στην κοινωνικοποίηση της σαν γυναίκα και μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το θύμα.

Οι περισσότεροι από τους κοινωνικούς λειτουργούς υποστηρίζουν πως μια γυναίκα που έχει κακοποιηθεί από το σύντροφό της δεν μπορεί από μόνη της και χωρίς τη βοήθεια των ειδικών να ξεπεράσει τις τεράστιες ψυχολογικές συνέπειες της κακοποίησης.

Για το λόγο αυτό, θεωρούν απαραίτητη την δημιουργία κέντρων με υψηλό δυναμικό θέσεων, όπου θα προσφέρουν προσωρινή στέγη, προστασία, πληροφόρηση και κυρίως ψυχολογική υποστήριξη σε ένα περιβάλλον αποδοχής και αλληλεγγύης. Μέσα σ' ένα τέτοιο περιβάλλον η γυναίκα βλέπει πως δεν είναι μόνη της στον αγώνα της να ξεκινήσει μια καινούρια ζωή. Η ιδέα και μόνο ότι υπάρχει κάποιος που ενδιαφέρεται γι' αυτήν χωρίς να την κρίνει, λειτουργεί βοηθητικά γι' αυτή, μέσα στα κέντρα για κακοποιημένες γυναίκες δίνεται η ευκαιρία στα θύματα να συναναστραφούν μεταξύ τους να ανταλλάξουν εμπειρίες έστω κι αν αυτές είναι δυσάρεστες, να μιλήσουν σε ανθρώπους που θα τους καταλάβουν γιατί έχουν εκπαιδευτεί και έχουν αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις για ν' αντιμετωπίσουν ένα τέτοιο συμβάν.

Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί ακόμα να συμβάλει συμμετέχοντας στην εκπαίδευση αστυνομικών, ιατροδικαστών,

προσφέροντας τις γνώσεις και την εμπειρία του από τη συνεργασία που έχει γενικά με τις γυναίκες θύματα.

Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να επισημαίνει στον σύντροφό την αναγκαιότητα του να επιδείξει υπομονή και να μην γίνεται πιεστικός. Θα πρέπει να βρει γέφυρες επικοινωνίας ανάμεσα στη γυναίκα – θύμα και στα μέλη της οικογένειας που ενώ θέλουν τις περισσότερες φορές να βοηθήσουν δεν ξέρουν τον τρόπο να το κάνουν.

Απόψεις κοινωνικών λειτουργών εκφράζουν, πως οι άνθρωποι θα πρέπει να χρησιμοποιούν περισσότερο τη συναίνεση και λιγότερο τον καταναγκασμό και τη βία στις μεταξύ τους σχέσεις. Η κρίση της σημερινής οικογένειας είναι κατά τους κοινωνικούς λειτουργούς η μεγαλύτερη αιτία του κακού. Τα άφθονα διαζύγια, η ηθική διαφθορά των συζύγων, ο εκμοντερνισμός των οικογενειακών παραδόσεων, η απουσία κάθε στοργής των γονέων για τα παιδιά τους, η έλλειψη επιμελημένης αγωγής και μόρφωσης του χαρακτήρα του παιδιού, γενικά δε η απουσία της οικογενειακής γαλήνης και ζεστασιά, έχουν σαν αποτέλεσμα να μένει το παιδί έκθετο σε όλες τις κοινωνικές επιδράσεις, έτσι ώστε μεγαλώνοντας να οδηγείται σε ανήθικες συμπεριφορές. (Πτυχιακή εργασία, «Βιασμός, η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», Πάτρα 1995, σελ.136).

Σε πολλές περιπτώσεις οι γυναίκες που κακοποιούνται, αλλά και οι άντρες που κακοποιούν, θέλουν να σταματήσει η κακοποίηση. Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να παρέμβει και να εφαρμόσει μεθόδους και τεχνικές της οικογενειακής θεραπείας, στα πλαίσια της κοινωνικής εργασίας στην οικογένεια και να εμπλέξει όλα τα μέλη της σε συνεργασία για την καταστολή της κακοποίησης.

Η πολιτεία οφείλει να οργανώσει καλύτερα τις υπηρεσίες της και να επιδιώξει την κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτό όμως αποτελεί υπόθεση που θα πρέπει να απασχολήσει και τους παράγοντες αγωγής. Μαζί με τη μεγιστοποίηση των προσπαθειών όλων όσων απασχολούνται με την ψυχική καλλιέργεια των νέων, είναι ανάγκη να προστατευτεί σαν «κόρη οφθαλμού» η οικογένεια. Αυτή περισσότερο απ' όλους είναι ικανή να σώσει τους νέους που αποτελούν τον κόσμο αύριο, από τη ροπή προς τη βία και την κακοποίηση.

Επειδή οι κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν απαραίτητη την πρόληψη της πολιτείας, για να μην πέφτουν οι γυναίκες θύματα κακοποίησης, προτείνει η οργάνωση και η συμμετοχή τους σε διάφορα προγράμματα, σε συνεργασία με την κοινότητα, με σκοπό την ενημέρωση των πολιτών για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής κακοποίησης.

Επίσης ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού, μπορεί να φανεί μέσα από διάφορα προγράμματα που είναι δυνατό να εφαρμοστούν και να λειτουργήσουν στην κοινότητα.

Μέσα από την κοινότητα, ο κοινωνικός λειτουργός, μπορεί να δουλέψει ιδιαίτερα στον τομέα της πρόληψης. Με την εφαρμογή προγραμμάτων στα σχολεία σε συνεργασία με άλλους ειδικούς, καθώς και με την εφαρμογή διαλέξεων και σεμιναρίων, όπου θα μετέχουν όλα τα μέλη της κοινότητας, θα μπορεί να φέρει το πρόβλημα της κακοποίησης τόσο της γυναίκας όσο και το όλο θέμα της βίας μέσα στην οικογένεια στο προσκήνιο.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το έργο των κοινωνικών λειτουργών και των άλλων επαγγελματιών με το πρόβλημα της κακοποίησης δεν «φαίνεται». Η κατανόηση, η διαμεσολάβηση ανάμεσα στους θεσμούς (αστυνομία – δικαστήριο) και στους ανθρώπους (μέλη οικογένειας, γειτονιάς) η συμπαράσταση, η προστασία από νέα θυματοποίηση, η αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων ή στιγμών, η ευαισθητοποίηση των τρίτων και της κοινής γνώμης, η επίλυση διαφορών με ιδιαιτερότητες, η ενημέρωση των σχολείων και των γονέων για τα σχετικά προγράμματα, αποφέρουν αμέσως καρπούς.

Χρειάζεται επιμονή και υπέρβαση δυσκολιών που δημιουργούν τόσο το πρόβλημα αυτό καθαυτό, όσο και η περιρρέουσα ατμόσφαιρα. (Κοινωνική Εργασία, Γιάννης Πανούσης, «ο ρόλος των επαγγελματιών του είδους», 1993, σελ. 30, Τεύχος 29^ο).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Ενότητα α.

1. Συμπεράσματα-Παρατηρήσεις

Η βία κατά των γυναικών, σύμπτωμα μιας κοινωνίας που κρατά τις γυναίκες, το μισό δηλαδή του πληθυσμού της γης, σε κατάσταση υποτέλειας, περιθωριοποίησης και διακρίσεων, εμφανίζεται σε όλες τις μορφές και σε όλους τους χώρους και τα πεδία ζωής και δράσης των ανθρώπων. Ξεκινά από την οικογένεια και από εκεί διαχέεται σε όλη την κοινωνία: στην εργασία, στο δρόμο, στο εμπόριο γυναικών και εν γένει παντού. Ασκείτε δε, απ' όλα τα πρόσωπα με τα οποία μπορεί να έρθει σε επαφή μία γυναίκα στη διάρκεια της ζωής της, από τον πατέρα και τον σύζυγο μέχρι τον πρώτο τυχαίο άντρα.

Αυτού του είδους η βία δεν μπορεί ν' αντιμετωπιστεί ριζικά και να καταπολεμηθεί όσο οι σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα διατηρούν το χαρακτήρα της εξουσίας και της υποταγής απ' την πλευρά του άντρα προς τη πλευρά της γυναίκας και όσο στην κοινωνία μας, η οποία παραμένει βαθιά πατριαρχική, παρά τις θεσμικές αλλαγές που έχουν γίνει, θα αναπαράγονται οι διακρίσεις και κατ' επέκταση η υποτέλεια και η υποδεέστερη θέση των γυναικών.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά την οικογένεια, η οποία θεωρείται ο πυρήνας της κοινωνίας μας, εδώ οι σχέσεις των δύο φύλων παραμένουν παραδοσιακές, παρά τις επιμέρους και περιορισμένες αλλαγές που έχουν συντελεστεί. Οι πόλοι ανάμεσα στα δύο φύλα είναι σχεδόν απόλυτα καθορισμένοι με βάση τις αντιλήψεις και τις πρακτικές αιώνων και οι όποιες διαφοροποιήσεις έχουν υπάρξει, δεν έχουν παρουσιάσει τη δυναμική ανατροπή της κατεστημένης τάξης πραγμάτων μέσα στον οικογενειακό χώρο. Στα πλαίσια λοιπόν αυτά, η άσκηση βίας από τον ισχυρότερο προς τον πιο αδύναμο μέσα στην οικογένεια, φαντάζει ως κάτι φυσικό και αναπόφευκτο που σκοπό του έχει, την άσκηση ελέγχου και την πλήρη καθυπόταξη γυναικών από τον άντρα της οικογένειας. Και το χειρότερο απ' όλα είναι το γεγονός ότι η βία αυτή αναπαράγεται από γενιά σε γενιά και διαχέεται σε όλους τους υπόλοιπους χώρους της κοινωνίας μας.

Έχει αποδειχθεί ερευνητικά ότι τα αγόρια που έχουν ζήσει σε οικογένειες που ο πατέρας κακοποιούσε τη μητέρα, στην πλειονότητα τους έχουν κακοποιήσει κι αυτοί τις συζύγους τους, στη δική τους οικογένεια. Επίσης, όσον αφορά τα κορίτσια, έχοντας ως πρότυπο τη μητέρα τους που ζούσε και υφίστατο συζυγική κακοποίηση, με τη σειρά

τους, ως επί το πλείστον, έχουν δημιουργήσει μεγαλώνοντας, σχέσεις με συζύγους που τις κακοποιούσαν, έχουν αφομοιώσει κατά κάποιον τρόπο τον ρόλο του θύματος. Το σπάσιμο αυτής της αλυσίδας της βίας, έχει άμεση σχέση με τη θεραπεία των παιδιών που έχουν ζήσει σε αυτές τις συνθήκες, καθώς και τη θεραπεία ολόκληρης της οικογένειας. Επίσης βασικότατος είναι ο ρόλος της παιδείας και εν γένει της κοινωνικοποίησης των νέων ανθρώπων και γενεών.

Μακροκοινωνιολογικά, βέβαια, η καταπολέμηση του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών, σχετίζεται άμεσα με ριζικές αλλαγές στις δομές και στην κουλτούρα της κοινωνίας και εν ολίγοις, με την ανατροπή της πατριαρχίας και την απελευθέρωση των γυναικών. (Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη σιωπή», Παρέμβαση από το Δίκτυο για την Καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών, Ιούνιος 2000,σελ. 87-88).

Βασικά το πρόβλημα εμφανίζεται κάτω από την πίεση του γυναικείου κινήματος εδώ και πολλά χρόνια. Η αλήθεια είναι ότι κάτω από το φως των πρόσφατων εξελίξεων αναγνωρίζεται επίσημα πλέον από την πολιτεία ως ένα κοινωνικό φαινόμενο και φαινόμενο που χρήζει εθνικής αντιμετώπισης. Η εθνική πολιτική είναι μια δυναμική των πραγμάτων γιατί έχει να αντιμετωπίσει καταρχήν το ζήτημα της διάγνωσης του φαινομένου. Η διάγνωση του φαινομένου απαιτεί έρευνα και τεκμηρίωση και στη συνέχεια να αναλύσει την πολυπλοκότητα του, να δει πέρα από το βασικό αίτιο ποιοι παράγοντες το παράγουν και το αναπαράγουν, ώστε να σχεδιάσει στην συνέχεια τις πολιτικές και τις δράσεις.

Το φαινόμενο είναι πολύπλοκο! Υπάρχει μία πολυπλοκότητα του φαινομένου, όχι γιατί έχουμε πολλές μορφές βίας, αλλά εστιάζονται στην ενδοοικογενειακή βία. Ενώ υπάρχει ένα βασικό αίτιο το οποίο είναι απολύτως αναγνωρισμένο από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας: Υπάρχει έλλειμμα αξίας των γυναικών, του γυναικείου φύλου και αυτό είναι βασικό ζήτημα. Από εκεί και πέρα οι παράγοντες που το συντηρούν, το διατηρούν και το αναπαράγουν είναι πάρα πολλοί. Έχουν να κάνουν με την οικονομική εξάρτηση των γυναικών, με την ανεργία των αντρών, το γεγονός ότι ο άντρας είναι πολλές φορές χρήστης ναρκωτικών ή αλκοολισμού, αυτοί είναι συντρέχοντες παράγοντες καθώς και πολλαπλοί παράγοντες που συντηρούν το φαινόμενο.

Μη μπορώντας να παρέμβουμε στο βασικό αίτιο, μη μπορώντας να αναλύσουμε τους συντρέχοντες λόγους και παράγοντες δεν μπορούμε να το λύσουμε αποτελεσματικά. Με αυτή την έννοια το φαινόμενο είναι πολύπλοκο και με αυτή την έννοια χρειάζεται να έχουμε πολλαπλές και σύνθετες πολιτικές αντιμετώπισης. Λέγοντας ότι αντιμετωπίζουμε το φαινόμενο, αντιμετωπίζουμε τρία βασικά πράγματα. Τον δράστη, το

θύμα και την κοινωνία ως αντίληψη, τα οποία είναι αλληλένδετα μεταξύ τους. Ακόμα αν ξεκινήσουμε με την αντιμετώπιση του δράστη, υπάρχει μία σχέση δράστη και θύματος η οποία από μόνη της ως σχέση αναπαράγει το φαινόμενο. Υπάρχει μια Λερναία Ύδρα, γιατί πάμε να λύσουμε το φαινόμενο και είναι σαν να θέλουμε να κόψουμε ένα κεφάλι και να παρουσιάζονται δύο στην πορεία. Έτσι χρειάζεται όχι απλώς να αποσταθεροποιηθεί η οικογενειακή συνοχή αλλά να δημιουργηθούν νέες σχέσεις αγάπης, αλληλοσεβασμού, αλληλοκατανόησης της οικογένειας.

Αυτό απαιτεί λύση στα πλαίσια μιας κοινωνικής πολιτικής, μιας ευαισθητοποίησης, όπου όμως χρειάζονται και άλλες παρεμβάσεις που έχουν και ποινικές προεκτάσεις, χωρίς να υπάρχει ούτε εκδικητική διάθεσή ούτε άλλου τέτοιου είδους πρόθεση. Διότι σε ό,τι αφορά τα θέματα νομοθεσίας έχει ανάγκη της εμπλοκής του καθ' όλα αρμοδίου Υπουργείου, στα θέματα των δομών και της ανάπτυξης δομών υποστήριξης δεδομένου ότι σήμερα έχουμε λίγες τέτοιες δομές.

Όμως εάν δεν κατανοήσουμε ότι αυτές οι δομές θα πρέπει να αναπτυχθούν σε κεντρικό περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με την εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Νομαρχιακής, πραγματικά δεν θα υπάρξει εξέλιξη στην αντιμετώπιση του φαινομένου. (Κα. Έφη Μπέκου, Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη Σιωπή», Ιούνιος 2000, σελ. 91-94).

Η αντιμετώπιση του φαινομένου αλλά και συγκεκριμένα ή μη χρήση βίας οπουδήποτε, είναι δείγμα πολιτισμού, τόσο μέσα στην οικογένεια, τόσο μεταξύ των δυο φύλων, όπου δεν είναι μόνο έγκλημα απέναντι στην προσωπικότητα, σε ένα άτομο που έχει ανθρώπινα δικαιώματα, τη γυναίκα σε αυτή την περίπτωση, αλλά αποτελεί και υπόσκαψη των δημοκρατικών μας θεσμών, το σεβασμό της προσωπικότητας του κάθε ατόμου.

Έτσι λοιπόν η βία ενάντια στις γυναίκες είναι βία ενάντια σε οποιοδήποτε πρόσωπο της κοινωνίας. Ουσιαστικά είναι απειλή για όλους. Μπορεί να είναι η στόχευση στη γυναίκα σ' αυτή την περίπτωση, αλλά μας απειλεί όλους μας.

Άξιο αναφοράς είναι η ανάγκη της χώρας μας να βοηθηθούν όλες οι γυναίκες οι οποίες μπορεί να έχουν περάσει από καταστάσεις κακοποίησης, διότι ένα από τα μεγάλα προβλήματα σ' αυτό το ζήτημα είναι ο φόβος. Ο φόβος να εκφραστεί, ο φόβος να αποκαλύψει, ο φόβος να μιλήσει για να μπορέσει να προστατευθεί. Βέβαια, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, χρειάζονται οι κοινωνικές δομές που θα επιτρέψουν την προστασία της γυναίκας όταν αποκαλύψει το πρόβλημα.

Στη χώρα μας γίνονται τέτοιες προσπάθειες, δημιουργούνται οι υποδομές και σιγά σιγά αυτό το πρόβλημα το οποίο ήταν υπαρκτό αλλά ουσιαστικά μη αναγνωρισμένο, είτε διότι υπήρχε ο φόβος και δυστυχώς και η αποδοχή ότι μπορούσε ο σύζυγος ή γενικότερα ο άντρας, ο σύντροφος να χτυπήσει τη γυναίκα μ' αυτό τον τρόπο, σιγά σιγά αυτό όχι μόνο αποκαλύπτεται αλλά γίνεται και αντικείμενο ουσιαστικής συνειδητοποίησης, ότι δεν μπορεί μέσα σε μια πολιτισμένη δημοκρατική χώρα αυτό το φαινόμενο να γίνεται αποδεκτό ανεκτό. (Κος Γιώργος Παπανδίου, Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη Σιωπή», σελ. 94).

Αλλά η βία κατά των γυναικών δεν είναι μόνο σωματική. Η βία κατά των γυναικών είναι και ψυχολογική, είναι και οικονομική. Η αλήθεια είναι ότι οι γυναίκες κάτω από τέτοιες συνθήκες χάνουν τον αυτοσεβασμό και την αυτοπεποίθησή τους και νιώθουν παγιδευμένες σε αδιέξοδο.

Παγιδεύονται στη σιωπή που καλύπτει τη βία εναντίον τους! Αυτό μας αφορά όλους μας.

- Γι αυτό πρέπει να σπάσουμε τη σιωπή.
- Να πάψουμε ν' ανεχόμαστε την άσκηση βίας στις γυναίκες.
- Να δείξουμε αλληλεγγύη και συμπάρασταση στις γυναίκες – θύματα, γιατί.

Η ΑΝΟΧΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΝΟΧΗ !!!!!!!

(Κα. Αντιγόνη Καραλή-Δημητριάδη, Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη Σιωπή», Ιούνιος 2000 Αθήνα, σελ.12-13).

Ενότητα β.

1. Εισηγήσεις – Προτάσεις.

Είναι γεγονός ότι η κατάσταση στην Ελλάδα ως προς το ζήτημα της κακοποίησης των γυναικών από τον σύντροφό τους βρίσκεται ακόμα στο στάδιο της αναγνώρισης της έκτασης, της σοβαρότητας και των συνεπειών της αλλά και της ανάγκης για την αντιμετώπισή της.

Ωστόσο στον διεθνή χώρο και ιδιαίτερα στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής την τελευταία δεκαετία γίνεται προσπάθεια αποκάλυψης του προβλήματος με έρευνες και μελέτες. Το γυναικείο κίνημα αναμφίβολα έδωσε την πρώτη ώθηση προς αυτήν την κατεύθυνση παράλληλα με την αποκάλυψη του προβλήματος της παιδικής κακοποίησης. Παρατηρούμε μία εκτεταμένη προσπάθεια ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού για την ύπαρξη του προβλήματος και τις επιπτώσεις του καθώς και την ίδρυση υπηρεσιών και κέντρων προστασίας από τη βία και νομοθετικές αλλαγές.

Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι οι προσπάθειες αυτές για την πρόληψη και αποτελεσματική παρέμβαση παρεμποδίζονται λόγω της ύπαρξης προκαταλήψεων, αδιαφορίας, έλλειψης κατανόησης και ακόμα αποδοχής της κατάστασης αυτής. Είναι αναγκαίο για τους κοινωνικούς λειτουργούς που παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις συζυγικής βίας να αναγνωρίζουν τις διαστάσεις του προβλήματος που είναι οικονομικές, συναισθηματικές, πολιτισμικές και ευρύτερες κοινωνικές. Παράλληλα η κοινωνική εργασία περισσότερο από κάθε άλλο επάγγελμα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες όχι μόνο για το συγκεκριμένο πρόβλημα της βίας μεταξύ των συζύγων αλλά γενικότερα της βίας μέσα στην οικογένεια. Τέτοιες πρωτοβουλίες πρέπει να επικεντρωθούν στην έρευνα, στην ανάπτυξη προληπτικών και παρεμβατικών προγραμμάτων, στην θέσπιση νόμων συμπαράστασης για την κακοποιημένη σύζυγο και την οικονομική ενίσχυση από την πολιτεία των οποιοδήποτε προσπαθειών γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση.

Με βάση την εμπειρία που προέρχεται από το διεθνή χώρο, σύμφωνα με τον Χρίστο Μουζακίτη (κοινωνική εργασία, 1989, Τεύχος 16^ο), υπάρχουν ορισμένες και συγκεκριμένες εισηγήσεις που μπορούν να δρομολογήσουν ένα σωστό τρόπο παρέμβασης για πρόληψη, καταστολή και θεραπεία του φαινομένου.

1. Συστηματική ενημέρωση του ευρύτερου κοινού μέσω ραδιοφώνου, τηλεόρασης, φυλλαδίων και φιλιών για το πρόβλημα της συζυγικής βίας και τις επιπτώσεις που έχει

αυτή στην οικογένεια και κατ' επέκταση στην ευρύτερη κοινωνία.

2. Συστηματική εκπαίδευση των αστυνομικών και κοινωνικών λειτουργών στο χειρισμό αυτών των περιπτώσεων αφού τις περισσότερες φορές από αυτούς εξαρτάται η κατεύθυνση που θα πάρει μία περίπτωση, δηλαδή εάν θα αποσιωπηθεί ή εάν θα ενεργοποιηθεί αφού κατά κανόνα είναι οι πρώτοι με τους οποίους έρχονται σε επαφή τα θύματα της συζυγικής κακοποίησης.
3. Δημιουργία στα μεγάλα αστικά κέντρα τηλεφωνικής υπηρεσίας σε 24ωρη βάση όπου τα θύματα θα μπορούν να απευθύνονται επώνυμα ή ανώνυμα για συμβουλή, γενική βοήθεια και παραπομπή τους σε ειδικές υπηρεσίες.
4. Δημιουργία ειδικής υπηρεσίας στα γραφεία Κοινωνικής Μέριμνας ή και στα Κέντρα Ψυχικής Υγείας από εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς που θα χειρίζονται περιπτώσεις συζυγικής και οικογενειακής βίας είτε αυτές φτάνουν άμεσα ή έμμεσα στην προσοχή τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών έχει σαν αποτέλεσμα την δημιουργία σύγχυσης στα θύματα και το μπλέξιμό τους στον γραφειοκρατικό δαίδαλο των υπηρεσιών που κατά συνέπεια τα αποθαρρύνει να συνεχίσουν.
5. Δημιουργία σπιτιών βραχυπρόθεσμης στέγασης και φροντίδας των κακοποιημένων γυναικών και των παιδιών τους όπου θα τους δίνεται η ευκαιρία επανεξέτασης της κατάστασης τους για τη λήψη αποφάσεων.

Σύμφωνα με τον κ. Γιάννη Παννούση (Κοινωνική εργασία, , 1993, τεύχος 29, σελ 33) στην Ελλάδα είναι απαραίτητο να ληφθούν τα παρακάτω μέτρα :

- Δημιουργία Εθνικού Οργανισμού Βοήθειας στα θύματα με εξειδικευμένο Πανεπιστημιακό Τμήμα ή Ινστιτούτο.
- Οργάνωση και στελέχωση Κέντρου Άμεσης Επεμβάσεως σε κρίσιμα περιστατικά.
- Θεσμικό πλαίσιο για ομάδες αυτοβοήθειας, εθελοντικές οργανώσεις και άλλες ιδιωτικές πρωτοβουλίες.
- Ίδρυση ταμείου για τα θύματα του Εγκλήματος.

- Έκδοση ενός ειδικού εγχειριδίου παρέμβασης.
- Ανωτατοποίηση των σπουδών των Κοινωνικών Λειτουργών.

Η ανδρική βία, στις άπειρες μορφές εκδήλωσής της, είναι το αποτέλεσμα της ανδρικής εξουσίας (δύναμης), της αναγνώρισης του προνομίου του επιτρεπτού αλλά και του φόβου (του δράστη της) ότι δεν είναι ικανός να ασκήσει εξουσία. Συνεπώς, ο άντρας με την πράξη βίας, δείχνει στη γυναίκα ποιος είναι το αφεντικό στο σπίτι και στους τρίτους «ποιος είναι ο άντρας». Γιατί « δεν είναι ένας εχθρός που πιέζει τη σκανδάλη, ούτε ένας άγνωστος ιός που φέρνει το θάνατο. Είναι απλά και μόνο ο άντρας». Όχι όλοι οι άντρες βέβαια. Δυστυχώς όμως πολλοί. Άντρες συνηθισμένοι, κανονικοί, όλων των ηλικιών και όλων των κοινωνικών τάξεων.

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού γίνονται προτάσεις όπως ότι θα πρέπει :

- Να αμφισβητηθούν και να διαλυθούν οι δομές της ανδρικής εξουσίας. Να ακυρωθούν τα ανδρικά προνόμια και να μπει ένα τέλος στην πολιτισμική και κοινωνική ανοχή των πράξεων της βίας κατά των γυναικών.
- Να αλλάξει το εκπαιδευτικό σύστημα σε όλες τις βαθμίδες και να δημιουργηθούν μηχανισμοί ευαισθητοποίησης ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου και ιδιαίτερα των ανδρών, με στόχο την μη ανοχή της βίας κατά των γυναικών.
- Να επαναπροσδιοριστεί ο ανδρισμός. Να κατεδαφιστούν οι κοινωνικές δομές του φύλου που τόσους κινδύνους περικλείουν. Το παράδοξο της αναμετάδοσης των πατριαρχικών αξιών, είναι ο πόνος, η παραφορά (οργή), η απογοήτευση, η αποξένωση και ο φόβος. Καιρός να αποξηρανθεί η πηγή όλων αυτών των συναισθημάτων για να αποκτήσουν οι άνδρες ευαισθησίες, να είναι ικανοί να αντιλαμβάνονται τον πόνο που προκαλεί η βία είτε σωματικό είτε ψυχικό.
- Να γίνουν προσπάθειες για την αναμόρφωση των σεξιστικών δομών της οικογένειας και ιδίως των θεσμών και των σχέσεων στα πλαίσια των οποίων ανατρέφονται τα παιδιά, να οργανωθούν και να εμπλακούν άνδρες σε συνεργασία με τις γυναίκες.

- Να οργανωθούν προγράμματα για τους δράστες της βίας, ώστε να αλλάξουν οι πατριαρχικές τους αντιλήψεις, δίνοντας προσεγγίσεις χωρίς εμπάθεια. Μόνο έτσι υπάρχει περίπτωση να ανακαλύψουν τον τρόπο που θ' αλλάξουν τον εαυτό τους και τους ομοίους τους.

Η μελέτη του συγκεκριμένου θέματος μέσα από την βιβλιογραφική της πλευρά οδήγησε στη διατύπωση των εξής προτάσεων από τους μετέχοντες σπουδαστές:

- Βασικά δεν υπάρχει οργανωμένος σχεδιασμός ο οποίος να στοχεύει άμεσα στην πρόληψη της κακοποίησης των γυναικών. Κάποια μέτρα βέβαια έχουν παρθεί σε πολιτικό, νομοθετικό και εκπαιδευτικό επίπεδο για την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης σε βάρος των γυναικών τα οποία έμμεσα συντελούν στην πρόληψη της κακοποίησης των γυναικών. Παρ' όλα αυτά είναι πολύ δύσκολο να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων, αφού δεν υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία πριν και μετά την εφαρμογή των μέτρων, ώστε οι οποίες θετικές αλλαγές να μπορούν να αποδοθούν πράγματι στη λήψη των συγκεκριμένων μέτρων. Η εμπειρία δείχνει ότι οι καμπάνιες, σεμινάρια που περιορίζονται στην πληροφόρηση και μετάδοση γνώσεων δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές. Η πρόληψη πρέπει πια να περνά μέσα από την αλλαγή συνειδήσεων και στάσεων.
- Ως φορέας διαπαιδαγώγησης και κοινωνικοποίησης του παιδιού μετά την οικογένεια είναι το σχολείο. Τα σχολικά βιβλία άλλαξαν σύμφωνα με την αρχή της ισότητας των φύλων αλλά σε ένα τόσο επιφανειακό επίπεδο ώστε τα βασικά μηνύματα που διαγωνίζουν τα στερεότυπα των δύο φύλων να εξακολουθούν να τα διαπερνούν. Κρατικοί και Ιδιωτικοί φορείς, ομάδες, κοινοτικά κέντρα, σχολεία, συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλοι φορείς εκπαίδευσης θα πρέπει:
- Να εξετάσουν και να συνειδητοποιήσουν τους μηχανισμούς που λειτουργούν στο πρότυπο κυριαρχία – υποταγή, ο καθένας στον τομέα του.
- Να εξετάσουν πως σχετίζονται αυτά με το φαινόμενο της κακοποίησης των γυναικών από το σύντροφό τους.

- Τι βήματα μπορούν να κάνουν για να πάνε να ενισχύουν αυτό το πρότυπο και να μειώσουν τις αρνητικές του συνέπειες.
- Να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις.
- Να ιδρυθούν κέντρα για κακοποιημένες γυναίκες, γυναίκες που έχουν υποστεί συζυγική κακοποίηση – βία ή και άλλες μορφές βίας σ' όλη τη χώρα. Παράλληλα να διοργανωθούν συναντήσεις των κέντρων για κακοποιημένες γυναίκες με άλλες οργανώσεις και υπηρεσίες που ασχολούνται με παρόμοια προβλήματα με στόχο, την ανταλλαγή εμπειριών, έτσι ώστε και οι δύο πλευρές να αντιληφθούν την πολυπλοκότητα των προβλημάτων και τη δυνατότητα παροχής εναλλακτικών λύσεων.
- Η μορφή και ο τρόπος λειτουργίας των κέντρων θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής και στην κατεύθυνση παροχής εναλλακτικών λύσεων. Τα κέντρα θα πρέπει να συνεργάζονται με όλους τους φορείς της κοινότητας, έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται πολύπλευρα τα ποικίλα προβλήματα των γυναικών. Μέσα στις αρμοδιότητες της κοινότητας να προστεθεί και η ενημέρωση του κοινού για τη λειτουργία τέτοιων κέντρων. Επίσης τα κέντρα να είναι στελεχωμένα με κοινωνικούς λειτουργούς, οι οποίοι θα είναι ειδικευμένοι στο να βοηθούν κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους στον τρόπο οργάνωσης της ζωής τους
- Στα κρατικά νοσοκομεία να δημιουργηθούν χωριστές υπηρεσίες για γυναίκες-θύματα βίας και να αναβαθμιστεί ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών μέσα από αυτά.
- Να δημιουργηθούν κινητές υπηρεσίες άμεσης βοήθειας, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, οι οποίες θα μπορούν να καλούνται από γυναίκες-θύματα βίας και να προσφέρουν πολύπλευρες υπηρεσίες όπως, να συνοδεύουν τις γυναίκες στην αστυνομία και στις δικαστικές αρχές. Ακόμη να υπάρχει αυτοτελής οργάνωση των υπηρεσιών αυτών, ώστε τα θύματα να μην εμποδίζονται από την γραφειοκρατία, εφόσον οι διαδικασίες που ακολουθούν την καταγγελία να είναι πιο να είναι πιο σύντομες και απλές.

- Να καλυφθούν τα νομικά κενά στον τομέα της κακοποίησης, της σεξουαλικής παρενόχλησης και του βιασμού-κακοποίησης μέσα στο γάμο που χρειάζονται δραστικές αλλαγές μέσα στο νομικό πλαίσιο.
- Να ιδρυθούν οικογενειακά δικαστήρια.
- Να υπάρχει ειδική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση όσων εμπλέκονται στον τομέα της κακοποίησης: γιατροί, προσωπικό νοσοκομείων, δικηγόρων, ιατροδικαστικών υπηρεσιών κ.α.

Σύμφωνα με την παρέμβαση από την κίνηση των δημοκρατικών γυναικών (Πρακτικά Συνεδρίου «Σπάζοντας τη σιωπή» Ιούνιος 2000, σελ. 85-86), γίνονται τρεις συγκεκριμένες προτάσεις ως προς το οικονομικό θέμα που τίθεται πάντα για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών προς το Κ.Ε.Θ.Ι., την Γενική Γραμματεία Ισότητας και το Υπουργείο Εσωτερικών:

- Τα χρήματα που δεσμεύονται από τους μαστροπούς σε υποθέσεις πορνείας – και πηγαίνουν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων- να πηγαίνουν σ' έναν ειδικό λογαριασμό και να χρησιμοποιούνται για τις κακοποιημένες γυναίκες. Αφού τα χρήματα είναι προϊόντα της βίας κατά των γυναικών, ας χρησιμοποιούνται για την εξάλειψη της βίας.
- Να γίνουν καμπάνιες ευαισθητοποίησης, έτσι ώστε τα διάφορα κληροδοτήματα ή μεγάλες εταιρίες να χρηματοδοτούν ειδικούς λογαριασμούς για την ενίσχυση των καταφυγίων για τις κακοποιημένες γυναίκες.
- Τα πρόστιμα της Τροχαίας να πηγαίνουν σε συγκεκριμένους σκοπούς και ο παραβάτης να επιλέγει το σκοπό για τον οποίο θα δοθεί το πρόστιμο του. Αυτό ήδη ισχύει σε άλλες χώρες της ΕΟΚ. Στη λίστα, από την οποία θα διαλέγει ο παραβάτης, μπορεί να περιλαμβάνονται και τα καταφύγια κακοποιημένων γυναικών.

Αυτές οι οικονομικές προτάσεις έχουν ταυτόχρονα και διαπαιδαγωγικό χαρακτήρα, έτσι ώστε η κοινωνία να συνειδητοποιήσει ότι η βία κατά των γυναικών δεν είναι πια ανεκτή.

Να αντιμετωπιστεί ο δράστης όχι μόνο μέσα από τις ποινικές τιμωρίες, αλλά να δημιουργηθούν και κέντρα θεραπευτικά για τους άντρες, κάτι που ισχύει ήδη σε τέσσερις χώρες τις Ευρώπης.

Εκτιμώντας την κατάσταση σήμερα, αυτό που φαίνεται να έχει αλλάξει αρκετά, είναι η κοινωνική αντίληψη για τη βία. Όλο και περισσότερες φωνές συμφωνούν ότι η βία κατά των γυναικών είναι κοινωνικό φαινόμενο και όχι ιδιωτική υπόθεση. Όλο και περισσότερες φωνές σπάνε την σιωπή τους

Αυτό που επίσης είναι φανερό, είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει κανενός είδος ανοχή για αυτό το κοινωνικό φαινόμενο, αντιθέτως πρέπει να καταπονηθεί. Και εδώ ακριβώς μπαίνει η ευθύνη της κοινωνίας, της οργανωμένης κοινωνίας και της πολιτείας. Χρειάζονται πολλά και ίσως και όλα τα παραπάνω γενναία μέτρα για να αλλάξουν τα πράγματα και να αντιμετωπιστεί και να καταπολεμηθεί ώστε να εξαλειφθεί το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

■ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟ 10.000 ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ

δικαστικές «αποκτήρες» επιδείχως πύρνα και ο ταν Ελλάδα το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας με θύματα γυναικεία θύματα. Μία στις πέντε γυναίκες κακοποιείται ήπιου το σθένος, το τίνυ, κάρη η τόν πατέρα της, συμφωνά

με στοιχεία της ΓΓ Γιστήτης Όμιλης η πραγματικότητα είναι πολύ πιο τραγική, αφού η περισσότερες περιπτώσεις, υπό φόβο η ντροπή, «θαβάνται» για πέντε ενδός των ... τείκων, στο νούση της οικογένειας γύληνης.

ΣΤΕΛΛΑΣ ΣΩΜΑΡΑΚΗ

Οι περισσότερες φορές το κακό είναι πιο σημαντικό απ' ό,τι λέει μια ειδήσεως. Μία στις πέντε γυναίκες που κακοποιούνται για βία είναι στην εξωτερική χώρα, ενώ οι περισσότερες είναι στην Ελλάδα. Μία στις πέντε γυναίκες κακοποιείται ήπιου το σθένος, το τίνυ, κάρη η τόν πατέρα της, συμφωνά

Εξαρση της βίας με θύματα τις γυναίκες

Μία στις πέντε Ελληνίδες έχει δεχτεί επίθεση από σόζιγο, συντροφό η από τόν πατέρα της

αίτια δεξίσης το ζώνιο ζύτσης από Γιστήτη της Θεολογίας Καραγιάννης από Καρολίνης Αποκαλύπτου την έκθεση της Γενικής Γραμματείας της ΓΓ Γιστήτης Όμιλης, που καταδεικνύει ότι μία στις πέντε γυναίκες που κακοποιούνται από σόζιγο, συντροφό η από τόν πατέρα της, συμφωνά

Κοινωνικά χαρακτηριστικά θυμάτων

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΟΙΧ	ΚΑΘΙΣΤΟΙΧ	ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΤΙΣΤΟΙΧ	ΕΠΙΘΕΤΟ
ΗΦΗΡΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	75	10	15	ΕΠΙΘΕΤΟ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	75	10	15	ΕΠΙΘΕΤΟ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	75	10	15	ΕΠΙΘΕΤΟ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	75	10	15	ΕΠΙΘΕΤΟ

αίτια δεξίσης το ζώνιο ζύτσης από Γιστήτη της Θεολογίας Καραγιάννης από Καρολίνης Αποκαλύπτου την έκθεση της Γενικής Γραμματείας της ΓΓ Γιστήτης Όμιλης, που καταδεικνύει ότι μία στις πέντε γυναίκες που κακοποιούνται από σόζιγο, συντροφό η από τόν πατέρα της, συμφωνά

60 εκατ. πέθαναν σε όλο τον κόσμο

Κακοποιήσεις, βιολογικές αποφυγές από τα αποκαταστά εξοπλισμού που διακρίνεται από ανάρτητα ον. Αυτή είναι η εγκύβητος παύση γυναικών του πλανήτη μας, από τη βία και υποβαθμισμένη Αφροί, από τον πατριωτικό Κινοπόλιτη στην Ελλάδα. Πη απογράφει διακρίσεις για έκθεση της UNICEF με θέμα την κακοποίηση ενδός - τών οικογενειακών τείκων, που παρουσιάζονται στη Συνέλευση του ΟΗΕ εν όψει της δεξίτησης που θα πραγματοποιηθεί στις 3 Ιουνίου στη Νέα Υόρκη. Εξήντη εκατομμύρια γυναίκες σε όλα τον κόσμο, όπως καταγράφει έκθεση από τη γραμματεία της UNICEF στη Φιλαδέλφεια, έχουν δύνη της αγριότητας ενδός - τών οικογενειακών τείκων, από κακοποιότητες από τράπηλα, στο όργανο βιολογικό τους είτε αρνητικές οι ίδιες η ζωή με τη μορφή εκδίκησης που είναι με-

ρη εξέταση της βίας. Κατόν τρέφου εκπαίδευσης οι γυναίκες κάθε ηλικίας με φοβία σε όλα τον κόσμο η είναι κακοποιούνται από την αμερική της υπεροπλοηκίας η την βίβλην αρνητικής πληθύνοντες τα έθνητα της αδυναμίας του φρένα τους. Τιν άτομα τους να νυμφίνονται κί τους θύματα πληθύνουν από σόζιγο, όπως η βία από τόν πατέρα από τις άλλες, οι γυναίκες στην Ινδία, που κακοποιούνται από τις ίδιες τους τις συγγένειες με εκπαίδευση μα ειδός, που μπορεί ακόμα να νη πεταχτεί στο ... σκεπτόμενα. Αλλά η βία από τών νυμφών δεν περιορίζεται μόνο στην υποανάπτυκτης χώρες. Η έκθεση της UNICEF επισημαίνει τα συγγένειες των ενδός - τών οικογενειακών τείκων, υποκατάστασης ότι η νυμφόσυλη των νυμφών στην Αφρική η με εκπαίδευση μόνο η Γιστήτη η βία από τών πατέρων.

Σ ΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΥ

Ας πάλι, οι νε μισοί φέρεις την πύρνα κακοποιήσεις δεν καταγγέλλονται, από φορά η ντροπή...

Ρεκόρ βίας κατά των γυναικών

Τα 47% των γυναικών του Ηνδουιστικού κράτους υφίστανται κάθε είδους κακομεταχείριση εκ μέρους των συζύγων ή των συντρόφων τους

«Τα αρσενικά στερεότυπα δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα»

Εξαναγκασμός σε αυτοκτονία, άγριο ξυλοδαρμούς, βασανισμοί με θύματα γυναίκες, σεξουαλική και σωματική κακοποίηση παιδιών γράφονται καθημερινά στις επιφυλλίδες της κοινωνίας του Μπαγκλαντές.

Αυτή η χώρα, της οποίας πρωτοπαύστως είναι γυναίκα, κατέχει το αβιβαρέ ρεκόρ στα κρούσματα βίας κατά των γυναικών, σύμφωνα με την έρευνα έκθεση του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό (UNFPA). Σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα, το 47% των γυναικών του Μπαγκλαντές υφίσταται κάθε είδους κακομεταχείριση εκ μέρους των συζύγων ή των συντρόφων τους.

Τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 40% στην Ινδία, 29% στον Καναδά, 22% στις Ηνωμένες Πολιτείες και 20% στη Νότια Αφρική. Παρόμοια συνθήκη στο Μπαγκλαντές είναι και η πρόκληση εγκληματίων με οξεία, ιδίως κατά γυναικών και κοριτσιών με-

ταξύ 11 και 20 ετών. Προκειμένου να σταματήσουν τα κρούσματα βίας κατά των γυναικών το UNFPA προτείνει την άμεση αλλαγή της συμπεριφοράς των ανδρών.

Όπως σημειώνεται στην έκθεση, η συμπεριφορά των ανδρών επιδεινείται κατά ένα μέρος από την ένδρα ποι τους επιβάλλει η κοινωνία, ενώ από την άλλη τα αρσενικά στερεότυπα δεν ανταποκρίνονται πλέον στην πραγματικότητα, γεγονός που καθιστά τους άνδρες επιθετικούς απέναντι στις γυναίκες. Αλλά πολλά προγράμματα δράσης που εφαρμόζονται σε σλόκληρο τον κόσμο δείχνουν ότι η στάση των ανδρών απέναντι στις γυναίκες μπορεί να αλλάξει.

Στην Ινδία, για παράδειγμα, η μη κυβερνητική οργάνωση SARTHI εκπαιδεύει άνδρες για να ενισχύσουν τις σχέσεις τους με τα θύματα όπως οι σχέσεις ανάμεσα στα δυο φύλα, η αναπαροχή και οι επιπτώσεις της συμπεριφοράς τους στην υγεία των συζύγων τους.

Η γυναίκα και ο γάιδαρος θέλουν ξύλο! 'Η μήπως βιτριόλι;

Δεν είναι απίθανο να συμβεί. Η γυναίκα και ο γάιδαρος έχουν κοινά χαρακτηριστικά: ο καθένας τους μπορεί να γίνει επικίνδυνος αν τον ερεθίσουν. Ο γάιδαρος με την ουρά και η γυναίκα με τα χέρια. Ο γάιδαρος με την ουρά μπορεί να κάνει πολύ μεγάλη βλάβη. Η γυναίκα με τα χέρια μπορεί να κάνει πολύ μεγάλη βλάβη.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

«Την έλανε μετρι λιποθύμιας, και τον είπε ο αγουρατικός που τον ξυμοίλαγε έτσι, αν δεν υπογράψει η γυναίκα σου, παράδεισο δεν βλέπεις!» - «Α, να καθίσει το καθαράρα, τον παρμό, ταιθείς όμως και η υπαρέτρια που γεννησε τα δίδυμα!» - «Βρενα, κορά μου, δεν με ξέρεις ή θα μάθεις να υπακούεις ή στις πίσω πακέτο στον πατέρα σου!».

► της Δημότρας ΒΟΚΚΟΤΑΚΗ

Εγώ, δεν θα κτυπήσω ποτέ γυναίκα. Μακάρι να μπορούσα να πω το ίδιο και για τον πατέρα μου.

Η Βία δεν και πατέρα

Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Μια παγκόσμια επίδειξη

Πέντε χρόνια μετά τη Συνδιάσκεψη για τη Γενιά του 1960, μια κομμάτι επίδειξη και συζήτηση έγινε στην πόλη της Βιέννης. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν.

«Ερωτικό» ξύλο

Η «ερωτική» επίδειξη έγινε στην πόλη της Βιέννης. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

ΕΠΙΘΕΣΤΗ ΤΩΝ ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΠΙΤ

Επιθετική η βία στην πόλη της Βιέννης. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν.

Επιθετική η βία στην πόλη της Βιέννης. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν. Η επίδειξη έγινε με την παρουσία της Λίβιας Σελίνγκ και της Τζέιντ Μπράουν.

Ένας τεράστιος παρτίκι της γυναίκα που είναι στην πόλη της Βιέννης.

Επίδειξη επίθεσης της γυναίκα στην πόλη της Βιέννης.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Πού μπορούν να αδικηθούν οι γυναίκες

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού. Η βία δεν και πατέρα. Ο γάιδαρος είναι ο πατέρας της γυναίκα. Η γυναίκα είναι η μητέρα του γαϊδαρού.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΕ 4 ΜΗΝΕΣ ΣΤΟ

Ιε χτυπάει μπροστά στα παιδιά

«Παντρύττερα σε ηλικία 23 ετών. Από το πρώτο διατήρημα κατάλαβα ότι ο άντρας μου ήταν αζώοθμος και δεν μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε. Στην αρχή με εθάρξε με τα χαρτότερα λεγάρια. Δεν έδινε σημασία. Πίστωνα ότι τα λεγάρια θα άλλαζον. Όμως, οι ελπίδες μου διαφεύσαν...»

REPORTAZ
Φωτεινή Στεφανοπούλου
ΜΕΣΣΑΛΩΝΙΑ
ΓΡΑΦΗΜΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΣΣΑΛΩΝΙΑΣ

» Την πρώτη φορά που με χτύπησε ήμουν ακριβώς στην ηλικία που είχα αρχίσει να με κοιτάζουν διαφορετικά. Η κατάσταση δεν βελτιώθηκε ούτε όταν φέραν στο σπίτι τη δεύτερη κόρη μας. Κάθε προσοχή για διαζύγιο κατάληγε σε καβγά. Εφάρτε στο σημείο να με κοιτάζουν μπροστά στα παιδιά και σε ζήλο. Μάλιστα μια φορά έγραψε το γράμμα του χτυπώντας με. Ήμουν απελπισμένη, γιατί δεν εργαζόμουν και δεν είχα δουλειά να πάω. Οι δικιά μου δεν με καταλάβαιναν. Πέρα δύο φορές την υπηρεσία. Την πρώτη φορά μου είπαν ότι δεν ασχέτη αρμάδος. Τη δεύτερη ο αξιωματικός ετήρησε: «σε είχα, ούτε τιλο με μαλώω λέγοντας "κίστε παιδιά και μετά τα παρτάτε". Έπειτα από δώδεκα χρόνια βρήκα το κουράγιο να απευθυνθώ σε δικηγόρο. Ο άντρας μου εφυγε από το σπίτι με την κόλητρο, γιατί δεν είχε δουλειά. Τέλιχα γυρίσε πίσω, αλλά δεν άλλαξε τίποτα. Τότε έπαιε στα χέρια μου ένα φυλλάδιο του Κέντρου Προσών για Θέματα Γέννησης Πήρα και μίλησα με ψυχολόγο. Ακόμα και σήμερα, όμως, δεν ξέρω τι θα κάνω. Γνωμαρίστην με αγά με δουλειά...»

Ετη συγκεκριμένη περίπτωση της 13χρονης, σήμερα γυνίκας αποτυχημένη το θέμα που διακονούν εκατοντάδες γυναίκες στην Ελλάδα, οι οποίες κακοποιούνται από άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

Ένα θέμα, που ξεκινά από τη ματαίωση και τη ψυχολογική δια-

και στήριξης, κατάληγε στην κοινωνική καταπίεση και την αποξένωση των θυμάτων που αποφοιτούν να καταγγείλουν τους βίαιες τους

Διάδοδο

Το φαινόμενο φαίνεται πως έχει κοινή βάση στην κοινωνική διαστρέφση, κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα. Ενδιάμεσα 80 γυναίκες καταγγίνουν το πρόβλημα τέφρα να στο νεότερο Κέντρο Προσών για Θέματα Γέννησης (ΚΕΘΓ) της Θεσσαλονίκης. Ήταντας ψυχολογική υποστήριξη, αλλά και νομική βοήθεια, προκειμένου να βρουν διέξοδο στο πρόβλημα τους. Και φυσικά, οι αμφίβους των θυμάτων είναι πολύ μερ, γι αυτό ο ρος φρον οι κακοποιημένες γυναίκες ήταν σκεδασμένες να καταγγείλουν τα περιστατικά ακόμα και σε συμβουλευτικές

Σε απογνώση

πολλές γυναίκες που καταπορεύονται από τους άνδρες τους ή άλλα πρόσωπα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος

πένες, καθώς αντιμετωπίζουν την έλλειψη κατανόησης και την υποβιβαστική συμπεριφορά των αδελφών και των αδελφών τους. Αποκαλυπτικά, εξάλλου, είναι τα στοιχεία έρευνας της Εθνικής Επιτροπής, σχετικά με

τη δια της βίας των γυναικών. Εργαστηρίων, μια στις πέντε γυναίκες έχει πέσει θύμα βιολογικού βίαιου από τον σύζυγό της, το ένα τρίτο των γυναικών που φέρονται στα επικοινωνιακά περιστατικά των νοσοκομείων είναι θύματα κακοποίησης από τον συντρόφο τους, ενώ μια στις δύο γυναίκες που διαβιβάζονται κάθε χρόνο είναι θύμα του πατέρα ή του πρώην συντρόφου της. Και, σύμφωνα με τους υπεύθυνους του ΚΕΘΓ, στην Ελλάδα του 2009 τις καταγγίλλουν κυρίως δεν ασχέτην 1049 από τον ίδιο σφε. Απο τις 80 γυναίκες που η καταγγέλονται στα κέντρα, οι 60 ήταν από τη Θεσσαλονίκη και οι 20 από άλλες περιοχές της Μακεδονίας. Οι περισσότερες φέρονταν χρόνια κακοποίηση από τον σύζυγό τους, είχαν παιδιά και ήταν άεργες.

«Το πρόβλημα είναι πραγματικά κριτικό στην Ελλάδα. Εκεί οι γυναίκες αρνούνται βοήθεια αναφορικά, καθώς ο θύτης στήριχος είναι γνωστός και δεν δρουνται οι απαραίτητες υπηρεσίες από το οικογενειακό τους

περιβάλλον, είτε είναι από σφισσικούς ή μηθους ανθρώπους ή ακόμα και από τους ΚΕΘΓ. Απ

Η Αστυνομία

Η Αστυνομία φέρνει συχνά σε μάταια ταξί ενστάσεις από αστυνομικούς και ύστερα της καταγγέλλουν και ύστερα της καταγγέλλουν οι πατέρες, που είναι καταγγέλλουν οι έφηβοι της ηλικίας στο σπίτι τους, με τι δεν είναι που ε στην κατάσταση με την που γράφει ο ελληνικός, που το γράφει στο σπίτι της γαστρονομίας, ο οποίος καταγγέλλει, αλλά πάλι αυτή καταγγέλλει

«Από είναι ενστάσεις που μας απίτητα. Χρειάζονται προσαρμογές στην οποία θα αντιμετωπίσει τις καταγγέλλουν φέρονται της η Επικρασία από τα 1984 Γουλιάρου

Στην και απασχόληση

Οι δύο βασικές προτεραιότητες του ΚΕΘΓ είναι η πρόληψη και απασχόληση στις κακοποιημένες γυναίκες. Μάλιστα, όπως και δουλειά είναι οι κυριότεροι αναστασιαστές για τους οποίους το θέμα δεν καταγγέλλουν τους δράστες. Γι' αυτό εργαζομένη σε σφαίρα με άλλους και διάφορους φορείς ώστε να προχωρήσει στην δημιουργία Εργασιακού κέντρου για γυναίκες θύματα για την ανάκτηση εργασιών, ανέφερε ο επικεφαλής ΚΕΘΓ, Ανδρέας Γουλιάρου.

Μέσα στον επόμενο μήνα, κλητές μονάδες των ΚΕΘΓ πραγματοποιούν επικοινωνίες σε διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας. Στόχος είναι να γίνει μία πρώτη έρευνα στους φορείς της περιφέρειας, ώστε να καταγραφούν οι ανάγκες αλλά και να προσφερθεί απτό που βοήθεια ο

Ε ΤΟΝ ΕΧΘΡΟ ΜΟΥ...

Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΩΣ ΣΟΥ

...Πολλές φορές οι άνδρες είναι άδικοι, υποτιμούν το κέρμα, τον και παράφορο φανακ στον υποτιμητικό και ενίοτε ανόμοιο και το να υποτιμούν τις επιδόσεις της γυναίκας και να μην την αξιοποιούν όπως η ίδια μπορεί να είναι. Αλλά...

...Απορρογεί ο άνδρας από την ίδια και τον κερδίζει και υποτιμεί, στην κοινωνία και ιδιαίτερα, πολλές γυναίκες υποτιμούνται και είναι ακόμη πιο ηττητές από τις ίδιες, οι οποίες είναι οι κερδισμένες ή από τις ίδιες γυναίκες που είναι οι κερδισμένες και οι άνδρες που είναι οι ηττημένοι. Αλλά...

...Από τον άλλο άνδρα, παρ' όλο που οι επιδόσεις του είναι οι ίδιες, τον υποτιμούν και τον κερδίζουν, το 99%, υποτιμούν ότι ο άνδρας και ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Για να βρούμε τον άνδρα που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, πρέπει να κοιτάξουμε τον άνδρα και τον άνδρα που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Το να υποτιμούν οι άνδρες τις επιδόσεις των γυναικών, είναι το να υποτιμούν τον άνδρα και τον άνδρα που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

Για στηρίξη

...Ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Η γυναίκα που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

...Η γυναίκα που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος, είναι ο άνδρας που είναι ο κερδισμένος και ο άνδρας που είναι ο ηττημένος. Αλλά...

Donna Ferrato (Φωτορεπόρτερ) “ΟΤΑΝ Η ΑΓΑΠΗ ΠΛΗΓΩΝΕΙ”

ΔΕΥΤΕΡΗ ΗΜΕΡΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ - Γ' ΜΕΡΟΣ 16/6/2000

Στην Αμερική, λοιπόν, υπάρχει αυτό το ανεπίσημο, «Υποχρεωτικό Νόμο Σύλληψης». Γυναίκες άφη την παύση από την γυναίκα, η οποία αν έχει τριμηνιαστές οι πατονομικοί είναι υποχρεωμένοι να συλλέξουν το σύζυγο, αλλιώς θα βρεθούν οι ίδιοι αντιμέτωποι με το νόμο. Σε αυτή την φωτογραφία, λοιπόν, βλέπτε την τοπική κατάσταση του θύτη που κακοποιεί τη γυναίκα του. Πρώτα, είναι πολύ θυμωμένος που τον συνέλαβαν. Δεν καταλαβαίνει... «Ποι έμένα... γιατί πρέπει να περάσω τη νύχτα στη φυλακή; Αυτή κάνει αυτό, το άλλο...» (φωτογραφία 4). Δεύτερο λεπτά αργότερα, μοιάζει με μικρό αγόρι. Θέλει όλους να τον σκαλιόσουν, λες και είναι μαρό. Κλαίει και ζητάει από όλους συμπάθεια, νιώθει τόσο σοχέραι (φωτογραφία 5). Αυτοί που βλέπτε στις φωτογραφίες είναι άντρες, όχι παιδιά. Και χρειάζεται να ξέρουν ότι οι πράξεις τους θα έχουν συνέπειες, αλλιώς θα συνεχίσουν να ξεφεύγουν.

(φωτογραφία 4)

(φωτογραφία 5)

(φωτογραφία 6)

Εδώ, βλέπετε αυτό το μικρό αγόρι που είναι πιο γυναικό από όλους μας. Πιο γυναικό από την αστυνομία και από τους δικαστές που κάθονται στις μεγάλες καρέκλες και αναρωτιούνται «τι φταίει που η γυναίκα αυτή δεν μπορεί να είναι πιο υπεύθυνη – ποιο είναι το πρόβλημά της». Λόγτι, για όλους είναι πολύ εύκολο να κρίνουν τη γυναίκα. Το μικρό αυτό αγόρι, λοιπόν, γύρισε και είπε στον πατέρα του «Σε μισώ που χτυπάς τη μητέρα μου και να μην ξαναγορίσεις ποτέ στο σπίτι μας» (φωτογραφία 6).

Σε αυτές τις φωτογραφίες βλέπτε μερικές από τις γυναίκες που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης. Είναι πάντα τόσο δύσκολο για αυτές να πιστέψουν ότι οι άντρες που λένε ότι της αγαπούν θα έκαναν ποτέ κάτι τέτοιο...

Η γυναίκα αυτή κακοποιήθηκε από τον άντρα της, όταν γύρισε σπίτι της μετά από τη δουλειά της στο νοσοκομείο. Την έδιωξε για να της «δώσει ένα μάθημα για τη ζωή» γιατί αυτός νόμιζε ότι η γυναίκα του διατηρούσε κάποιο δεσμό στο νοσοκομείο. Η γυναίκα αυτή υπέβλεπε μήνυση, βγήκε ένταλμα προστασίας για αυτήν. Έτσι, έδιωξε τον άντρα της στη φυλακή γιατί σκέφτηκε «Οι γείνοι μου δεν αναγνωρίζουν πια ούτε ποια είμαι. Δεν θέλω να ξαναδούν ποτέ μέσα στο σπίτι μας τέτοιες εικόνες» (φωτογραφία 7).

Στην Αμερική, υπάρχουν 2.800 περίπου καταφύγια. Ίσως να πιστεύετε ότι είναι πολλά. Για παράδειγμα, σε μια χώρα σαν την Ελλάδα είναι καλό να υπάρχουν 4 καταφύγια και το κίνημα να γίνεται ολοένα και πιο ισχυρό. Είναι, όμως, αληθινό σκάνδαλο για την Αμερική, όπου υπάρχουν 12.000 καταφύγια για τα άστεγα ζώα. Σκεφθείτε λοιπόν, ότι έχουμε μόνο 2.800 καταφύγια για κακοποιημένες γυναίκες και οι γυναίκες αυτές τρέχουν σαν κομητηριές μέσα στη νύχτα. Κι έχουμε πάνω από το 35% του άστεγου πληθυσμού να αποτελείται από γυναίκες και παιδιά, που τρέχουν έτσι, με τα ρούχα στην πλάτη και καθόλου χρήματα στη τσέπη τους. Που πάντως, είναι εύκολο να λέμε ότι «φύγουν», αλλά πώς πάνε...

Εάν και θα ήθελαι να δώ και κέντρα στα οποία θα κρατούνται οι δράστες, αυτό που είναι αναγκαιό είναι περισσότερα καταφύγια για τις γυναίκες. Πάντα, υπάρχει μεγάλη ικανοποίηση όταν βλέπω τόσες πολλές γυναίκες που έχουν κάποιο να κοιμηθούν ένα βράδυ, χωρίς κάποιο άντρα να στέκεται πάνω από το κεφάλι τους, απειλώντας να τις βιάσει, να τις βιάζει μπροστά στα παι-

(φωτογραφία 7)

διά τους, να τις δέρνει και να τις μαχαιρώνει.

Αυτή η γυναίκα που βλέπετε στη φωτογραφία μου είπε κάτι εκκλησιαστικό, μεταφέροντας την κόρη της στο κρεβάτι «στην πορτορικάνικη γειτονιά μου, από όπου κατάγομαι, αγάπη σημαίνει να σε χτυπάει ο άντρας σου. Αν ο άντρας σου σε δέρνει σημαίνει ότι νοιάζεται για σενα... κι ίσως αυτό να σου φαίνεται παράξενο... κάπου διάβασα ότι και στη Ρωσία, έτσι ακριβώς σκέφτονται. Αν ο άντρας σου σε δέρνει σε νοιάζεται, σου δείχνει προσοχή...». Ενώ, μια άλλη γυναίκα είπε «...και μετά σου φέρνει λουλούδια και γλυκά... ε... εγώ όλα αυτά τα θεωρώ πλύση εγκεφάλου». Αυτές οι γυναίκες είναι σοφές. Μπορεί να μην έχουν παινετησιακά διπλώματα, αλλά τα καταλαβαίνουν, καταλαβαίνουν κάποτε ότι τέτοιες γυναίκες έχουν δεχτεί πλύση εγκεφάλου για εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια. Ας καταλάβουμε, λοιπόν, πόσο δυνατές είμαστε.

Στο καταφύγιο, οι γυναίκες μαθαίνουν ότι κάτω από το χρώμα του δέρματός μας, είμαστε όλες αδερφές. Μαύρες ή λευκές, εβραίες, καθολικές, μουσουλμάνες, προτεσταντιστές, χοντρές, αδύνατες, νέες και ηλικιωμένες είμαστε το ίδιο. Είμαστε όλες σε ένα επίπεδο. Όλες αγωνιζόμαστε για τα ίδια δικαιώματα, που είναι να μας παίρνουν στα σοβαρά, σαν ανθρώπινα όντα και να μας συμπεριφέρονται με αγάπη και σεβασμό. Το καταφύγιο είναι συχνά το μέρος, όπου οι γυναίκες αρχίζουν πάλι να νικούν δυνατές. Ξέρουν ότι δεν είναι μόνες τους. Μπορούν να ακούσουν η μια την ιστορία της άλλης.

Ένα άλλο θετικό στοιχείο είναι όλοι εκείνοι από το σώμα της αυτονομίας που έχουν εκπαιδευτεί από γυναίκες στο κίνημα για τις κακοποιημένες γυναίκες. Έχουν μάθει ότι η κακοποίηση είναι έγκλημα. Έχουν διδαχτεί τους νόμους και μαθαίνουν να τους ακολουθούν. Σε μικρά από αυτά τα προγράμματα έχω δει ότι οι άντρες -από την πρώτη στιγμή- αντιτίθενται στο εκπαιδευτικό κομμάτι. Δεν θέλουν να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους γιατί με αυτή τη συμπεριφορά κατάφερναν μέχρι τώρα να έχουν αυτά που θέλουν. Είναι πολύ δύσκολο να τα αλλάξεις αυτό, να

σταματήσεις έναν άντρα από το να νιώθει ότι πρέπει και μόνο έτσι θα έχει τον απόλυτο έλεγχο της γυναίκας του και της οικογένειάς του.

Αλλά, όπως είπε και ο άντρας αυτής της φωτογραφίας, αφού είχε παρακολουθήσει το πρόγραμμα για ένα χρόνο: «Ξέρεις, δεν πιστεύω τίποτα από αυτά. Δεν ήθελα να αλλάξω. Στο σπίτι συνέχισα να φωνάζω στη γυναίκα μου και να την απειλώ. Πριν μερικές νύχτες, όμως, όπως την έβριχα πάνω στον τοίχο κι αυτή φώναζε τον μικρό για μας, ξαφνικά είδα το ίδιο βλέμμα τρόμου στα δικά του μάτια, στα μάτια του γιου μου και το αναγνώρισα. Γιατί κι εγώ είχα το ίδιο βλέμμα όταν ήμουν ένα μικρό αγόρι. Δεν ήθελα ποτέ να μεγαλώσω και να γίνω το τέρας που ήταν ο πατέρας μου για μένα». Έτσι, κατάφερε να αφομοιώσει τις πρακτικές και την θεωρία του προγράμματος (φωτογραφία 8).

Η γυναίκα αυτή, η Τζάνις, είναι μια συμβολική φιγούρα για τις κακοποιημένες γυναίκες, γιατί έχει περάσει τόσα πολλά (φωτογραφία 9). Δε ξέρω αν έχει κακοποιηθεί και απειληθεί με φόνο από τον άντρα της. Αυτό που ξέρω όμως είναι ότι ξέφυγε, πήγε σε ένα καταφύγιο. Στο καταφύγιο, όμως οι γυναίκες μπορούν να μείνουν για λίγο. Μετά πρέπει να συνεχίσουν με τη ζωή τους. Στο καταφύγιο, λοιπόν, η Τζάνις γνώρισε μια άλλη γυναίκα, της οποίας η ζωή είχε τόσες ομοιότητες με εκείνη. Είχαν την ίδια ηλικία, φορούσαν ρούχα στο ίδιο μέγεθος, είχαν και οι δυο από δύο παιδιά, είχαν και οι δύο άντρες που ήθελαν να τις σκοτώσουν.

Έτσι, η Τζάνις είπε στην φίλη της την Kim: «Πάμε σε μια άλλη περιοχή, κάπου μακριά, πάμε μαζί και θα βοηθήσουμε η μία την άλλη». Η Kim συμφώνησε. Μετακόμισαν σε μια άλλη γειτονιά της Καλιφόρνιας και όλα πήγαιναν καλά, ώσπου μια ημέρα εμφανίστηκε στην πόρτα τους ο σύζυγος της Kim. Αυτή ήταν τόσο φοβισμένη, όταν αυτός της είπε «Μην ανησυχείς γλυκιά μου. Σε έμαχνα τόσο καιρό και είμαι κουρασμένος και πεινασμένος... σε παρακαλώ μαρό μου άφησε με να έρθω μέσα, να δω τα παιδιά μου και να φτιάξω κάτι να φάω». Η Kim του είπε να περάσει για να φτιάξει ένα σάντουιτς. Τον άφησε στην κουζίνα και όπως αυτός έκοβε κάτι να φτιάξει να φάει, έβγαλε το μαχαίρι στην τσέπη του. Ο γιος του τον είδε, αλλά ο πατέρας του τον απείλησε, λέγοντάς του ότι αν το έλεγε, τότε θα υκότωνε στ' αλήθεια τη μητέρα του. Έτσι το μικρό αγόρι δεν είπε τίποτα.

Οι δύο γυναίκες και τα τέσσερα παιδιά τους βγήκαν από το σπίτι για να περιμένουν στη στάση το λεωφορείο και αυτός είπε ότι θα περπατούσε μαζί τους μέχρι εκεί. Η Τζάνις είδε το λεωφορείο να έρχεται. Γύρισε και είπε στη Kim ν' ανέβουν αμέσως στο λεωφορείο και είδε τον Γκάμπριελ, τον σύζυγο της Kim να έχει το χέρι του γύρω από την Kim, σαν να την άγγιζε χαμηλά στη μέση. Στην πραγματικότητα, κρατούσε το μαχαίρι και την μαχαίρωνε πάνω κάτω, από το λαιμό της μέχρι το στομάχι της. Κι όπως φώναζαν κι εκλιπαρούσαν τα παιδιά «Μπαμπά μην περάξεις τη μαμά» έφτασε το λεωφορείο, άνοιξε η πόρτα και ο οδηγός, ένας μεγαλόσωμος άντρας, αφού κοίταξε, γυρνάει και λέει στους επιβάτες «Αυτός είναι οικογενειακός καβγάς, εγώ δεν θέλω να αναμειχτώ».

Έτσι, όλοι κοιτάζαν, μέχρι που ο Γκάμπριελ άφησε να πέσει το άφοχο σώμα της Kim στο πεζοδρόμιο και πετώντας το μαχαίρι μέσα στους θάμνους άρχισε να απομακρύνεται, λέγοντας: «Ελπίζω να έχει πεθάνει». Σε αυτή τη φωτογραφία βλέπετε τον Γκάμπριελ. Ξέρετε, στη δίκη του όλοι τον λυπόntonουσαν. Ήμουν σοκαρισμένη. Νόμιζα ότι ήταν μια υπόθεση που θα έκλεινε αμέσως, ήταν φανερό ότι ήταν προμελετημένο έγκλημα. Αλλά, όλοι τον λυπήθηκαν. «Εκείνη του πήρε τα παιδιά του μακριά, τι θα μπορούσε να κάνει; Ήταν μπερδεμένος, είχε τρελαθεί, τον έσπρωξε στα όρια, δίχως την οικογένειά του...». Θεώρησαν την πράξη του ανθρωποκτονία α' βαθμού και

(φωτογραφία 8)

(φωτογραφία 9)

(φωτογραφία 10)

(φωτογραφία 11)

όχι φρόνο εκ προμελέτης. Η ποινή του ήταν 8 χρόνια και αφαιρέθηκε ελιθίριος μετά από 4 χρόνια λόγω της καλής συμπεριφοράς του. Όταν βγήκε πήρε και την κηλί μονάει των παιδιών του!

Ενώ αυτές οι γυναίκες που βλέπετε στις φωτογραφίες, βρίσκονται στη φυλακή γιατί αναγκάζονται να κάνουν ότι μπορούν για να επιβιώσουν (φωτογραφία 10 & 11). Συχνά, στον γίνονται οι ίδιες επιθετικές είναι γιατί καταλαβαίνουν ότι ο άντρας τους, κακοποιεί και τα παιδιά τους. Αυτή είναι μια γυναίκα που μπήκε στη φυλακή γιατί ανακάλυψε ότι ο άντρας της, κακοποιούσε την κορη τους. Δεν πιστεύω πως μπορούσε να κάνει οτιδήποτε άλλο και πήρε ένα σπλό και τον σκοτώσε. Η ποινή της όριστηκε σε 15 χρόνια φυλάκιση και αυτό γιατί ομολόγησε. Όταν οι γυναίκες ομολογούν για το έγκλημα τους, τότε η ποινή τους είναι μικρότερη απέναντι στον άντρα γιατί με την πράξη τους δείχνουν ότι είναι – μεγάλα, καλά κορίτσια!

Αυτή την γυναίκα την αβόρα αιτεριομιστά. Η δική της περίπτωση με ενοχλεί τόσο πολύ. Προσπάθησε να αφήσει τον άντρα της μετά από τόσα χρόνια κακοποίησης, να πάρει τα παιδιά της και να τρέξει, να κρυφτεί. Ο άντρας της, σε μια από τις σφοδρότερες επιθέσεις του, είχε πι-ταθεί με δύναμη το μικρό γιο τους πάνω στον τοίχο και είχε χάσει την ακοή του από το ένα αυτί. Έπρεπε να εγκαταλείψει το σπώγγο της. Την ημέρα όμως, που έφυγε, με τα τέτα παιδιά της, φανταστείτε πόσο δύσκολο ήταν για αυτήν να φύγει με τρία παιδιά, ο άντρας της γύρισε και βρήκε τις βολιτσές της μπροστά στην είσοδο του σπιτιού. Την τριβήζει έξω στο φορηγάκι του και

της είπε «Αν προσπαθήσεις να φύγεις θα σε σκοτώσω». Προσπάθησε να την στραγγαλίσει και της φώναξε «Θα τα πάρω τα λεφτά σου». Η συγκριμένη γυναίκα ήταν κτηνοτρόφος, είχε τη δική της επιχείρηση και τα δικά της χρήματα. Η την έκανε, λοιπόν, να μείνει εξαρτημένη στον άντρα της.

Μετά της είπε «Όχι, πρώτα θα σε σκοτώσω και μετά θα πάρω όλα σου τα χρήματα και μετά θα πάρω και τα παιδιά». Η γυναίκα τότε θυμήθηκε ότι αυτός είχε ένα όπλο κάτω από την μπροστινή θέση του αυτοκινήτου και το έπιασε στα χέρια της, προειδοποιώντας τον ότι αν δεν σταματήσει να την πνίγει θα τον σκοτώσει. Αυτός δεν της έδωσε σημασία. Έτσι, αυτή τον πυροβόλησε τρεις φορές στο στήθος (φωτογραφία 12). Η ποινή της ορίστηκε σε 50 χρόνια φυλάκιση χωρίς αναστολή. Κι αυτό γιατί στην πολιτεία του Μιζούρι, μια πολιτεία που ανδροκρατείται, δουλεύουν μόνο τα «καλά αγόρια». Οι γυναίκες αφιούνται στη μοίρα τους. Υποτίθεται ότι πρέπει να κάνουν ότι μπορούν, είναι πάντα ελεύθερες να φύγουν. Υπάρχει πάντα μια δικαιολογία για τις γυναίκες, πρέπει να φύγουν. Και αυτή δεν μπορεί να φύγει. Αλλά κανείς δεν ήθελε να την ακούσει για το γεγονός ότι ήταν μια κακοποιημένη γυναίκα. Ακόμα και μετά την επίσημη περιγραφή, πριν δύο χρόνια, ότι ήταν δηλαδή πράγματι μια κακοποιημένη γυναίκα, τίποτα δεν άλλαξε. Αυτή η γυναίκα σπάζει ακόμη στη φυλακή. Δεν έχει δει τα παιδιά της τα τελευταία 20 χρόνια.

Εάν και όλες οι ιστορίες είναι εξίσου σημαντικές και είναι σίγουρη ότι έχετε παρόμοιες ιστορίες και στη Ελλάδα, αυτή είναι η ιστορία με την οποία θα τελειώσω και ελπίζω να «μείνει» μαζί σας. Σας ικετεύω να δράσετε, να προσπαθήσετε να βοηθήσετε τις γυναίκες και τα παιδιά. Σας ευχαριστώ όλες και όλους και ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στη Philips Morris, στα γραφεία της Ελλάδας και της Νέας Υόρκης που χρηματοδοτούν τέτοια σημαντικά προγράμματα σε όλο τον κόσμο ενάντια στην ενδοοικογενειακή βία. Ευχαριστώ θερμά και όλες τις καταπληκτικές γυναίκες που δουλέψαν τόσο σκληρά για την διοργάνωση αυτής της συνάντησης και όλους όσους εργάστηκαν για αυτό το θέμα, γιατί είναι ο μόνος τρόπος να βγει προς τα έξω.

Σας ευχαριστώ.

(φωτογραφία 12)

Οι συχνοί καβγάδες έφεραν την τραγωδία

«Ήταν δυο άνθρωποι διαφορετικοί, δυο κόσμοι διαφορετικοί. Μάλωναν συχνά. Και χθες φαίνεται πως το ποτηρι ξεχείλισε... Τα λόγια αυτά ανήκουν σε ιδιοκτήτρια καταστήματος στην οδό Αίγλης στη Χρυσούπολη της Αθήνας. Εκεί, χθες το πρωί οι άνθρωποι της γειτονιάς συγκλονίστηκαν από το θόρυβο μιας πιστολίας και από τη θεα της ημιγυμνης τραυματισμένης γυναίκας, που όλο της τα σώμα είχε γεμίσει αίματα.

Ήταν λίγο πριν από τις 11 το πρωί. Φωνές ακουγόταν από το διαμέρισμα του πρώτου ορόφου επί της οδού Αίγλης 7, όπου εδώ και έξι χρόνια έμενε η οικογένεια Κορμπι: ο 50χρονος απόστρατος αξιωματικός Παύλος, η 45χρονη Ελενη πρώην τραγουδίστρια, και ο 3χρονος γιος τους Νίκος. Ο πατέρας και η μητέρα μάλωναν. «για μια ακόμη φορά», όπως έλεγαν αργότερα οι γείτονες. Ο καβγάς εκεί ανάφει όταν ο σύζυγος σπάει ένα μπουκάλι στα δύο και με αυτό τραυματίζει τη γυναίκα του στο λαιμό. Εκείνη προσπαθώντας να τον αποφύγει, κατεβαίνει τα σκαλιά και πλάμμυρισμένη στο αίμα στέκεται στην ποσά της διώροφης κατοικίας. Την ίδια

στιγμή ακούγεται ο πικος της σφαιρας με την οποία ο 50χρονος βάζει τέλος στη ζωή του. Οι γείτονες καλούν το ασθενοφόρο που μεταφέρει την 45χρονη στο Κρατικό Νίκαιας και στη συνέχεια στο Τζάνειο νοσοκομείο, όπου νοσηλεύεται εκτός κινδύνου. Ευτυχώς την ώρα της τραγωδίας ο μικρός Νίκος είναι στο σχολείο και έτσι δεν βλέπει με τα μάτια του το μακελειό. Ευγενείς της μητέρας του αναλαμβάνουν να τον πάρουν από το μάθημα και να τον μεταφέρουν κάπου μακριά από τον αριθμό 7 της οδού Αίγλης.

Απόστρατος αξιωματικός τραυμάτισε τη γυναίκα του με σπασμένο μπουκάλι και μετά αυτοκτόνησε με το περιστροφό του.

Τα αίτια της τραγωδίας: Οι γείτονες μιλούν για διαφορετικούς κόσμους. Ο 50χρονός αντιδρούσε με τη ζωή της γυναίκας του και τον τρόπο που υψωνόταν. Έλεγε πως δεν αρμοζει σε γυναίκα στρατιωτικού. Εκείνη πυροδοτούσε την τεταμένη κατάσταση είτε ζητώντας τη βοήθεια της αστυνομίας και της εκκλησίας, είτε μιλώντας για τα οικογενειακά προβλήματα της σε τηλεοπτικές κοινωνικές εκπομπές, στα γνωστά ριάλιτι-σους.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΛΑΚΑΤΣΑΣ
ΕΥΑ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗ

Συνταξιούχος σκότωσε με καρμπίνα την 68χρονη σύντροφό του ενώ ήταν μεθυσμένος

Συζυγοκτόνος στα 70 του χρόνια

ΣΤΑ 70 χρόνια του σκότωσε τη σύντροφό της ζωής του και στη συνέχεια όταν τον ρώτησαν οι αστυνομικοί για το λόγο που τον οδήγησε στο βαρύ εγκλήμα απάντησε ότι δεν θυμόταν το παραμικρό!

Ο Ιωάννης Μακρίδης, δράστης της συζυγοκτονίας μ' ένα κυνηγετικό όπλο, ήταν εμφανές ότι βρισκόταν σε κατάσταση μεθης μέχρι χθες το μεσημέρι που οδηγήθηκε σιδηροδρομικός στον εισαγγελέα.

Είκοσι λεπτά μετά τα μεσάνυχτα του Σαββάτου οι περιπόλοι στη γειτονία της Νέας Ζωής Ασπροπυργού στάθηκαν απηχικοί μαρτυρες ενός ακόμη κάρφου ανάμεσα στον οξυμένο Ιωάννη Μακρίδη, απογόνου από τη Ρωσία, και την άτυχη σύζυγό του Μάρια, 68 χρόνων.

Του Πέτρου Καραϊώτη

Ο λόγος που πυροδοτούσε τους καρβύδες ήταν, σύμφωνα με τα λεγόμενα αυτών που γνώριζαν το ανδρόγυνο, το γεγονός ότι ο δράστης της δολοφονίας επέστρεφε σχεδόν κάθε νύχτα μεθυσμένος και συμπεριφερόταν με αγριότητα μετά από κάθε παρατήρηση της γυναίκας.

■ Καβγάς

Ο καρβύς που ακούστηκε μετά τα μεσάνυχτα του Σαββάτου ήταν και ο τελευταίος. Πάγωσαν όλοι όταν καταλάβαν ότι τα λόγια σκεπάστηκαν από τον κρατό ενός κυνηγετικού όπλου.

Τον πυροβολισμό άκουσε και ο γαμπρός του ανδρόγυνου, ο οποίος

διαμένει σε πολύ κοντινή απόσταση. Επρέξε, άνοιξε την πόρτα και βρέθηκε μπροστά στο αποτρόπαιο θέαμα.

Η 68χρονη γυναίκα κειτόταν βαριά τραυματισμένη στο δάπεδο, ενώ ο δράστης κρατούσε στα χέρια το όπλο του εγκλήματος και ψέλλιζε ακατανόητες φρασές.

Οι αστυνομικοί του τμήματος που έφθασαν στο σπίτι τον συνέλαβαν και τον οδήγησαν στο κρατητήριο. Αθιβενοφόρο δεν μπορούσε να φθάσει έγκαιρα στη Νέα Ζωή Ασπροπύργου και για το λόγο αυτό ο γαμπρός της γυναίκας τη μετέφερε μόνος με το δικό του αυτοκίνητο στο Θρησίο Νοσοκομείο.

Εκεί οι γιατροί διαπίστωσαν το θάνατο της γυναίκας, αφού στη διάρκεια της διαδρομής είχε αφήσει την τελευταία της

πνοή. Οι αστυνομικοί στην κατάσταση, λόγω μέθης, που έβλεπαν το συζυγοκτόνο δεν μπορούσαν να του πουν για την τραγική κατάληξη της πράξης του.

■ Ασθένεια

Γνώριζαν από τους οικείους του ότι πάσχει από την καρδιά του και δεν θέλησαν πριν συνέλθει εντελώς να του πουν τι είχε κάνει γιατί έδινε την εντύπωση ατόμου που δεν το αφορούσε αυτό που είχε συμβεί μέσα στο σπίτι!

Το ίδιο έπραξε και ο εισαγγελέας, στον οποίο οδηγήθηκε χθες, ενώ σήμερα είναι βέβαιο ότι ο ανακριτής που ανέλαβε την υπόθεση θα τον φέρει πρό των ευθυνών του και θα τον κάνει να συνειδητοποιήσει το βαρύτερο εγκλήμα που διαπραξέ.

Πώς σηκώνουν τ' άπάνω χέρι

Η Ελλάδα (απόδοξη) ομάδα των κακοποιημένων γυναικών χαρακτηρίσει ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα που συστηματικά προσκοιμάται. Το μέτρο αυτό ζήτησε ελέγχουν το Κέντρο Ενθάρτυσης για Θύματα Ισότητας (ΚΕΘΕ) και ο Διευθυντής Σύλλογος Ομοσπονδίας (ΔΣΟ), που συνδιοργανώνουν ήδη ημερίδα με θέμα «Βία μέσα στην οικογένεια: Η νομική προστασία».

«Όσοι φέρουν και κομμάτι εκεί και η κακοποίηση». Με μια μάλλον αναληθή δήση, αφού η βία κατά των γυναικών χαρακτηρίζεται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και συνδέεται με συγκεκριμένες μεθόδους. Η κακοποίηση είναι ένα κίνητρο εγκληματίας γιατί ένα μεγάλο κίνητρο της κοινωνικής εξάλειψής για την ανεξέλεγκτη και να μην τη διαφέρει ως μια ανεξέλεγκτη πράξη.

Η δικηγόρος και πρόεδρος του ΚΕΘΕ Αθηνά Γουλιαράκη μίλησε για την αναγκαιότητα της ανάθεσης του προβλήματος και τους πρόβλεψε με τους οποίους θα αντιμετωφεί. «Σταμάτος μας είναι πρώτο η σθενήση και προβλεπόμενα και για να τη σπύραμε απαιτείται συστηματοποιημένο πρόγραμμα δράσης όλων των φορέων σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπως δημόσιες υπηρεσίες, αστυνομία, δικαστικές αρχές, νοσοκομεία, τοπική αυτοδιοίκηση, νομικές, μη κυβερνητικές οργανώσεις».

Από τη στιγμή που ξεκινά η βία στην οικογένεια γίνεται όλο και έντονη και το χειρότερο είναι ότι τα 2/3 αυτών που κακοποιούνται τη συντήρησή τους συντήρησε κακοποιώντας και τα παιδιά τους (φωτογραφία αρχείου)

Αρνητικό είναι Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Αθηνά Κοιτίτσου, η οποία υποστήριξε ότι «η ιδιαιτερότητα στην εκδήλωση είναι η κύρια που προκαλεί τη βία».

Η δικαστηριακή αντιμετώπιση των ζητημάτων της βίας ήταν το θέμα επίσημης της διαπραγματεύσεως του ΔΣΟ. Ένας Φιλοσοφικός, η οποία προανέβηκε για την προστασία των κακοποιημένων γυναικών πρώτα να κινήσει η δικαιοσύνη.

την ένδεση κεντραρισμένων των θυμάτων για να διαπραγματευθεί καλύτερα η προστασία των θυμάτων.

Ο μοναδικός δικηγόρος που ανέπτυξε τις απόψεις του στο μάζον αυτό θέμα είναι ο δικηγόρος και μέλος του ΔΣΟ, Δημήτρης Γαρούρας, ο οποίος επιείκει την ομιλία του στη νομική βοήθεια σε κακοποιημένες γυναίκες. «Μια γυναίκα που υπέστη κακοποίηση έρχεται στο Δικαστικό Σύλλογο όπου συμπληρώνει έντυπο και τη στείλει στο επί το πλείον.

καρίως, με τον οποίο έρχεται σε επαφή την ίδια μέρα και αρχίζουν οι ενέργειες για την εκδίκαση της υπόθεσης».

Κουλτούρα ενόχης

Είχαμε με τους συζητήσεις μόνο σε δύο από τις κρίσιμες περιπτώσεις είχε ζητηθεί από τα θύματα η ποινική δίωξη του δράστη επειδή η δικαιοσύνη αρνεί να επέμβει. Τα αποτελέσματα των ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που υπάρχουν στο ΚΕΘΕ είναι άκρως αποκαλυπτικά. Η τελευταία έρευνα δείχνει ότι στην Ε.Ε. μία στις πέντε γυναίκες έχει πέσει θύμα βιολογικού, ενώ στις ΗΠΑ κάθε ενάτη κατά μία γυναίκα κακοποιείται από τον σύντροφό της. Στην Ελλάδα το ποσοστό εμφάνισης των κρουσμάτων ενδοοικογενειακής βίας ανέρχεται σε ποσοστό 21% των ζευγαριών. Το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο, αλλά οι γυναίκες δεν καταγγέλλουν εύκολα την κακοποίησή τους.

Η κ. Γουλιαράκη δίνει στη «Β» τα διαισθητικά συμπεράσματά της. Εμφάνιση με την έρευνά της, οι γυναίκες κινδυνεύουν να πέσουν θύματα βίας περισσότερο μόνον από τις φορές παρά λέω από αυτές. Οι μισές από τις γυναίκες που βιολογούνται κάθε χρόνο είναι θύματα που παύουν ή που παύουν συντρόφους τους.

Τα παιδιά που βιώνουν σκληρή οικογενειακή βία έχουν περισσότερες πιθανότητες να γίνουν οι απόδοξη γυναικεία ή θύματα η θύματα.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Σελ. 11

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ στην οικογένεια: Ένα τηλεφώνιο που σώζει από τη βία

Θύματα, γυναίκες και άνδρες

Της ΜΑΡΗΣ ΤΙΜΑ

Γυναίκες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας και λιγότεροι άνδρες αντιμετωπίζονται στο καλύτερο της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και προστασίας των προβλήματα τους μέσω της γραμμής SOS, η οποία ερχόταν να λειτουργεί εδώ και περίπου ένα χρόνο στα 2220990.

Στο πλαίσιο ενός χρονίου διαστήματος και τη διάρκεια από τους υπεύθυνους και υπεύθυνους σε μια ομάδα και υπεύθυνους 8 έως 10 επί προσωπικά προσωπικών-θεμάτων άμεσης ανάγκης στην βία. «Υπάρχει άμεση και επείγουσα», όπως ανέφερε στην «Γ» η υπεύθυνη της «Γραμμής SOS και του Κέντρου Κοινωνικής Γυναικείας της Αθήνας» κοινωνικού κέντρου Ελένη Κανά, όπως η κ. 2476 προσωπικά θύματα των θυμάτων που διατηρούνται «στην η

ΤΤ. Ισότητας προορίζεται να δοθεί των υπηρεσιών Κοινωνικών κέντρων μεμονωμένα σε άτομα και σε ζευγάρια που έχουν βίβλη βία των γυναικών σε υπέρβαση τους και οι οποίοι επέλεξαν να καταγγείλουν ότι έχουν υποστεί βία από τις γυναίκες τους! «Διημερίδα διακοσμούν τον ιστότοπό της τηλεφώνου 2476 Ισότητας Εργ. Μαρίνα και υπεύθυνη δη, σε συνεργασία με το Κέντρο Εξέτασης για θύματα

βιολογικής βίας, να δώσουν και στοιχεία σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του για το θέμα. Αλλά και η κ. Κανά, με τη σειρά της, των θυμάτων με τη γραμμή SOS, από (σε συνδυασμό) υπηρεσίες στα δύο Συμβουλευτικά Κέντρα Κακοποίησης Ισότητας στην Αθήνα (Μέση 32, τηλ. 5235318 και 5235250) και στην υποκατάσταση του Πειραιά (Λεωφόρος) από τις αρχές του περιφερειακού δικαστηρίου Αθηνών 76, τηλ. 4112091 και 4120113). Τόπος δε ότι είναι επείγουσα βία ή απειροεργη των γυναικών θυμάτων να απειλή, που οι υπεύθυνοι, κοινωνικοί λειτουργοί και υπεύθυνοι υπηρεσιών συλλογισμένων να έχουν επείγουσα μέτρα στα κέντρα της Διεύθυνσης τους».

Καθημερινά 20 έως 30 επαγγελματίες στα κεντρα Κέντρα

Το να γινόνται επείγουσα και η επείγουσα του Κέντρου της Αθήνας Ελένη Κανά και ενδεκάτομο από την Μόνα προσαρμόζονται καθ' ύλην και καθ' ύλην, πρώτα θύματα βίας. Αυτές στην Ελλάδα συνήθως τους ανθρώπους με άτομα και κέρδη για άλλα κοινωνικά και οικονομικά επίπεδα. Είναι θύματα χρόνιας βίας και, το σημαντικότερο, δεν αποκαλύπτουν ποτέ το πρόβλημά τους, όπως απειροεργη και οι δεχθούν συμβουλές σχετικά από κάποια ομάδα».

“Εφυγα για να σωθώ”

Μια μαρτυρία, χιλιάδες αντίστοιχες περιπτώσεις...
Εγκλωβισμένη στον παραλογισμό και τη σιωπή
η Άννα περιγράφει το αβάσταχτο μαρτύριο
μιας έγγαμης συμβίωσης, που ξεκίνησε με τις καλύτερες
προϋποθέσεις για να καταλήξει σε μια οδύσσεια
καθημερινής κακοποίησης, από τον, κατά τα άλλα
“υπεράνω υποψίας” σύζυγό της.

Είναι κυριολεκτικά αμέτρητες οι γυναίκες, σ' όλο τον πλανήτη, που πέφτουν, καθημερινά, θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η κακοποίηση, με τη μορφή της σωματικής, αλλά και της ψυχολογικής βίας αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες μαστίγες - όχι μόνον επειδή καταστρέφει ολόκληρη την οικογένεια, αλλά, κυρίως, επειδή είναι, συχνά, τόσο “αναπόδεικτη” ως έγκλημα, ώστε παραμένει κουκουλωμένη και, απλά, διαιώνίζεται... Θύματά της, φυσικά, δεν είναι μόνον οι ίδιες οι γυναίκες, αλλά και τα παιδιά τους, που αποκτούν μια εντελώς στρεβλή εικόνα για τα οικογενειακά πρότυπα, με αποτέλεσμα να επαναλαμβάνουν - και ως ενήλικοι - το μαύρο κύκλο της βίας. Το παιδάκι που βλέπει τον πατέρα να δέρνει τη μητέρα του και να μένει, ουσιαστικά, “ατιμώρητος” καταλήγει να θεωρεί την επιβολή βίας σαν μια φυσιολογική συνθήκη στις οικογενειακές σχέσεις... Όλοι αντιλαμβανόμαστε πόσο επικίνδυνο είναι αυτό για τον ψυχικό του κόσμο και τη μελλοντική του εξέλιξη, καθώς και τι είδους εικόνα δημιουργεί για τους γονείς του και την ανοχή τους απέναντι στο έγκλημα. Οι ειδικοί κρούουν συνεχώς τον κώδωνα του κινδύνου, αλλά, τις περισσότερες φορές, οι παραινέσεις τους πέφτουν στο κενό. Κι αυτό επειδή, το πιο δύσκολο πράγμα στην υπόθεση της κακοποίησης είναι να σπάσει κανείς τη σιωπή...

νώμπ... χωρίς αντίκρισμα

νανόπια την Άννα, Κυριακή μεσημέρι, στην παιδική καρό. Η Μαρούλα έπαίξε χαρούμενη με τα άλλα παιδιά. Ήταν δύσκολο και σκληρό να ξεθώσεις τις ζωές που πονάνε, ειδικά όταν προκύπτει από ένα μεγάλο νεανικό έρωτα. Σε φορές, όμως, ο έρωτας οκείνος μοιάζει πάρα πολύ στην ακρογιαλιά. Ένα χαριεμένο αρκετά για να τον θρημματίσει ένας κοκκώδης άμμος. Είναι τα καμένα μιας προσηγομένης ζωής, με έναν δικροφρετικό, που μεταμορφώθηκε σε ασηπί... και κανένα μαγικό ζόρι δεν να δώσει το «μάγια».

Η Μ. είναι μια έξυπνη νέα γυναίκα, άρνηται από τις τριάντες, που ο πόνος της ζωής και την έβγαλε από τα προσωπικά. Ο αδελφός της την αποφασιστικά φύγει με την καρδιά της στην Αθήνα. Ο και η θέλησή της απαλύνουν τις μεκλιδές στην φουκή της, που άρξισαν έτσι...

Μανόλα γνωριστήκαμε στο πανεπιστήμιο. Είμαστε από την ίδια πόλη. Εκεί δουλεύει νομική και εγώ αρχιτεκτονική αρχή ήταν παλιό τρυφερός και ο Τρύφω έκανε όλα τα κατάρια και κυριεύονταν. Έπειτα από δύο χρόνια πιασαμε να επιστημοποιήσουμε τη ζωή και αρραβωνιαστήκαμε. Πίστευα ότι η πιο τυχερή κοπέλα στον κόσμο, θα γινόμουν όλες τις προσδοκίες ενός ασπεντόφρου. Μου έκανε πολλά δώρα, αλλά τα έφωνα, ενδιαφερόταν που με τι κάνω, αλλά σιγά-σιγά άρχισε να αξενοώνεται από τους φίλους μου και ακούει μου ανθρώπους. Στοδιακά άρχισε να λέγεται, "που θα πας; Τι ώρα γύριγε γονός που δεν μου άρεσε. Αλλά οι τις κακές σκέψεις και σκεφτόγουν άζεται πραγματικά για μένα. Με τις τις αυτές δίχτασε στο γάμο, γιατί έβλεπα τις θετικές πλευρές του. Οι ενδεισμοφύσσισαν, αλλά τις προσπέρνου-προναι, μέχρι τη στιγμή που μου έδω-δωρωτο καστούκι, λίγο πριν από το γάμο, και δε να μιλάω με ένα συμφοιτητή τον απειλού ότι θα φύγω. Κλάιγο-

Μπορεί να ξεκολλήσει μ' ένα επίδει-χτιστοίκε, όμως, σπνήθως κλίμα-κάνει τον και κάποια κατάληξη σε καθημερινό περιβάλλον. Τα αυτά-δεν του κύκλου της βίας, όπως λέγεται, είναι τα είναι:

- ΕΠΙΘΙΣΗ
- ΜΙΣΑΝΟΙΑ
- ΣΥΓΓΝΩΜΗ
- ΦΡΟΝΤΙΣΙΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΧΕΣΙΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΟΛΑ ΕΠΑΝΑΛΗΦΘΕΙ
- ΠΡΕΣΒΑΣΕ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΙΛΕΩΣΗΣ
- ΓΠΙΘΕΣΗ

Αυτός ο κύκλος, όσο συχνότερα

γτας μου ζήτησε συγγώμη και μου υποσχέθηκε ότι αυτό δεν θα συνέβαινε άλλη φορά. Οι υποσχίσεις φώλιασαν μέσα μου και τρεις μήνες μετά το γάμο επαληθεύτηκαν. Είχαμε παντρευτεί πια, όταν κάλεσα τους γονείς του Μανόλα για τραπέζι. Επειδή τους θεωρούσα δικούς μου ανθρώπους, δεν τους σέρθηρα στο καλό σερβίτιο πιάτων. Ο Μανόλας δεν μου είπε τίποτε. Κατά τη διάρκεια του γεύματος ήταν γλυκός και χαμογελαστός. Παρουσίαζε την εικόνα ενός πολύ ευτυχισμένου νόποντρου άντρα. Η μέρα είχε κυλήσει όμορφα. Όταν μείναμε μόνοι, ο Μανόλας με μια πρωτοφανή αγριότητα, με έπιασε από το λαιμό και άρχισε να μου δίνει καστούκι και γροθιές με όλη του τη δύναμη. Έκλαιγα με λυγμούς και προσπαθούσα να αμυνθώ, αλλά ήταν μάταιο. Η αιτία του πρώτου μου ξυλοδαρμού ήταν ότι δεν είχα θγάλει το καλό σερβίτιο... τον παρακαλούσα να σταματήσει.

Σταμάτησε μόνον όταν έπρεπε να μεταφερθώ στο νοσοκομείο. Είχα μώλωπες και σπασμένη μύτη. Είπα στους γιατρούς ότι γλιτώσα στο μπάνιο. Η δικαιολογία, όμως, που πρόβαλα δεν τους έπεισε και προτίμησαν να σιωπήσουν. Τον επόμενη μέρα το πρωί ο Μανόλας

άρθε στο νοσοκομείο με μια αγκαλιά λουλούδια και ένα πανάκριβο δαστυλιέ, κατεψύχοντάς με να τον συγκλωρίσω. Η αλήθεια είναι ότι δεν προσπάθησε αρκετά, γιατί τον είχα ήδη συγκλωρίσει. Άλλωστε, μου υποσχέθηκε ότι θα με έκανε ευτυχισμένη.

Στους γονείς μας, βέβαια, δεν αποκάλυψα τίποτε. Ντρεπόμουν... δεν μπορούσα να γκερμίσω την ακόνα του καλού παιδιού που είχαν σχηματίσει. Μόνο μια φίλη μου γνώριζε τι πραγματικά είχε συμβεί. Με συμβούλευσε να κάνω ένα παιδί, γιατί πίστευε ότι θα τον άλλαζε. Ούτε το παιδί, όμως, τα κατάφερε. Έμεινα έγκυος και η ενδοοικογενειακή βία έπαυσε ολόένα και μεγαλύτερες βιολογικές. Μου έκανε παρατηρήσεις, μου έβαζε τις φωνές, γιατί δεν έκανα τις δουλειές όπως έπρεπε να τις κάνω, σκαλιάζε την εξωτερική μου εμφάνιση και με έκανε να νιώθω ότι ήμουν η πιο άσχημη γυναίκα πάνω στη Γη. Πνιγόμενι. Ήμουν στον 4ο μήνα της εγκυμοσύνης και σπνιμάτασα τη δουλειά, γιατί είχα ζαλάδες και ναυτίες. Όταν τον το ανακείνωσα, προς μεγάλη μου έκπληξη, άρξασε να με καστούκι-ζει, να με κτυπάει με μπουτιές και κλειδαίες στην κοιλιά και από θαύμα δεν έχασα το παιδί. Η αιτιολογία αυτήν τη φορά ήταν ότι δεν ▶

Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

Εμπειρίες

«Πρέπει να το κάνω, γιατί τα οικονομικά μας δεν ήταν σε καλή κατάσταση, γεγονός που στον εντάξει αναλλοίωτο. Άλλωστε, τον δικό μου προϋπολογισμό γι' αυτά μου την ανέφερα και είχε εξαιρετικές συμφωνίες. Μίλησα στα ματς μου και μου είπε "κάνε υπομονή, μη καλέσεις το σπίτι σου".

Η τελευταία φορά που με κτύπησε, κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης, ήταν στον 7ο μήνα. Αποθάνωμουν ανήμπορη. Δεν μπορούσα να καταλάβω το "γιατί". Έως την ημέρα που γεννήσα δεν με ξανακτύπησε, γιατί έλειπε για δύο μήνες για επαγγελματικούς λόγους. Κάθε φορά μου ζητούσε συγγνώμη και ύστερα αργότερα με κακοποιούσε ανελέητα. Γέννησα ένα καρτελάκι, αλλά ένιωθα νεκρή. Η ζωή μου ήταν μια κόλαση. Ήταν δίπλα μου, αλλά ήταν ένας ξένος, δεν είχε σχέση με τον άντρα που παντρεύτηκα. Με το παιδί ήταν πολύ

«Κάθε φορά
μου ζητούσε
συγγνώμη
και ύστερα
από λίγο με
κακοποιούσε
ανελέητα.
Η ζωή μου
ήταν
μια κόλαση».

«Σπάστε τη σιωπή...»

«Η κακοποίηση αφορά στην αξιοπρέπεια των ανθρώπων και όχι των γυναικών. Η βία και η επίθετικότητα δεν είναι ενδοκλήρη χαρακτηριστικά, αλλά απορρέουν από το βίωμα των πρώτων χρόνων της ζωής των ατόμων και των δύο φύλων», μας σημειώνει η κ. Δεσποina Ζαγγανά, πολιτικός επιστήμονας - M.S.c., Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας & Κοινωνικών Υπηρεσιών, Διευθύντρια του Παρατηρητηρίου Οργάνωση για τα Δικαιώματα των γυναικών. «Ο άντρας που κακοποιεί και η γυναίκα που υφίσταται, έχουν μεγαλώσει σε ένα περιβάλλον, στο οποίο ο πατέρας κακοποιούσε τη μητέρα κατά 90%». Έτσι, ο άντρας αναπαράγει το μοντέλο της βίαιης συμπεριφοράς και η γυναίκα το αποδέχεται, γιατί έχει διαποδηγισθεί να υπακούει τον άντρα. Η πεμπτολογία στο θέμα της κακοποίησης είναι η οικονομική ανεξαρτησία της γυναίκας. Βέβαια, υπάρχουν γυναίκες που έχουν πειραματιστεί, επαγγελματική αποκατάσταση, αλλά παραμένουν με το σύζυγο-κακοποιητή, γιατί φοβούνται τις αντιδράσεις κοινωνικών τους περίγυρου. Άλλωστε, το κοινωνικό περιβάλλον είναι αυτό που τις προτρέπει να μην εγκαταλείψουν τη σύζυγγο έστω, χρησιμοποιώντας τη στερεότυπη φράση "κάτσε στην οικογένειά σου, για να μη χαλάσεις το σπίτι σου". Οι γυναίκες πρέπει να αφιλοπονηθούν. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η φίλη μας έπραξε σωστά που εγκατέλειψε το σύζυγό της. Όταν μια γυναίκα κακοποιείται, πρέπει να φύγει. Αν εξακολουθεί να παραμένει αναπαράγει το μοντέλο της βίαιης συμπεριφοράς στα παιδιά της. Όταν αφορά στην ίδια, έχοντας βιώσει μια τραυματική εμπειρία, δυσκολεύεται να ξεναφώσει τη ζωή της, γιατί δεν έχει εμπιστοσύνη στους άντρες. Γι' αυτό εκριβώς το λόγο, ο άντρας που θα την αγαπήσει καλείται να παίξει έναν πολλαπλό ρόλο. Η γυναίκα πρέπει να εγκαταλείψει τον σύζυγο από το πρώτο στάδιο της κακοποίησης. Δοκιμάζει μεγάλη επιληψία και δεν πιστεύει ότι αυτός είναι ο άντρας που παντρεύτηκε. Γι' αυτό, τις περισσότερες φορές, οι ίδιες λένε "ας του δώσω άλλη μια ευκαιρία". Κάθε γυναίκα πρέπει να απευθύνεται στις ειδικές οργανώσεις και να έχει ψυχολογική υποστήριξη. Το τίμημα της εγκατάλειψης είναι πολύ καλύτερο από το να δέχεται τον εξευτελισμό με αυτό τον τρόπο. Κάτω γυναίκα δεν πρέπει να σφηνεται στη μοίρα της και να τη δέχεται. Χρειάζεται απερίορη ψυχική δύναμη για να φύγει και να πει "θα πάω μόνιμα και θα τα καταφέρω". Είναι θέμα υπερηφάνειας, αξιοπρέπειας και αντότητας. Άλλωστε, τα παιδιά θα εκτιμήσουν τη μητέρα τους πολύ περισσότερο. Η γυναίκα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι οφείλει να σπάσει τη σιωπή για το έγκλημα που διαπράττειται "en oika". Σπάστε τη σιωπή...»

προστατευτικός. Δύο μήνες μετά τη γέννησή του με έστειλε ξανά στο νοσοκομείο με σημάδια μιλκάρια αυτών τη φορά, γιατί στη γιορτή του αδερφού του δεν κτύπησα παλαμάκια ενώ εκείνος χόρευε.

Δεν άντεξα και έφυγα από το σπίτι. Έμεινα για λίγο καιρό με τους γονείς μου. Έπαιρνε ταλέφωνα στο σπίτι μου, αλλά ποτέ δεν του μιλούσα. Ερχόταν έξω από το σπίτι και φώναζε. Πότε μου έλεγε να γυρίσω κοντά του, γιατί δεν μπορούσα να ζήσω χωρίς εμένα και το παιδί μας και πότε με απειλούσε ότι θα με σκοτώσει και θα μου πάρει το παιδί. Ήμουν, όμως, αποφασισμένη... θα έφευγα από τον πόλο, αφού πρώτα θα έκανα αίτηση διαζυγίου. Η κατάσταση ήταν πολύ δύσκολη, γιατί παρά τις προτάσεις μου δεν έβρισκα δικηγόρο να με εκπροσωπήσει. Και ένας συνάδελφος του άντρα μου δεν μπορούσε να πιστέψει ότι ο εξαιρετικός δικηγόρος και άνθρωπος Μανώλης Δ. ήταν ένας δάσκαλος στο σπίτι του.

Ο κλοιός γύρω μου στένευε, οι απειλές που ακροφύδαζες γίνονταν όλο και πιο τρομακτικές και ο ψυχολογικά μου κατάσταση χειρότερη. Δεν μπορούσα να θύω έξω από το σπίτι, γιατί φοβόμουν ότι θα μου έκανε κακό. Απευθύνθηκα, έτσι, στο γυναικείο κίνημα ενάντια στην αντρική βία. Με συμβούλευσαν, έμαθα τα δικαιώματά μου, όρακα δικηγόρο και εγκατέλειψα τον πόλο μου. Εδώ και δύο χρόνια ζω ελεύθερα με το παιδί μου στην Αθήνα, μακριά από τον Μανώλη. Οι πλεγές είναι πολλές και ματώνουν ακόμα. Ο χρόνος, όμως, θα τις επουλώσει. Καμία γυναίκα δεν πρέπει να σιωπά. Πρέπει να καταγγείλει την κακοποίηση, γιατί αλλιώς συνεχίζει στη συνέχισή της...»

ΝΕΑ «ΔΑΦΝΗ» ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Τι προβλέπει το πρόγραμμα προστασίας ανηλικών και γυναικών

Για την αντιμετώπιση της βίας εναντίον των ανηλικών και γυναικών οι αρμόδιοι για την καταπολέμηση της βίας απευθύνονται στις δικές, παιδιών, εφήβων και γυναικών

Οι ανθρωπιστικές διαστάσεις της βίας έχουν λάβει τα αρμόδια φορέματα, παρά την εφαρμογή προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο, οδηγώντας την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Κοινοβούλιο στη λήψη αποφάσεων για την εξασφάλιση υψηλότερης προστασίας της υψίστης κλίμακας

και φυσικής υγείας των παιδιών, των εφήβων και

των γυναικών από την άσκηση βίας (συμπεριλαμβανομένης της βίας από μισοφροσύνη, σεξουαλική κακοποίηση και εκβίαση)

Με τον απόφαση εκπονήθηκε πρόγραμμα με την επωνυμία «ΔΑΦΝΗ» με τετραετή διάρκεια (2000-2003), το οποίο έρχεται να κάλυψει τα κενά προηγούμενων δράσεων και αποτελεί την αφετηρία μιας κοινωπικής συνεργασίας σε εθνικό μη κυβερνητικών και θεσμικών οργάνων

Με απόφαση βελτίωση, η συνεργασία των κρατικών αρχών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καταπολέμησης της βίας, ωστόσο με την αφοσίωση αναγνωρίζεται ότι σε πολλές περιπτώσεις οι μη κυβερνητικές και εκκλησιαστικές οργανώσεις μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες τις οποίες οι κρατικοί φορείς αδυνατούν να παροικήσουν

Ιδιαίτερα σημαντικό αποδόουν τη κρισιμότητα κοινωνικά ορισμένα στην ενθάρρυνση της κοινωπικής δράσης για τη αντιμετώπιση της βίας εναντίον των ανηλικών και των γυναικών. Η βία εναντίον των παιδιών και των εφήβων καθώς και των θύματων της βίας εναντίον των γυναικών και των ανηλικών αποτελεί σημαντικό επιπέδο

Κοινωνία και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δημιουργούν πανκοινωνική τρέχουσα πληροφοριών με στόχο την ενημέρωση υπηκόων και φορέων στον τομέα πρόληψης της βίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί, εις βάρος των παιδιών και των γυναικών, στην προστασία θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης.

μασι και άλλων μέρων σεξουαλικής κακοποίησης.

Ένας από τους στόχους που φιλοδοξεί είναι η δημιουργία πανκοινωνικής πηγής πληροφοριών για την αντιμετώπιση όλων των κρατικών και μη φορέων οι οποίοι εργάζονται για την αντιμετώπιση της βίας και την παροχή βοήθειας στα θύματα

Στην προσημασία, το εν λόγω πρόγραμμα αποτελεί εξέλιξη προηγούμενων, τα οποία επίσης φιλοδοξούσε να συμβάλει στη λήψη μέτρων για τον περιορισμό των φαινομένων βίας σε διάφορες ευρωπαϊκές κοινωνικές ομάδες, ακόμα και εντός των οικογενειών.

Όσοι, στην προσημασία της ανάπτυξης του, το πρόγραμμα «ΔΑΦΝΗ» και την ημερίδα 1997, 1999 οργάνωσαν και και και

Ερωτηματικά η κατοχύρωση των δικαιωμάτων των θυμάτων και οι μέθοδοι δικαστικής συνεργασίας

ποια πρωτότυπα ανάσχεση, Ενδεικτικά, απαιτείται μια μελέτη του παιδικού δικαίου για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μια ανάλυση των προληπτικών συμπεριφορών των κλημάτων και των μεθόδων δικαστικής συνεργασίας

Επίσης, δεν είναι κατάλληλο σε εφαρμογές των νημεφτικών συμβόλων, προκειμένου να ενθαρρύνει τις δικαστικές των θυμάτων ενίσχυση των δικαστικών τα οποία εκδικάζουν τις αγωγές τους. Τα άλλα όπλα, το

αποία κωλύει να διερευνηθεί, να επιλυθεί σε αυτή τη δεύτερη φάση της ολοκλήρωσης του κοινωπικού προγράμματος, είναι το πώς και προς ποιά κατεύθυνση πρέπει να διαμορφωθούν τα δικαιώματα των θυμάτων και καθώς να αντιμετωπίζει η πιθανότητα να υποστούν νέα βλάβη κατά τη διάρκεια της αστυνομικής ή της δικαστικής διαδικασίας.

Παρόλα αυτά, στο πλαίσιο του προγράμματος, η πρόση για εξιστόρηση και πρωτοπαροχή μέτρων τα οποία χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη σεξουαλική προστασία. Ειδικότερα, ηφ κρισιμότητα τα ενδεχόμενα δημιουργήσε απουσία πηγών για τη θύματα και την ανακάλυψη των θυμάτων προκειμένου οι αρχές τους κρισιμότητα να μην είναι αποκαλύπτει και καταπολέμησης κινδύνου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία.

A. Ελληνική.

1. Ζαφείρης Γ. Αλέξανδρος, Ζαφείρη Α. Ελένη, Μουζακίτης Μ.Χρίστος, «Οικογενειακή Θεραπεία» Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα
2. Κακλαμανάκη Ρούλα, «Η θέση της γυναίκας στην οικογένεια, στην κοινωνία, στην πολιτεία», Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1984.
3. Τάκαρη Ντίνα, «Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση» Αθήνα 1984.

B. Μεταφρασμένα Βιβλία.

1. Φαρζιέ Μαρί Οντίλ, «Βιασμός», Μετάφραση Βάσω Νικολοπούλου, εκδόσεις Νέα Σύνορα-Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 1991.
2. Perleman Helen Haris, «Κοινωνική εργασία: Μια διεργασία λύσης προβλημάτων», Μετάφραση Καλούτση Ασπασία, Εκδόσεις Ατλαντίς, Αθήνα 1957.
3. Walker Lenor, «Η κακοποιημένη γυναίκα», Μετάφραση Τάσος Ανθούλιας, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1989.
4. Walker Lenor, «Όταν η αγάπη σκοτώνει», Μετάφραση Πόλυ Μοσχοπούλου, εκδόσεις Φυτράκη, Αθήνα 1997.
5. Walker Lenor, «Το σύνδρομο των κακοποιημένων γυναικών», Μετάφραση Τάσος Ανθούλιας, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1989.

Γ. Περιοδικά.

1. Εκλογή Τεύχος 49 , Ιούλιος,- Αύγουστος – Σεπτέμβριος 1989.
2. Εκλογή Τεύχος 69^ο , Απρίλιος 1986, John Taylor .

3. Κοινωνική Εργασία, τεύχος 16^ο, 1989, «Συζυγική Βία», Χρίστος Μουζακίτης.
4. Κοινωνική Εργασία, Τεύχος 29^ο, 1993, «Ο ρόλος των επαγγελματιών του είδους», Γιάννης Πανούσης

Δ. Πτυχιακές.

1. «Βιασμός, η ακύρωση της γυναικείας επιθυμίας», Πάτρα 1995.
2. «Η γυναίκα ως δράστης ανθρωποκτονιών στα πλαίσια της οικογένειας», Πάτρα 1999
3. «Κακοποίηση της γυναίκας συζύγου στην Κυπριακή πραγματικότητα», Πάτρα Ιούνιος 1990.
4. «Μορφές βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα», Πάτρα Φεβρουάριος 1995.

Ε. Λεξικά – Εγκυκλοπαίδειες.

1. Εκδοτικές Επιχειρήσεις Ε. Χατζηιακώβου Α.Ε. Εγκυκλοπαίδεια «Επιστήμη & Ζωή».
2. Εταιρία Ελληνικών Εκδόσεων Α.Ε. Εγκυκλοπαίδεια «Υδρία – Λεξικό».
3. Λεξικό Τεγόπουλος – Φυτράκης Δ' έκδοση Δεκέμβριος 1990.

ΣΤ. Ενημερωτικά Φύλλα – Άρθρα.

1. Εισηγητική Έκθεση από το Κέντρο Κακοποιημένων γυναικών Αθήνας 2000.
2. Ενημερωτικό Φύλλο «Τομέας Ευαισθητοποίησης και Έρευνας», Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών. ΜΑΚ.ΙΝ. Ε.
3. Ημερίδα του Κ.Ε.Θ.Ι Πάτρας «Μορφές Βίας στη σύγχρονη οικογένεια»
4. Πάνθεον, «Ο Βιασμός στο γάμο», Χατζή – Δρακοπούλου, 1987

5. Πρακτικά συνεδρίου «σπάζοντας τη σιωπή», Ιούνιος 2000 Αθήνα.

Z. Εφημερίδες.

1. Αδέσμευτος Τύπος, 30/09/2000, «Αυτός ο άνθρωπος μας σακάτεψε».
2. Αδέσμευτος Τύπος, 18/11/2000, «Νύχτες με τον Εχθρό μου».
3. Βραδυνή, 24/06/2000, «Η ζήλεια τον μετέτρεψε σε φονιά».
4. Ελεύθερη Ώρα, 18/11/2000, «Μία παγκόσμια Επιδημία»
5. Ελεύθερος Τύπος, 25/09/2000, «Συζυγοκτόνος στα 70 του χρόνια».
6. Ελευθεροτυπία, 20/09/2000, «Θύματα γυναίκες και άντρες».
7. Εξουσία, 01/06/2000, «Έξαρση της Βίας με θύματα τις γυναίκες».
8. Εξουσία, 21/09/2000, «Ρεκόρ Βίας κατά των Γυναικών».
9. Επενδυτής, 18/04/2000, «Νέα "Δάφνη" κατά της Βίας».
10. Η Αυγή, 16/09/2000, «Άνθρωποι και Δικαιώματα».
11. Η Αυγή, 14/12/2000, «Η γυναίκα και ο γάιδαρος θέλουν ξύλο ή μήπως βιτριόλι;».
12. Θεσσαλονίκη, 05/10/2000, «Πως σηκώνουν το απάνω χέρι».
13. Θεσσαλονίκη, 13/12/2000, «Θύματα χωρίς Φωνή».
14. Καθημερινή, 27/05/2000, «Οι συχνοί καυγάδες έφεραν την τραγωδία».
15. Καθημερινή, 18/11/2000, «Μάστιγα η Βία εναντίον των γυναικών».
16. Το Βήμα, 28/05/2000, «Η βία του διπλανού διαμερίσματος».

